

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredne nedelje in praznika. — Inerati do 80 petič tiska je usmerjeno na Balkan. — Leto LXXIII., št. 236. — Popust po dogovoru, inerati davek posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 14.—, za inozemstvo Din 25.—, Rokopis se ne vračaja.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101. SLOVENJ GRADEC, Slomškov trg 5. — Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Velika vprašanja pri katerih bo imela tudi Rusija pomembno vlogo

Tako pravi glasilo madžarskega ministrskega predsednika v komentarju o razvoju dogodkov na Balkanu in na Bližnjem vzhodu — V Rimu pričakujejo velike spremembe v Grčiji

Budimpešta, 15. okt. e. Zanimanje madžarskih političnih krogov in madžarskega tiska je usmerjeno na Balkan.

List ministrskega predsednika grofa Telekija »Magyar Ország« se bavi na ugodnem mestu izčrpnostjo s balkanskim problemom in pravi, da je nemška diplomacija na Balkanu zaprla vrata vsaki drugi sili. Dnevi, v katerih živimo danes po polnem vojaškem sodelovanju med Rumunijo in Nemčijo, so povzročili popolno odstranitev Anilije z Balkanskega polotoka. Na zapadu piše list, čuva Italija vhod na Balkan. Le na jugu so Angliji vrata malo odprta, a tudi ta odprta vrata bodo kmalu zatvorena. Balkanski polotok bo glede na to, da sta sili osi zavzeli važne strateške točke, postopoma ali v celoti prišel pod vpliv osi in se približal nemško-italijanskemu razvoju. Vprašanje pa je, piše list, kako bo prišlo do tega procesa. Postavlja se tudi vprašanje, ali ne bosta sili osi svojo delavnost usmerili proti Mali Aziji ali pa se bosta skušali gospodarsko približati Turčiji. To so velika vprašanja, pri katerih bo imela tudi Rusija pomembno vlogo. Rešitev turškega vprašanja bo dogodek, ki bo končevalno odločil o usodi Severne Azije.

List »Nicolcori Uisag« javlja iz Berlina, da tamonjni politični krogi demantirajo, da bi bila Rusija napravila demarš v Rumunijo. Isti list piše, da je v zvezi z usvarjanjem novega reda v Evropi v najkrajšem času pričakovati, da bo tudi pozicija Švedske podvržena reviziji. Ali bo izvedena gospodarska koordinacija ali pa volitična preorientacija, o tem se še ne more ničesar pozitivnega reči. Poleg tega se list bavi s skorajšnjim odhodom turškega poslanca iz Rima v Ankaru. List pravi, da bo dobil navodila za ureditev italijansko-turških odnosa.

Beograd, 15. okt. e. Današnje »Vreme« prinaša od svojega rimskega dopisnika pod naslovom »V Rimu pričakujejo velike spremembe v Grčiji«, članek Virginita Gayde, ki obsoja angleške politike za vzemirjenja med Italijo, Bolgarijo in Jugoslavijo.

Gayda pravi, da angleška propaganda širi po Bolgariji letake, v katerih navaja, da ima Italija pretenzije na gotove kraje Grčije, kjer žive večinoma Bolgari. Gayda obsoja angleško propagando in pravi, da hoče ustvariti nerazpoloženje in težkoče v odnosih med Italijo z Grčijo in Jugoslavijo.

V zvezi s tem pravijo v Rimu, da prihaja zdaj poleg Madžarske in Rumunije, ki sta se že orientirali napram novemu redu v Evropi, ta orientacija do izraza tudi v Jugoslaviji in Bolgariji in v zadnjem času tudi v Grčiji. V Rimu so v zadnjem času razširjene vesti o gotovih velikih spremembah, ki morajo priti v Grčiji.

Angleži odhajajo

London, 15. okt. s. »Press Association« poroča iz Bukarešte, da se s prihodom novih oddelkov nemške vojske v Rumunijo vedno bolj bliža prekinitev diplomatskih odnosov med Anglijo in Rumunijo. Po mnenju angleških uradnih krogov s prekinitvijo ne bo več mogoče dolgo odlašati.

Bukarešta, 15. okt. s. (Tass). Z angleškimi državljani, ki so večer odšli iz Rumunije, so odpotovali tudi dopisniki angleških listov »Daily Mail«, »News Chronicle«, »Times« in »Daily Express«. V Bukarešti je ostal samo še glavni Reuterjev dopisnik.

Bukarešta, 15. okt. s. (Reuter). Angleški državljani Aleksander Miller, ki je bil zaradi suma sabažeta nedavno aretiran, je večer z ostalimi angleškimi državljani odpotoval iz Rumunije.

General Antonescu o prihodu nemškega vojaštva

Bukarešta, 15. okt. AA. (Rador). Rumunska vlada je v Oficijskem domu priredila banket na čast nemškemu vojnemu odposlanstvu. Na banket je prišlo nad sto povabilencev. Navzoči so bili upravitelj države general Antonescu, podpredsednik Vlade Horia Sima, nemški poslanik dr. Fabritzius, italijanski poslanik Gigi, general Hansen, načelnik nemškega vojaškega odposlanstva, nemški general Speidel, zastopnik Japonske in Španije ter številni rumunski generali.

General Antonescu je v svoji zdravici podčrtal, da je nemško vojaško odposlanstvo v Rumuniji na zahtevo rumunske vlade in da je nemško vojaško odposlanstvo izraz stvarnega in koristnega sodelovanja. General Antonescu je še rekel:

Če smo danes sprejeli doktrino in tehnično možnost velike vojske in velike vojne industrije, to pa zato, da bi svojo vojsko organizirali za obrambo svoje domovine na novih temeljih, tedaj je to dejanje modrega in stvarnega rodoljublja. Upravitelj države Antonescu je nato po-

zdravil generala Hansena in Speidela kakor tudi zastopnike Italije, Japonske in Nemčije in je nato dvignil svojo čašo na zdravje voditelju rajha Hitlerju in maršalu rajha Göringju, kralju in cesarju Viktorju Emanuelu ter Mussoliniju.

General Hansen se je v svojem govoru zahvalil in izjavil, da je naloga nemškega vojaškega odposlanstva sodelovati pri vezbanju rumunske vojske. Ves banket je potekel v ozračju iskrenega tovarištva.

Prihod nemške mornariške komisije
Bukarešta, 15. okt. s. (Reuter). Danes prispe v Rumunijo posebna nemška mornariška komisija. Domnevajo, da bo njena naloga zgraditev mornariškega oporišča ob Črnem morju.

Italijanski častniki so že prispeli k obali Črnega morja, da zgrade oporišče za hidroplane pri Konstanci.

Bukarešta, 15. oktobra. s. (Ass. Press). Preteklo noč so bili v Bukarešti razdeljeni številni letaki, ki kritizirajo novo stanje v Rumuniji.

Petrolejski požari
Bukarešta, 15. okt. s. (CBS). O požaru v treh rumunjskih petrolejskih vrelcih v bližini Ploestija prihajajo protislovna poročila. Ugotovljeno je samo, da sta bila dva vrelca, v katerih je izbruhnil požar, rumunska last, tretji pa je last neke nemške družbe. Nekatera poročila pravijo, da je požar vse tri vrelce popolnoma uničil. Nasprotno pa je javil radio v Bukarešti, da vrelci nadaljujejo normalno z delom in da so bil požari pogaseni v 45 minutah. Associated Press pa javlja, da so požari trajali tri ure.

Medtem ko pravi poluradni rumunsko poročilo, da so požare povzročile iskre s strojev, javlja United Press, da rumunska cenzura ne dovoljuje objave o pravih vzrokih požara.

Pri gašenju požarov so sodelovali vojaški gasilci nemških posadk, ki so že v petrolejskih revirjih.

Rumunsko madžarski spor
Budimpešta, 15. okt. s. (Reuter). Posebna nemško-italijanska komisija bo preiskala rumunsko madžarske spore glede Transilvanije in bo skušala doseči spravo. Italijanski delegat za to komisijo je že večer prispel v Budimpešto, danes pa pridejo tudi nemški delegati.

Rim, 15. okt. e. Grof Ciano je sprejel v daljši avdijenci bivšega rumunskega zunanjega ministra Manoilescu. Hkrati ko se Manoilescu muči v Italiji, je rumunski delegat dr. Pop, odpotoval v Nemčijo, kjer

Domneve angleškega tiska

**O razvoju položaja na Balkanu in na Bližnjem vzhodu
Londonska ugibanja o stališču Moskve in o angleško ruskih odnosih**

London, 15. okt. j. (LEF). Komentarji vseh londonskih listov se v glavnem bavijo z naraščajočo napetostjo na Balkanu, ki jo je povzročil prihod nemških čet v Rumunijo. Listi objavljajo informacije iz inozemstva in naglašajo, da je treba pričakovati v kratkem novih dogodkov, če niso že neposredno pred kurmi.

Nadalje se listi obirno bavijo z možnim stališčem Sovjetske unije glede na pojačen pritisk držav osi v smeri na Balkan. Vsi listi so si edini v tem, da se je mogoče zanašati na popolno lojalnost Turčije in njenih odnosov do Velike Britanije. V podkrepitve navajajo izjave iz pooblaščenih turških krogov ter pisanje turških listov. Nadalje časopisi z zadovoljenjem podčrtavajo informacije, ki zatrjujejo, da bo Grčija tudi še v bodoče trdno vztrajala na svojem sedanjem stališču ter skrbno pazila na razvoj dogodkov okrog sebe.

Kar se tiče Rusije, vlada v Londonu splošna sodba, da bo Stalin verjetno nadaljeval svojo dosedanja politiko »učujočnosti ter skrajne opreznosti«. Nekateri listi v podrobnosti objavljajo vesti o naraščajoči napetosti med Nemčijo in Rusijo. Tako na primer »Daily Express« objavlja pod velikim naslovom vest, da »duce zbira čete za nov napad.« List piše, da se Italijanske čete koncentrirajo v Albaniji. Zaradi tega se opaža v Grčiji naraščajoče vznemirjenje. List hoče vedeti, nadalje, da je turška vlada naročila svojevo moskovskemu poslaniku, da tim preje stopi v stik s Stalinom glede razjasnitve položaja v Turčiji. List nadalje naglašuje, da turški tisk s povečano energijo naglašuje odločnost Turčije, da se bo zoperstavila slehernemu napadalcu.

je imel večer daljši sestanek z zunanjim ministrom Ribbentropom.

V rimskih političnih krogih pričakujejo, da bo v kratkem sestavljena nova komisija pod vodstvom držav osi, ki bo proučila današnje stanje tako v Transilvaniji kakor v krajih, kjer bivajo Madžari. Njena naloga bo, da izvede določbe, sklenjene na Dunaju. Rimski politični krogi tudi pričakujejo obisk visoke rumunske osebnosti, ki bo prišla v Rim, da tako pride do nove manifestacije rumunsko-italijanskega prijateljstva.

Naši dvolastniki ob rumunski meji

Novi Sad, 15. okt. o. Rumunske oblasti so odredile, da jugoslovenski dvolastniki v budoče s svojih posestev v Rumuniji ne smejo več uvažati v Jugoslavijo svojih lastnih pridelkov, ne da bi se ocarinili. V malem obsejnem prometu je bilo blago, ki se je doslej smelo neocarinjeno odnašati iz Rumunije v Jugoslavijo, omejeno na vrednost 200 lejev. Doslej je smela znašati njegova vrednost po 300 din. Naše oblasti so reagirale na te ukrepe z enakimi ukrepi. Dvolastnike v Banatu so rumunski ukrepi občutno prizadeli.

Strateški položaj Turčije

Carigrad, 15. okt. p. V poslednjih dneh je zavladala v tukajšnjih političnih krogih precejšnja vznemirjenost zaradi naglega razvoja dogodkov v južnovzhodni Evropi. Turški politični krogi so si na jasnem, da so velesile koncentrirale svojo pozornost na Turčijo zaradi njenega izredno važnega strateškega položaja.

Pravo senzacijo je izzvala večer vest, ki je izšla iz vojaških krogov, da je cilj osi preko Balkana prodreti do Sueza in Srednjega vzhoda. Turški tisk objavlja serijo komentarjev, v katerih po vrsti ugotavlja, da bi hude sleherne take iniciative izzvali hude diplomatske zapletljajve.

Budimpešta, 15. okt. s. (Reuter). Madžarski listi poročajo, da turška vojska z vso naglico utrjuje mejo proti Bolgariji.

Vpoklici v Grčiji
Atene, 15. okt. e. Danes je bil pozvan na vojaške vaje pionijski letnik 1938.

Izgon angleškega državljanja iz Bolgarije

Sofija, 15. okt. e. Angleški državljani Flowden Hiddi, znan kot glavna oseba angleške tajne službe, je bil pregnan iz Bolgarije. V Bolgariji je dolgo časa živel kot zastopnik Fordovih trgovin, zdaj pa mora Bolgarijo zapustiti v teku 24 ur zaradi zlorabe gostoljubnosti.

Hullove izjave
Washington, 15. okt. s. (CBS). Zunanji minister Hull ni hotel dati na večerjšnji konferenci tiska niti potrdila niti demantiranja za vesti, da sta Brazilija in Čile pristali na odstopitev mornariških in letalskih oporišč Zedinjenim državam. Hull je dejal samo, da so v teku razgovori med ameriški državami, ki se tičejo vseh vprašanj obrambe zapadne poloble v okviru sklepov panamske in havanske konference.

Rio de Janeiro, 15. okt. s. (Ass. Press). Po brazilskih informacijah bo v Braziliji zgrajena velika tvornica letal in letalskih motorjev. Še danes prispejo v Brazilijo inženirji iz Zedinjenih držav.

Rio de Janeiro, 15. okt. e. (DNB). Sem je prispela prva pošiljka 18 velikih bombnih tipa Nord Americane, ki jih je naročila Brazilija za svojo vojsko v Zedinjenih državah.

Novi manevri ameriške mornarice

New York, 15. okt. s. (CBS). Čeravno je ameriška vojna mornarica končala svoje letne manevre v Tihem oceanu, je pravkar zopet 30 velikih ameriških vojni ladij odplulo s Havajskega otočja na nove manevre. Med brodomerji, ki je odšlo na manevre, je velika oklopnica »Colorado«, dve drugi oklopnici, matična ladja za letala »Yorktown«, več križark in rušilcev.

Moskovski listi objavljajo Rooseveltov govor

Moskva, 15. okt. s. (Ass. Press). Moskovski listi so objavili govor predsednika Roosevelta, ki ga je imel v nedeljo zjutraj.

Evakuacija Američanov na Daljnem vzhodu

New York, 15. okt. s. (Ass. Press). V soboto odpluje iz New Yorka veliki ameriški prekomornik »Manhattan« na Daljni vzhod, da prepelje v Ameriko od tam evakuirane ameriške državljane. Že danes od-

skem dopisniku da Turčija v nobenem primeru ne bo dovolila prehoda nemških čet proti srednjemu Orientu. List ne verjame, da bi imela Nemčija namen napasti Turčijo, marveč bi samo hotela prehod za svoje čete preko Bospora, da bi mogla usmeriti svoje prodiranje proti Palestini in Mesulu preko puščavskih predelov Anatolije in Sirije. Toda letni čas je za tak podvig že precej kasen.

Kar se tiče Rusije, pravijo »Times«, da v Ankari ne verujejo na obstoj kakšnega nemško-ruskega dogovora. Ako bi hotela Nemčija kakorkoli operirati proti Turčiji, bi morala najprvo izločiti Rusijo. Je pa malo verjetno, da bi Nemčija mislila na kaj takega, dokler je v borbi z Anglijo, ki ji bo morda sledila tudi borba z Zedinjenimi državami.

»Times« pravijo nadalje, da v turških diplomatskih krogih navajajo tudi domnevo nemško-ruskega oboroženega spopa-

da. Za možnost takega spopada navajajo dejstvo, da je bil lani sklenjen nemško-ruski pakt pač plod povsem drugačnega položaja, kakor pa je današnji. Dejstvo je, da ruska armada za Nemčijo danes pomeni trajno nevarnost in grožnjo, ki bi lahko imela nekoč morda celo še odločilni vpliv na nemško britansko razračunavanje.

Curih, 15. okt. o. (UP). Londonski »Sunday Express« je objavil poročilo, da v Berlinu še niso opustili nade, da bo prišlo do sporazuma med Rusijo in Japonsko. Moskvi so bili v ta namen predloženi že povsem konkretni načrti, koordinirani naj bi se hkrati tudi rusko-nemški interesi na Balkanu in v Severni Evropi. Prvo znanje menije pripravljeno za kompromis naj bi bila ugoditev ruski želji, da nemške in italijanske čete Bolgarije ne bodo zasedle.

Ameriške vojne priprave

Pospešenje vojne proizvodnje v Zedinjenih državah in v Kanadi — Tudi v Južni Ameriki se pripravljajo na obrambo

Washington, 15. okt. s. (Ass. Press). Predsednik Roosevelt je imenoval posebni odbor, ki ima nalogo, da pospešuje proizvodnjo vojaških letal. Odbor bo skušal doseči, da bo proizvodnja letal pospešena, ne da bi pri tem trpela kvaliteta dela. Dobre letale bodo pospešene ne samo za ameriško vojsko, temveč tudi za Anglijo. V novem odboru so mornariški minister Knox, vojni minister Stimson, finančni minister Morgenthau in predsednik komisije za narodno obrambo Knudsen.

Ottawa, 15. okt. s. (Ass. Press). Snoči je bilo uradno objavljeno, da sta se kanadski in ameriška vlada sporazumeli za poseben dogovor o pomočnosti celih izrabih kanadskih in ameriških vojnih sil za pospešene vojne proizvodnje. Kanada bo s posebnimi kanali pošiljala vodo, ki se je odlešle odtekalu v Hudsonski zaliv, v velika jezera ob meji Kanade in Zedinjenih držav, tako da bo imela ameriška industrija na razpolago več vodne sile. Nasprotno pa bodo v zameno Zedinjene države ojačile vodni tok na reki Sv. Lovrenca, tako da bo Kanada lahko bolje izrabila vodno silo Niagaraških slapov.

Ottawa, 15. okt. s. (Reuter). Ministrski predsednik Mackenzie King je odpotoval na inspekcijo kanadskih obrambnih naprav ob atlantskih obalah.

V Quebecu bo ministrskega predsednika sprejel generalni guverner vojvoda Athlonski.

Hullove izjave
Washington, 15. okt. s. (CBS). Zunanji minister Hull ni hotel dati na večerjšnji konferenci tiska niti potrdila niti demantiranja za vesti, da sta Brazilija in Čile pristali na odstopitev mornariških in letalskih oporišč Zedinjenim državam. Hull je dejal samo, da so v teku razgovori med ameriški državami, ki se tičejo vseh vprašanj obrambe zapadne poloble v okviru sklepov panamske in havanske konference.

Rio de Janeiro, 15. okt. s. (Ass. Press). Po brazilskih informacijah bo v Braziliji zgrajena velika tvornica letal in letalskih motorjev. Še danes prispejo v Brazilijo inženirji iz Zedinjenih držav.

Rio de Janeiro, 15. okt. e. (DNB). Sem je prispela prva pošiljka 18 velikih bombnih tipa Nord Americane, ki jih je naročila Brazilija za svojo vojsko v Zedinjenih državah.

Novi manevri ameriške mornarice

New York, 15. okt. s. (CBS). Čeravno je ameriška vojna mornarica končala svoje letne manevre v Tihem oceanu, je pravkar zopet 30 velikih ameriških vojni ladij odplulo s Havajskega otočja na nove manevre. Med brodomerji, ki je odšlo na manevre, je velika oklopnica »Colorado«, dve drugi oklopnici, matična ladja za letala »Yorktown«, več križark in rušilcev.

Moskovski listi objavljajo Rooseveltov govor

Moskva, 15. okt. s. (Ass. Press). Moskovski listi so objavili govor predsednika Roosevelta, ki ga je imel v nedeljo zjutraj.

Evakuacija Američanov na Daljnem vzhodu

New York, 15. okt. s. (Ass. Press). V soboto odpluje iz New Yorka veliki ameriški prekomornik »Manhattan« na Daljni vzhod, da prepelje v Ameriko od tam evakuirane ameriške državljane. Že danes od-

plove iz San Francisca z istim namenom na Daljni vzhod drugi velik ameriški prekomornik. Tretja ladja odide po evakuaciji iz Honolulu konec oktobra. Skupno bodo trije parniki lahko prepeljali 3000 oseb.

Američani ne smejo potovati na Japonsko

Washington, 15. okt. s. (Ass. Press). Ameriško zunanje ministrstvo je prepovedalo izdajo potnih listov ameriškim državljanom za potovanje v Japonsko, severno in južno Kitajsko kakor tudi v Hongkong in francosko Indokino.

Siamska politika

Bangkok, 15. okt. s. (Ass. Press). Podtajnik siamskega zunanjega ministrstva je izjavil novinarjem, da Siam nima tajne pogodbe z nobeno državo in da svojo zunanjo politiko ne vodi po navodilih nobene druge države, tudi ne Japonske.

Bangkok, 15. okt. s. (Ass. Press). Zastopnik siamske vlade je izjavil, da se Siam ne namerava pridružiti japonskim ukrepom proti prevozu orožja skozi Birma na Kitajsko.

Vichy, 15. okt. s. (Ass. Press). Snoči je bila objavljena poluradna izjava, da je francoska vlada odklonila siamske teritorialne zahteve napram francoski Indokiniji.

Bangkok, 15. okt. s. (CBS). Tu se vrše velike priprave za otvoritev prometa skozi Birma na Kitajsko. Ogromne množine materiala, zlasti petroleja, so že pripravljene za prevoz.

Borbe v Afriki

Kairo, 15. okt. s. (Reuter). Snočni komunikcijski poveljstva angleške vojske na Bližnjem vzhodu javlja, da je v nedeljo izvidnica mehaniziranih angleških čet in lahkih tankov napadla ob reki Gash 20 milj. južno Kassale oddelek 120 sovražnih vojakov. Sovražniku so bile prizadete izgube.

Ob sudansko-abisinski meji pri Galabahu so italijanska letala bombardirala angleške prednje straže. Povzročena ni bila niti škoda, niti ni bilo žrtve.

Kairo, 15. okt. s. (Reuter). Snočni komunikcijski poveljstva angleške letalstva na Bližnjem vzhodu javlja, da so v soboto zvečer angleška letala bombardirala zopet Tobruk. Mnoge bombe so zadele cilj.

V soboto in v nedeljo zvečer so angleška letala ponovno napadla letališče Gura v Abesiniji. Povzročena je bila znatna škoda.

V soboto je posamično italijansko letalo napadlo Aden. Angleška lovka letala so intervernila. Italijansko letalo je bilo v borbi zadeto ter je gorelo, ko se je oddaljevalo.

Južnoafriški bombniki so v soboto zvečer napadli letališče Gavello v Abesiniji. Napad je bil ponovljen dvakrat. Povzročeni je bilo več požarov in neka postojanka strojnica je bila prisljajena k molku.

Novi guverner v angleškem Sudanu

Kairo, 15. okt. s. (Reuter). Za novega guvernerja angleškega egiptskega Sudana je bil imenovan general Hadelston. Dosednji guverner je iz zdravstvenih razlogov že lani odstopil, vendar mu je bila poslovna doba podaljšana.

Novi guverner je bil več let vrhovni poveljnik angleške vojske v Sudanu. Njegovo imenovanje ima torej strateški pomen.

Hudi napadi na Anglijo

Začeli so se že zgodaj zvečer na angleško prestolnico in na druga angleška mesta

London, 15. okt. s. (Reuter). Čeravno je bil nemški letalski napad na London pretežno noč šibkejši nego v noči od nedelje na ponedeljek, je bil vendarle eden najhujših dosedanjih napadov na London. Nemška letala so pričela z napadom že zgodaj zvečer, ko so mnogi Londončani še odhajali z dela domov. Kljub bombardiranju se je promet razvijal nekaj časa še normalno, pozneje pa je moral biti ustavljen. Ko je trajal alarm približno eno uro, se je intenzivnost napadov stopnjevala in so odleteli nemška letala skoro neprestano krožila nad mestom. Protiletalsko topništvo je bilo ves čas v akciji.

Najhujši je bil napad v večernih urah. Izvedlo ga je več letal nego ob prejšnjih prilikah in vrženih je bilo več bomb, zlasti zažigalnega tipa. Izbruhnilo je mnogo požarov in gasilci so imeli mnogo dela. V stanovanjskih in trgovskih delih mesta je bilo zadetih več poslopij. Med drugim so bombe zadale neki kinematograf in neko restavracijo. Tudi neka cerkev je bila poškodovana, prav tako pa so eksplozivne bombe zadale neko bolnišnico.

Na nemo mesto v srednji Angliji (najbrže Manchester — op. ur.) so bili ponoči izvršeni trije napadi. Bombe so povzročile več smrtnih žrtev. Več skladišč kakor tudi trgovskih zgradb je bilo razdejanih. Neke bombe je zadela doma na omejenem stare žene. Zadeto je bilo tudi neko javno zaklonišče, pri čemer je bilo več

človeških žrtev. Tudi nekaj uradnih poslopij je poškodovanih.

V južnovzhodni Angliji so nemška letala bombardirala stanovanjski del nekega mesta in povzročila veliko škodo. Mnogo stanovanjskih hiš in trgovin je bilo poškodovanih.

V južnovzhodni Angliji so nemška letala bombardirala stanovanjski del nekega mesta in povzročila veliko škodo. Mnogo stanovanjskih hiš in trgovin je bilo poškodovanih.

Angleški bombniki nad Berlinom

Berlin, 15. okt. i. (DNB). Danes ponoči je skupina sovražnih letal prodrla nad nemško prestolnico in vrгла bombe, ki so porušile nekaj hiš. Zadeta je bila reka bohnica, vendar ni bilo škode. Protiletalsko topništvo je napadalec preganilo. Nočni lovci so sestrelili tri angleška letala, ki so se goreča zrušila na zemljo.

London, 15. okt. s. (Reuter). Letalsko ministrstvo je davi objavilo naslednji komunikate:

Preteklo noč so angleški bombniki izvedli več napadov na tovarne umetnega goriva in druge objekte v Nemčiji, kakor tudi na nemške luke ob Kanalu.

Komunikate ne omenja napada na Berlin, o katerem poročajo ameriške agencije.

Ribbentrop v Madrid?

London, 15. okt. j. (Reuter). »Daily Sketch« objavlja informacije, da si nemški zunanji minister v Ribbentrop prizadeva pripraviti teren za svoj osebni obisk v Madridu. Ribbentrop se želi osebnostno razgovorjati z generalom Francosom o prednostih, ki bi jih Španiji prinesla priključitev k državam osi v boju proti Veliki Britaniji.

Pri tej priliki bi po informacijah londonskega tiska Ribbentrop poudaril Španiji tudi del proizvodov gospodarstva balkanskih držav kot nadomestilo za izgube, ki bi jih Španija utrpela zaradi angleške vojne blokade, ki bi bila v primeru priključitve k osi proglašena nad njenim ozemljem.

Kljub vojni javna dela

Rim, 15. okt. AA. (DNB). Kljub vojni izvajajo velike načrte za ureditev prometa v Italiji. Zlasti grade nove železniške proge in nove avtomobilske ceste. V nekem poročilu prometni minister Venturi poudarja, da je bilo v šestih mesecih od 21. aprila do 8. oktobra t. l. na tem polju izvedeno delo v vrednosti 458 milijonov lir in da so delavci delali 14,6 milijonov ur.

Ruski novinarji na zapadni fronti

Berlin, 15. okt. e. Te dni pride na zapadno fronto pet sovjetskih novinarjev. Moskvo so zapustili z letalom že v soboto. Ogledali si bodo bivaše bojišče in utrdbe na zapadni fronti.

Trgovinski sporazum med Italijo in Madžarsko

Rim, 15. okt. AA. (Stefani). Novi trgovinski sporazum med Italijo in Madžarsko, ki je bil sklenjen v Rimu, bo ostal v veljavi do 30. junija 1941. Ta sporazum dejansko popravlja prejšnji sporazum in se nanaša na okreditev izmenjave blaga. Po določilih tega sporazuma bo Madžarska izvažala v glavnem govedo in pšenico ter druge poljedelske pridelke. V prvi vrsti fižol. Madžarska bo uvažala predvsem tekstilne proizvode, riž, svilo, oranžje in limone. Sporazum se nanaša tudi na Transilvanijo.

Akcija proti omejitvi motornega prometa

Z večerajšnjega sestanka akcijskega odbora za preskrbo Slovenije s tekočim gorivom

Ljubljana, 15. oktobra. Včeraj popoldne se je v prostorih Slov. avtomobilskega kluba zopet sestel Akcijski odbor za preskrbo Slovenije s tekočim gorivom. Sestanka so se udeležili zastopniki vseh organizacij, ki so zastopane v odboru. Na sestanku so razpravljali o škodljivih posledicah časovne in krajevine omejitve motornega prometa.

Pred 14 dnevi, t. j. m. so bili zmanjšani obroki bencinske mešanice na nakaznice; ta omejitve porabe tekočega goriva lahko dovolj sama na sebi služi namenu, ki ga nameravajo doseči še s časovno in krajevine omejitvijo prometa. Če je omejena prodaja bencinske mešanice, je razen nje časovna in krajevine omejitve prometa ne logična, saj prav za prav pomeni omejitve omejitve. Zakaj bi lastnik motornega vozila ne smel uporabiti bencinske mešanice, kolikor je pač lahko še kupi, kjerkoli in kadarkoli? Saj je pač samo po sebi umevno, da ne more porabiti več pogonskega goriva kakor ga lahko kupi.

Docim časovna in krajevine omejitve motornega prometa ne more služiti pravemu namenu, varčevanju s pogonskimi sredstvi, brez škode, pa zlasti lastnikom poslovnih avtomobilov, avtoizvoščkom, prevoznikom, trgovskim podjetnikom itd. ne more biti vseno, če je uvedena ali ne. Dovolj resna zadeva je, če je ogrožena eksistenca teh neštevitih ljudi ki so neposredno prizadeti z omejitvami prometa, a upoštevati je treba še, da je od motornega prometa odvisno še mnogo drugih podjetij, trgovskih in obrtnih, zlasti v Sloveniji. Najbolj so seveda prizadeti prevozniki, trgovski podjetniki in avtoizvoščki. Mnogi med njimi so kupili vozila na kredit ter jih še ni oplačali. Če hočejo dolgeve redno odplačevati, morajo imeti tudi reden zaslužek, vsaj skromen. Pozimi, ko je motorni promet že zaradi slabega vremena, snega itd., zelo omejen, lastniki motornih vozil zelo malo zaslužijo že brez vseh drugih prometnih omejitev. Ti podjetniki so dobi-

li obrtno pravico, ki jim nalaga že sama na sebi velike dolžnosti. Naj omenimo še, da je bil letos zvišan prispevek za cestni sklad, pri nekaterih vozilih skoraj za 50%. Če že nalagajo prevoznikom in drugim lastnikom poslovnih vozil dolžnosti, bi jim morali pustiti vsaj pravico do rednega dela ter zaslužka. Kaj naj počno ti ljudje, ko ne bodo mogli več odplačevati dolgov, investicij za vozila? Nekateri so morali že ustaviti obratovanje.

Noben izmed zastopnikov društev in ustanov, ki so bili na večerajšnjem sestanku akcijskega odbora ni tajil, da so nekatere omejitve porabe pogonskih sredstev dandanes neobhodno potrebne. Izjavljali so celo, da so pripravljani na vse potrebne in smiselne žrtve, toda pri tem so naglašali, da omejitve ne smejo tako resno ogrožati eksistence ljudi, ker tedaj zgreše svoj namen. Številni lastniki poslovnih avtomobilov bodo morali odjaviti svoja vozila, če predpisi o časovni in krajevine omejitvi motornega prometa ne bodo razveljavljeni.

Akcijki odbor bo poskušal ukreniti vse potrebno na pristojnih mestih in če bo treba, bo odposlal zopet deputacijo v Beograd, da bodo zastopniki naših gospodarskih organizacij gospodom dokazali, kako škodljivi so predpisi zadnje uredbe. Vzporredno z akcijskim odborom deluje marljivo tudi Slov. avtomobilski klub, da bi zaščitil svoje članstvo ter dosegel razveljavitev časovne in krajevine omejitve motornega prometa.

ZE OD 25. SEPTEMBRA NI BENCINSKE MEŠANICE

Lastniki motornih vozil pri nas v Ljubljani, pa tudi v mnogih drugih podeželskih krajih, so se posebno prizadeli, ker jih je doletela izredna omejitve porabe pogonskega goriva. Ze od 25. septembra ni več na bencinskih črpalkah napravljen bencinske mešanice v Ljubljani. Izsveti je treba le prodajo 9 sodov bencinske mešanice prejšnji teden na Shellovih črpalkah. Ta

bencinska mešanica je bila takoj razprodana in kupili so jo seveda le nekateri. Številni lastniki motornih vozil niso mogli izrabiti kuponov za nakup bencinske mešanice že do 25. septembra. Vsak kupon je veljaven samo za nakup bencina v določenem tednu tako da nakazne zastare, če jih kupci sproti ne porabijo. Kaj to pomeni n. pr. za avtoizvoščke, ki si služijo kruh s svojimi vozili, si lahko mislite. Se vedno nihče ne ve, kdaj bo pri nas zopet redno napredaj bencinska mešanica. Da se v takšnih razmerah lastniki motornih vozil ne morejo ravnati po predpisih, naj imajo vedno v rezervi nekaj pogonskega goriva za izredne razmere, je samo po sebi razumljivo.

Iz Radeč

— Zalna svečanost za blagopokojnim višjim kraljem Aleksandrom I. Zedinilcem. Tukašnje Sokolsko društvo je priredilo v novem Sokolskem domu v sredo zvečer žalno svečanost za blagopokojnim kraljem. Uvodno besedo je imel starosta br. Ferdo Laznik, ki je pozval občinstvo k nemudnemu molku v počastje spomina kralja Mučenika. S. Zahraštik Ivanica je predložila v lepo izbranih besedah Njegov lik. Sledili sta recitaciji in dvogovor, ki sta ga imela br. Milan Kos in S. Zahraštikova. Zaključno besedo je imel zopet br. starosta, ki je pozval številno občinstvo, da je zaključilo trikratni slava kraljevemu spominu. Sredi odra je bila slika blagopokojnega kralja, gorele so številne sveče in zasenčene žarnice.

— Občinski sejem. Naš zadnji občinski občinski sejem je bil razmeroma prav dobro obiskan. Prignane je bilo precej goveje živine, ki je imela visoko ceno. Lepi voli so bili živa teža po 8 do 8,50 din in še dražji. Srečanje so prodajali po 7 din, slabše vrste pa še ceneje. Krave in teleta so šle kar počez. Lepa krava je stala že 3000 din, kar predstavlja za naše razmere zelo visoko ceno. Sejem je bil precej živahen. Razstavljenega je bilo zelo veliko blaga. Pocieni se je dobilo blago za moške obleke. Lahko se trdi, da je bilo tovrstno blago več ko še enkrat ceneje kakor v ljubljanskih trgovinah. Prvorsten kamgarn meter za 160 do 170 din. Je sicer neverjetno, toda resnično! Tudi domači trgovci in gostilničarji so prišli na svoj račun. Slednji so prodajali celo veliko pijače in jedede.

— Dvigite dobitke sokolske efektne loterije. Dne 29. septembra je bilo zrebanje srečk sokolske efektne loterije. Izžrebane srečke smo objavili v dnevnem časopisu. Glavni dobitke je šivalni stroj, dalje moško in žensko kolo. Dobitki so še blago za moško in žensko obleko, servis za 6 oseb itd. Dobe se pri starosti br. Lazniku Ferdinandu, kolarskemu mojstru v Radečah. Dvigite se morajo do 1. novembra, sicer zapadejo v korist Sokolskega društva v Radečah.

Stanovanjske hiše pokojninskega sklada

Mestne hranilnice ljubljanske baje ne bodo zidali

Ljubljana, 15. oktobra. Številni obrtniki se vprašujejo, kaj je z zidanim poslopja penzijskega sklada. Mestne hranilnice ljubljanske. Dela so bila razpisana 25. avgusta.

Po zanesljivih informacijah smo zvedeli, da je Pokojninski sklad Mestne hranilnice ljubljanske res razpisal dne 25. avgusta težaška, zidarska, železobetonska, tesarska, krovna in kleparska dela za šest in deloma sedemnadstropno stanovanjsko hišo, ki naj bi stala na vogalu Gledališke in Puharjeve ulice.

Pri delu bi bilo zaposlenih čez zimo najmanj 300 pomočnikov raznih strok in preskrbljenih bi bilo najmanj 1000 družinskih članov. Na javni razpis se je odzvalo 8 stavbnih podjetij in več drugih obrtnikov. Pri komisijskem pregledu je bilo ugotovljeno, da je znašala najnižja ponudba 12 milijonov 150.000 dinarjev, največja pa 15 milijonov 500.000 dinarjev.

Pri seji Penzijskega sklada mestne hranilnice 10. septembra 1940. so ugotovili, da je mnenje odbornikov 3:1 za najnižjega ponudnika. Predsednik sklada je predlagal, naj bi delo oddali tretjemu in petemu ponudniku, to je dotičnemu, ki je oferiral za 13.147.000 din in drugemu, ki je oferiral za 14.041.000 dinarjev. Predsednik je motiviral svoj predlog s tem, da sta predlagana dolgoletna občinska svetnika in še nista imela možnosti delati za mestno občino in je sedaj lepa prilika, da se jim na ta način oddoli. Navzoči odborniki so se v razmerju 3:1 upirali predlogu, češ da je najnižji ponudnik tudi znana solidna ljubljanska tvrdica. Predsednik je vztrajal pri svojem predlogu in ni pustil, da bi se večinski sklep uveljavil in je motiviral prekinitev seje s tem, da bo dražja, po sebi predlagana ponudnika vprašal, če pristane na ceno najnižjega ponudnika. Kljub temu, da so večinski odborniki takoj opozorili g. predsednika, da v nobenem primeru ne bodo za dražja dva ponudnika, je vztrajal pri svojem in prekinil sejo.

Dober teden potem je sklical drugo sejo in na nji poročal, da je bil opozorjen po raznih arhitektih in stavbnikih, da je pro-

račun sestavljen tako, da je prilagojen samo za enega. Navzoči so temu oporekali, češ da se ponudbe od najvišjega do najnižjega s cenami v sorazmerju dvignejo in je s tem jasno dokazano, da je vsak ponudnik pač kalkuliral po svoji močnosti. Kljub temu je bil sklep, da se proračun in načrt predloži v tehnično presojo mestnemu poglavarstvu, gradbenemu oddelku.

Gradbeni oddelk mestnega poglavarstva je načrte odobril in izdal začasno ustno resenje, da lahko takoj začne zidati ter pisemno podrobno poročilo za proračun. V poročilu navajajo, da je proračun zelo natančno in precizno izdelan ter da je za naše razmere še preveč podroben in precizen. Tudi z navedenimi predlogi se ni moglo odvrniti g. predsednika od njegovega mnenja. Dal je izjavo, da pač gradbeni urad ne sme zadrževati gradbenega dovoljenja za nobeno zgradbo, če so načrti strokovnjaku izvršeni. Odbor ali urad pa sme dati mnenje, da je načrt sestavljen tako, da nudi investiran kapital premalo obrestovanja. Ker g. predsednik ne skliče nobene seje, nimajo odborniki možnosti, da bi dokazali neresničnost njegove trditve o premajhnem obrestovanju investiranega kapitala v zgradbe Penzijskega sklada. Na način kakor se v Ljubljani zaračunavajo stanovanja v centru mesta, bi nudila projektirana zgradba 5,75—6,50% obrestovanja investiranega kapitala. Med tem ko g. predsednik z raznimi izgovori zavlačuje oddajo dela, skuša večkrat pridobiti odbornika, ki je glasoval za najnižjega ponudnika. Če bi se posrečilo g. predsedniku pridobiti en glas bi izpadlo glasovanje 2:2, kar bi on dirimiral v korist svojemu predlogu. Ker se g. predsednik ne posreči pridobiti enega glasu, se oddaja dela iz vseh mogočih malenkostnih razlogov zavlačuje. Stvar gre tako daleč, da raje ne bodo gradili, kakor da bi g. predsednik akceptiral večinski sklep, naj delo dobi najnižji ponudnik. Skoda, ki je nastala zaradi tega, je dvojna; v teh težkih in razvratnih časih ne bo imelo kruha najmanj tisoč ljudi; zaradi podraževanja gradiva bo pa utrpel tudi Penzijski sklad MHL veliko škodo.

— Požar pri Kalobju. V eni preteklih noči se je vnel v Trški gorci pri Kalobju hlev posestnice Leopoldine Vrečkove. Hlev je zgorel z zalogo detelite in slame vred. Škoda znaša nad 50.000 din. Požar je najbrž zanetil po ne previdnosti kak popotnik, ki je prenočeval v hlevu.

— Žrtve nesreč. V Olmju pri Podčetrniku je padel triletni posestnikov sinček Anton Mrz pri igri tako nesrečno, da si je zlomil levo nogo nad koleno. — V torek se je na 26letnega mizarskega pomočnika Avgusta Lesjaka iz Levca pri Celju prevrnil voz in mu zlomil levo nogo pod koleno. — V torek je cirkularna zgrabila 83-letnega tesarja Franca Lamuta iz Sp. Zreč pri Konjicah za levo roko in mu odrezala štiri prste. Istega dne je našel 16letni posestnikov sin Maks Knez z Ostrožnega pri Celju v gozdu patrono in je začel točiti po nji. Patrona je eksplodirala ter razmesarila fantu prste na levi roki in mu poškodovale levo stegno. Ponesrečenec so oddali v celjsko bolnico.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Torek, 15. oktobra: Razvalina življenja. Red torek

Sreda, 16. oktobra: Kovarstvo in ljubezen. Red B

Četrtek, 17. oktobra: Pohujšanje v dolini šentflorjanski. Red A

Petek, 18. oktobra: Skrivalinice. Red premierski

— Umri je v nedeljo v Medlogu pri Celju 6letni posestnikov sinček Izidor Lesnik.

— Kegljarski klub »Sokole« v Celju je poklonil socialnemu skladu Sokolskega društva Celja matice in Sokolskemu društvu Celju I po 300 din, za kar se mu upravi obeh društev iskreno zahvaljujeta.

— Tri nesreče. V stolarni na Teharju je v četrtek stroj zgrabil delavca Ivana Verboška za levo roko in mu odtrgal tri prste. Istega dne je padel osemletni rejnec Alojz Drogenič iz Celja pri telovadbi in si zlomil levo nogo v gležnju. V Podvoljenju pri Lučah je hloč pri delu udaril 19letnega delavca Ivana Pirca in mu zlomil desno nogo pod koleno. Vse tri ponesrečence so oddali v celjsko bolnico.

OPERA

Začetek ob 20. uri

Torek, 15. oktobra: zaprto. (Gostovanje v Celju: Jenufa)

Sreda, 16. oktobra: Fidelio. Red Sreda

Četrtek, 17. oktobra: Jenufa. Red Četrtek.

Gostovanje Elze Karlovčeve in Josipa Gostiča

Bolnica

KOLEDAR

Danes: Torek, 15. oktobra: Terezija

DANASNE PRIREDITVE

Kino Matica: Volga, Volga...

Kino Sloga: Geronimo

Kino Union: Brezupni slučaj

Kino Moste: Cvetje iz Nice

DEZURNE LEKARNE

Danes: Dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6, Hovevar, Celovška cesta 62, Garts, Moste — Zaloška cesta 47.

SPORT

24 plavačev izstopilo iz »Juga«

Kriza v dubrovniški Jugu je dosegla svoj vrhunec, 24 plavačev je zahtevalo odpuštno iz kluba, ki naj jim tudi izroči njihove osebne trofeje, plakete in darila, priborjene na raznih plavalnih prireditvah. Plavači v pismu, naslovljenem upravi kluba, pravijo med drugim, da na tako imenovanem »splitskem incidentu« od kluba kaznovani plavači niso zagrešili ničesar, kar bi bilo nasprotno sportni disciplini in kar bi lahko žalilo osebni ali nacionalni čut. Prav tako niso grešili proti pravilom kluba. Nasprotno, pravijo podpisniki te izjave, da se je uprava kluba s svojim odlokom, izdanim na seji 7. oktobra glede kazni plavačev, ne da bi jih poprej zaslišala, sama pregrešla proti klubskim pravilom in najbolj primitivnim pojmom pravičnosti. Na ta način je uprava kluba soglasna z javno kampanjo proti plavačem, ki imajo nedvomno mnogo zaslug za ugled kluba in plavalnega sporta v Dubrovniku. Pod takimi okoliščinami so se plavači Juga prepričali, da zanje ni več mesta v tem klubu. Izjavo so podpisali tudi Branko Žižek, Staudinger, Bogdan Tomović, Sokolica Bartulović, Maja Orlić, Luka Ciganović, Zdravko Samardžić in še 17 članov kluba.

Iz tega sledi, da v bodoče »Jug« ne bo igral nobene pomembne vloge več v našem plavalnem sportu, ali pa vsaj ne v doglednem času.

— Lepe nagrade kolesarskim dirkačem. Kolesarji, ki so se udeležili dvodnevne dirke po severni Srbiji, so dobili lepe nagrade. Tako znaša skupna vrednost nagrad Borisa Vojnova 11.300 din, Sava Pavlovič, ki je bil drugi, je dobil za 9.100 din nagrad, a Janez Peternej kot tretji več daril v vrednosti 1400. Valant v vrednosti 880 din, Gregorič za 400 din, Franc Garlner za 100 din, a Armando Golob nagrado v vrednosti 200 din. Srbi so to pot zmagali tudi kot moštvo, in sicer v času 57.40, Slovenci pa so bili drugi v času 57.51.50

Hlede umri

Ljubljana, 15. oktobra

Iz bolnice so nam tik pred zaključkom lista sporočili, da je Ivan Hlede, o katerem poročamo na drugem mestu, da je bil operiran, težki poškodbi podlegel.

Dve leti in pol v sedlu

Iz Mexico City poročajo, da je prispel te dni tja Argentinec Marcelo Soules na zadnji etapi svoje poti iz Buenos Airesa v Washington. Soules je krenil 29. junija 1938. na konju iz Buenos Airesa in je že nad dve leti na poti. Za seboj ima že Ande, južnoameriško deželo zapadne obale in Srednjo Ameriko. Oborožen je samo s samokresom in novinarjem v Mexico City je pripovedoval, da se je spotoma preživljal večinoma z lovom. Večkrat se je moral boriti celo z Indijanci. Pot ga je vodila preko Argentine, Bolivije, Chile, Peru, Ecuador, Columbie, Paname in drugih srednje ameriških držav do Mehike. Dnevno je prejšal povprečno 34 km. Soules pravi, da bi hotel na svoji poti obiti še 37 jugozarjev in srečati še nekaj indijanskih ljudstev. Podjetni jahač upa, da se mu bo posrečilo prispeti do Washingtona v februarju 1941. Potemtakem bi trajala njegova pot dve leti in pol. Vrniti se pa hoče z avtomobilom. Ceste si je dobro ogledal in pravi, da bo rabil za povratek okroglo 3 mesece. V Argentini bo pa učil ljudi jahati, saj je postal na dolgi poti izvrsten jahač.

Rusija zopet uvaža šolnino

Sovjetski listi so priobčili oni dan dekret izvršnega odbora vrhovnega sovjeta o zagotovitvi delavskih rezerv in ustanovitvi novega urada takozvane centralne uprave delovnih rezerv. Dekret pobilšača vlado, da sme mobilizirati letno 800.000 do 1.000.000 dečkov v starosti od 14 do 17 let, ki bodo hodili v obrtne šole skozi nekaj mesecev, če gre za delavce zaposlene pri množestveni proizvodnji in skozi dve leti, če gre za kvalificirane delavce. Po absolviranju teh tečajev bodo delali mladeniči štiri leta v državnih podjetjih pod vodstvom in nadzorstvom novega osrednjega urada in za normalne mezde.

Drugi dekret odpravlja brezplačnost šolskega pouka v treh zadnjih razredih srednjih in v vseh višjih šolah. V bodoče bo znašala šolnina v srednjih šolah 200 rubljev, v visokih šolah v velikih mestih 400, na šolah glasbene in dramske umetnosti pa 500 rubljev letno. Z istim dekretom so odpravljene podpore, ki so jih dobivali doslej vsi slušatelji visokih šol.

Borzna poročila

Curli, 15. okt. Beograd 19. Pariz 9.925, London 17. New York 431.50, Milan 21.80, Madrid 40, Berlin 172.75, Stockholm 102.85.

NEZAPOSLjeni NOSILEC REKLAME

— Čuj, čemu pa nisi prazno reklamo?

— Kar tako, da ne pridem iz vaje, sem namreč brez posla.

NI CUD

— Zakaj si pa danes tako slabe volje?

— Kako bi ne bil, žena je kuhala obed po radiu, pa ga je skuhala z motnjami.

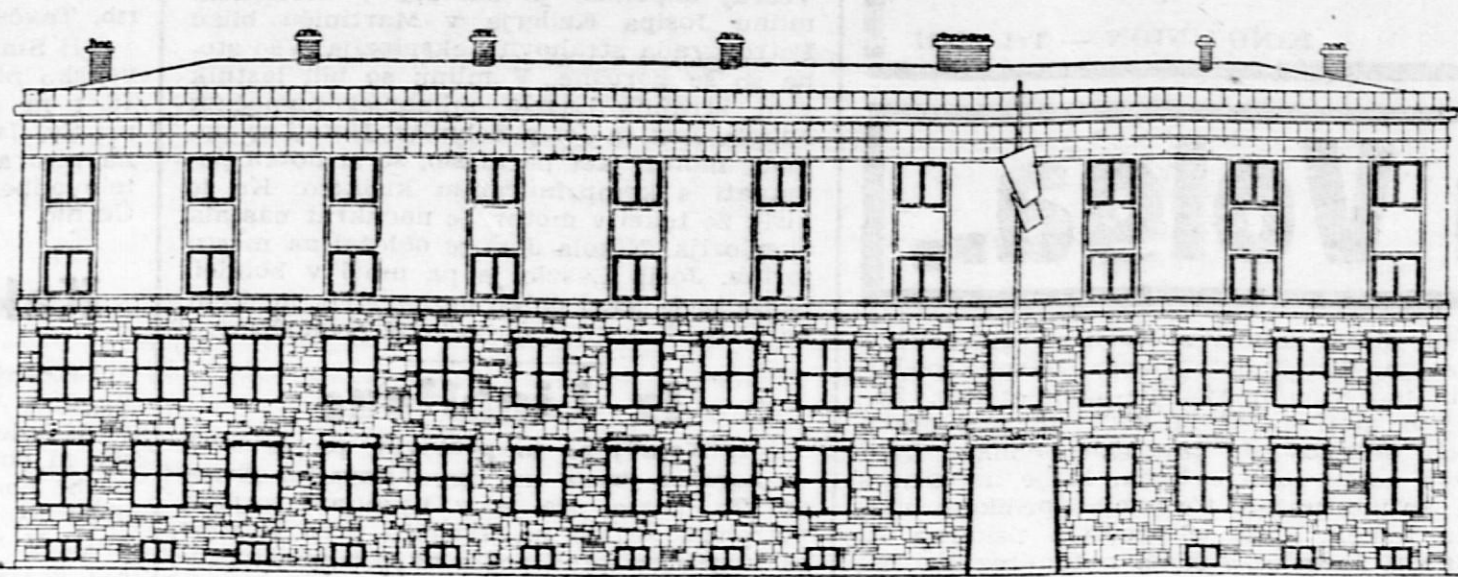
Kakšen bo novi invalidski dom

Imenoval se bo „Aleksandrov dom“ in zgrajen bo na vogalu Jegličeve ceste in Bohoričeve ulice

Ljubljana, 15. oktobra
Slovenski invalidi so imeli nekaj let po vojni številne domove, a zdaj so brez pravega doma celo v sami slovenski prestolnici, kjer delujejo številne njihove ustanove. Svoj dom v Ljubljani so imeli invalidi v stari šentpeterski vojašnici, kjer ima zdaj svoje pisarniške prostore Zdrženje vojnih invalidov in državna protezna delavnica ali ortopedski zavod. To že zdavnaj ni več invalidski dom. Ne le, da prostori v zastarelem poslopju ne ustrezajo namenu, ki mu služijo, jih zahteva tudi mestna občina kot lastnica vojašnice zase. Tako je mestna občina ljublj. že meseca maja odpovedala prostore proteznih delavnic. Tudi v širši javnosti so se začeli glasovi, v kako tesnih neudravnih in mračnih prostorih je stisnjen ortopedski zavod. Ta ustanova je pogosto le še komaj životarla, kar so pa občini predvsem invalidi na lastni koži; nekateri nesrečneži so morali po cela leta čakati na proteze ali ortopedske čevlje. Z uveljavitvijo nove invalidske uredbe so se razmere izboljšale, a protezne delavnice so v še v hudo krizo, ko jim je mestna občina odpovedala prostore. Ze zaradi samega ortopedskega zavoda je bilo treba ukreniti nekaj odločilnega takoj.

Toda že prejšnja leta so se pri invalidski organizaciji dobro zavedali, kako silno potreben je v Ljubljani invalidski dom, poslopje, ki bi lahko vzelo pod svojo vso invalidske ustanove. Zato je tudi že pred leti izšla iz vrst invalidske organizacije zamisel, naj invalidi dobe v Ljubljani pravi dom. Od zamisli do uresničitve pa ni bila tako kratka pot. Vendar je zadeva postala še posebno aktualna, ko so bili prostornim delavnicam odpovedani prostori. Zdej je naša invalidska organizacija lažje prebrala upravitelja Narodnega invalidskega sklada, da Ljubljana mora dobiti invalidski dom. V Beogradu so pristali na pobudo invalidske organizacije in tehničnemu oddelku banske uprave v Ljubljani so poverili izdelavo načrta. Najprej pa so seveda morali najti in kupiti primerno parcelo. V mestu samem je zdaj že malo parcel in od leta do leta so dražje. Imeli so pa srečo; kupili so zemljišče od mestne občine na vogalu Jegličeve ceste in Bohoričeve ulice, okrog 2270 m² za 826.000 din. Prostor je primeren za invalidski dom, ker ni daleč od mestnega središča, zlasti kolodvor je blizu, mimo vozi tramvaj, in kar je tudi posebno važno, ni tudi daleč do bolnice, kjer invalidi pogosto iščejo zdravlja.

Na tehničnem oddelku banske uprave so poverili izdelavo načrta inž. arh. M. Sorli-

ju Poslopje, ki bo imenovano »Aleksandrov dom«, bo precej veliko, saj bo zasedala ploskev znana nad 900 m²; ob Jegličevi cesti bo dolgo 48 m in trinadstropno, ob Bohoričevi ulici pa bo dvonadstropno in okrog 30 m dolgo. Pročelje ob Jegličevi cesti budi celo videz palače. Projektirano je, da bo glavno pročelje oblozeno od drugega nadstropja s podpeškim kamnom, kar bo poslopju nedvomno vtisnilo značaj monumentalnosti.

Trakt ob Jegličevi cesti bo v celoti podkleten, nepodkleten pa ostane krajši trakt ob Bohoričevi ulici. V kleti bo kopališče za invalide, dalje dve kurilnici centralnih kurjav, in sicer posebej za ortopedski zavod, protezne delavnice, ki so državni zavod, in posebej za prostore invalidskih organizacij. V kleti bodo tudi pralnice in sušilnice za stanovanja, dvorane in druge pritlikline. Velik prostor je namenjen za skladišče protezne delavnice.

V pritličju bo večino prostorov zavzel ortopedski zavod s svojimi delavnicami in drugimi prostori; tu bodo oddelki: bandažni, čevljarški in mehanični, dnevno skladišče in ambulanta. V pritličju bo imel stanovanje hišnik in invalidska gospodarska družba pisarniške prostore.

V prvem nadstropju bodo prostori invalidskega sodišča. Naloge invalidskih sodišč prevzemajo zdaj okrožna sodišča. Za invalide bo velika ugodnost, da bodo imeli sodišče v svojem domu, kjer bodo tudi pisarne invalidskih organizacij. Ta koncentracija bo nedvomno pospešila delo in invalidom bo prihranjeno mnogo potov. S tem bo pomagano zlasti invalidom s podeljci, ki bodo iskali pomoči v Ljubljani pri svojih ustanovah. V prvem nadstropju bodo tudi pisarniški prostori invalidskih organizacij, obšestnega in sreskega odbora. Razen 5 pisarn bo tu tudi lepa sejna dvorana in knjižnica. V knjižnici bodo uredili tudi mali invalidski muzej z lepo zasebno zbirko, ki bo nameravajo odkupi-

ti. Vsi ti prostori bodo v traktu ob Jegličevi cesti, medtem ko bo ob Bohoričevi ulici še velika delavnica ortopedskega zavoda za lesne izdelke, in sicer v dvorani, ki bo merila približno 12x13 m. Pisarne invalidskih organizacij in sodišča bodo imele skupno stopnišče, posebno pa ortopedski zavod. Od drugih prostorov bodo ločena s svojimi stopniščem tudi stanovanja. Invalidi, ki težko hodijo po stopnicah, se bodo lahko posluževali dvigala, v tem poslopju res potrebnega.

V drugem nadstropju bo pet sob za prenočišča invalidov ki se bodo mudili po opravkih v Ljubljani. Invalidi z dežele bodo našli v domu vedno do 20 postelj in jim ne bo treba iskati prenočišča po mestu. Razen tega bodo v tem nadstropju še tri dvosobna stanovanja, ki bodo imela vsa kopalnice. Tu bo tudi stanovanje upravitelja doma.

V tretjem nadstropju bodo sama stanovanja, vsa dvosobna, in sicer jih bo 6. Tudi vsa ta stanovanja bodo imela kopalnice, lepe prednje sobe ter prostorne vse stanovanjske prostore.

Ko bodo končane formalnosti, bodo razpisana stavbna dela. Ban je izvršilec sklepov Narodnega invalidskega sklada; to se pravi da bo banska uprava razpisala stavbna dela in jih nadzirala. Kredit je že odobren, in sicer 4,5 milijona din. Ta denar je uprava Narodnega invalidskega sklada že izročila za ljubljanski invalidski dom. Državni hipotekarni banki. Najprej bodo razpisane le surove stavbne dele. Če poide vse po sreči, bodo zidarska dela oddana že letos in če bo še ugodno vreme, bodo začeli delati pred zimo. Morda bi bilo poslopje lahko še do božiča pod streho, če bi delati začeli prihodnje tedne. Če bi bil dom v surovem že letos sezidan, bi se tudi izpolnila želja invalidov, da bi ga ob prihodnjem Vidovem dnevu izročili svojemu namenu.

Na sliki je pročelje v Jegličevi ulici

Prvi aranžerski tečaj otvorjen

Ljubljana, 15. oktobra

Društvo izložbenih aranžerjev je pričelo snovi svoj prvi aranžerski tečaj v večjem obsegu, katerega bo vodil diplomirani aranžer Ivan Deršek. Okoli 30 gospodov in mladih gospodov se je prijavilo v tečaj, ki bo trajal štiri tedne. Predsednik društva Janko Culk je pozdravil zastopnika Zbornice za TOI dr. Plesa, ki je častni član društva, zastopnika Zdrženja trgovcev g. Verbiča in g. Ketteja, zastopnika pomožniškega zbora g. Megušarja in zastopnika tiska. Predsednik je očrtal namen aranžerskega tečaja, ki bo v bívšem kinu Tivoli-u, kjer je vodja tečaja opremil malo dvorano ob stenah z okusnimi izložbenimi kojami raznih velikosti in oblik. Tu se bodo tečajniki naučili ob praktičnem delu osnovnih polmov granzerstva, ki je večinoma zase, katerega zahteva znanja in dobrega okusa. V primeri z drugimi mesti ima Ljubljana kar lepo število okusno prirejenih in vabljivih izložb, ki so v okras me-

stu in mu dajejo velikomestno lice. Vse glavne ulice zažive zlasti zvečer prav zaradi razsvetljenih in lepo urejenih izložb. Vodja tečaja g. Deršek, čigar znanje in spretnost lahko občudujemo v velikih izložbah trdnice I. C. Mayer, je podčrtal pomen lepo urejene in opremljene izložbe in zahteve, ki jih ima sodobno trgovstvo do aranžerjev. Dr. Pless je čestital društvu, ker je priredilo potreben tečaj, v katerem se bodo pripravljeni lahko okostili z navsveti in poukom priznanega vodje Iva Derška ter nato v praktičnem delu svoje znanje uporabljali v korist trgovstva in napredujoče in naglo se razvijajoče Ljubljane. V imenu Zdrženja trgovcev je tečajnike pozdravil častni član g. Kette, opozarjajoč jih na korist, ki jih lahko ima o po absolviranju tečaja. Z vpr. budnimi besedami je pozdravil tečajnike tudi zastopnik Zveze pomožniških zborov g. Megušar.

Po učenem načrtu vodje tečaja si bodo tečajniki lahko pri dobili vse osnovne pojme aranžerske umetnosti in bodo ob koncu tečaja na javni razstavi pokazali, česa so se naučili in kako mora biti urejena izložba, da je učinkovita.

Pretresljiva družinska tragedija v šiški

Upokojeni železniški delavec Ivan Hlede ustrelil svojo svakinjo Ivanko, sebe pa težko ranil

Ljubljana, 15. oktobra
V tako zvanih »ruskih barakah« v šiški, tem žalostnem prostoru vojne dobe, se je davi odigrala družinska tragedija, ki ima svoj izvor v pohlepu po zemlji, pravo ozadje pa je izgubljena tožba zaradi zemljišča.

Barake, ki ne delajo časti kulturni Ljubljani, čeprav so bile v zadnjih letih adaptirane in so tudi na zunaj snažno preobele, so last zadnjega, katere članica je bila tudi 60letna sejmanka Ivanka Hledetova, rojena v Medvodah in pristojna v Ljubljano. Stanovala je v baraki, Drenikova ulica 6, v sosednji polovici te barake pa njen svak 60letni upokojeni železniški delavec Ivan Hlede, rojen v Pevni in pristojen v Ljubljano. Hlede se z Ivanko ni dobro razumel, zlasti ne po smrti svojega brata, njenega moža.

Mož Ivanke Hledetove si je pred leti končal življenje. Od takrat sta si bila Hledetova in njen svak stalno v lahkih. Hlede je namreč izredno čudakasta narava. Mož je samotar, vse zaprt, redkobeseden in skop, a vrhu tega si je vtepel v glavo, da ga morajo na vsak način sprejeti v združenje, kar je bilo po pravih povsem izključeno. Poleg tega se je stalno prepiral s Hledetovo zaradi sveta osonce parcelo, na kateri stoji baraka in se z njo tudi tožaril. Tožbo je pa izgubil na vseh treh instancah in to mu je šlo zelo na živce. Grizlo ga je noč in dan. Tudi ni hotel plačevati Hledetovi najemnine za stanovanje, ki je bila itak malenkostna, saj je znala komaj 100 din na mesec. Mrki mož sploh ni nikomur dovolil vstopa v njegovo stanovanje, v katerega se je trdno zaklepal in v katerem je vladal tudi velik nered. Stanovanja ni hotel dati prebiti menda že odkar stoji baraka.

Stalni prepirl so naposled izbili sodu dno. Davi okrog 7.30 je prišel Hlede v stanovanje svoje svakinje, ki se je baš pripravljala na delo. Ukvarjala se je namreč s pletilstvom, pletla je jopice in drugo robo, kar ji je donášalo razmeroma lep zaslužek, saj je na sejmih iztržila lepe denarce. Takoj ko je stopil v barako, se je začel s Hledetovo prepirati, potem pa še

ruvati. Postal je nasilen in zagrabil jo za tako močno, da ji je odtrgal rokav na levi roki. Videč, da postaja nevaren, je začela bežati. Hlede pa zanjo. Tekla je po ozid Drenikovi stezi med barakami in hotela zaviti okrog vogala v Srbsko ulico, ko je

NENADOMA ODJEKNIL STREL,

ki sta mu sledila še dva druga. Vsi trije so zadeli nesrečno Hledetovo v hrbet. Imela je pa še toliko moči, da je stekla mimo dolge barake ob Srbski ulici k sosedu Alojziju Rožetovi, kjer se je vsa okrvavljena s sedla na zaboj za premog in vzkliknila:

UMRLA BOM, POKLIČITE DUHOVNika!

Takoj nato je nesrečnica izdihnila. Ena krogla je izstopila spredaj tik nad srcem, prebila glavno srčno žilo in povzročila takojšnjo smrt, drugi dve pa sta običajno pot lopatic. Zunaj se je med tem odigralo drugo dejanje krvave tragedije. Počil je še en strel in nevarno ranjen v desno sencec se je tudi Hlede zgrudil pred barako. Kraj njega je ležal izpraznjen samokres. Kriki na pomoč in strelji so seveda vzbudili pozornost sosedov, ki so prihiteli od vseh strani. Seveda pa ni nihče mogel posredovati, saj se je vse odigralo z bliskovito naglico. Hlede je bil še živ in zato so naglo pozvali reševalce, ki so ga prepeljali v bolnico. Komaj pol ure pozneje je bil že na operacijski mizi. Njegovo stanje je sicer zelo kritično, ni pa izključeno, da bo rano prebolel.

Na kraj tragedije je prispela tudi policijska komisija, zdravnik dr. Lapajne, dežurni uradnik g. Florijan in fotograf g. Novak. Policija je med tem zastražila dohode k obema barakama, da prepreči nadaljevalne razjede. Tragedija je seveda precej razburila ljudi, ki stoje v gručah po cestah in se pomenkujejo o vzrokih. Vsi pomljujejo nesrečno Hledetovo, o kateri pravijo, da je bila mirna in dobra ženska, obsojajo pa nasilnega Hledeta. Truplo Ivanke Hlede je bilo po odgledu na odredbo policijske komisije prepeljano v mrtvašnico.

in duše umrlih se bodo radovali dobrih src svojcev!

Počastimo rajne z dobrimi deli
V Ljubljani, dne 13. oktobra 1940.
Zupan mesta Ljubljane:
dr. Juro Adlešič l. r.

Slanino je kradel

Dol. Toplice, 14. oktobra
V zaselju Reber pri Dol. Toplicah živi mlad poročenc, ki ne loči svoje od tuje lastnine. Vse mu pride prav, tuje kokeši, za katere je pred leti moral dati odgovor, po vinogradih se rad loti grozjda itd. V zadnjem času pa se rad loti slanine, ki je precej draga. Že pred dnevi je s ponarejenim ključem vstopil v klavnico tukajšnjega mesarja g. Franca Šobarja ter odnesel nekaj slanine. Ko je lastnik opazil tatvino, je vprašal sosedovega hlapca, če je videl koga, ki bi bil hotel okoli klavnice. Ta mu je povedal, da je videl zloglasnega Albina iz Rebr. Tudi zadnji nedeljo je hodil Albin okoli klavnice potem, ko je v mesnici kupil nekaj mesa ter odnesel lep kos slanine. Delo mu je bilo sedaj toliko lažje, ker je lastnik pustil ključ v vratih klavnice. Tatvino so kmalu opazili. Ker ni bilo nobenega dvoma, kdo je tat, je mesar sam ni imel časa, poslal svojega vajenca k orožniku na dom s prošnjo, naj se oglasi v klavnico. Orožnik, ki še ni vedel za kaj gre, je prišel k mesarju, ki mu je povedal, da mu je bila ukradena slanina. Ker je Albin znan in se najbrž še kje mudi v Toplicah, je orožnik stopil malo okrog pogledat, če bi ga kje dobil. In res ga je kmalu opazil, ko je ravno stopil iz hiše, kjer točijo vino, pod veljico. Ko ga je orožnik vprašal, kam gre, se je prestrašil ter takoj izjavil, da mesa ni ukradel, temveč ga je pošteno plačal. Orožnik ga je povabil s seboj do mesarja. Albin je takoj vprašal mesarja, če ni plačal mesa. Ta pa mu je odgovoril: meso si plačal, a slanino si v klavnici ukradel. Nato ga je orožnik povabil s seboj na stanico. Med potjo mu jo je pa popihal v gozd.

Mesar Šobar je hitro zasedel kolo in se odpeljal proti tatovemu domu, kamor je prišel tudi orožnik, misleč, da bosta tatu dobila doma. Toda Albin je prej prišel do doma ter kar skozi okno odloščil nahrbtnik, iz katerega je vzel slanino in izginil. Orožnik je vpričlo žene, ki o slanini ni ničesar vedela ali ni hotela vedeti, ker je mož z njo zelo surov in jo večkrat tudi tepe, temeljit preiskal vso hišo. Našel je vojaške čevlje, vojaško odejo in nekaj perila, kar si je moral Albin prisvojiti, ko je bil na orožnih vajih. Seveda je orožnik vse te stvari vzel s seboj, kakor tudi nahrbtnik, katerega je prej preiskal in našel v njem zajčjo dlako, kar priča, da je Albin lovski tat ali celo divji lovec.

Posestne spremembe v Ljubljani in okolici

Ljubljanska univerza je kupila posestvo vrtnarja Šimenca, kjer bo zgrajen univerzitetni zavod za prirodoznanje

Ljubljana, 15. oktobra
Posestnik in vrtinar Ivan Šimenc, Lepi pot 24, je prodal univerzi kralja Aleksandra v Ljubljani, katero zastopa rektor dr. Matija Slavič, svoje posestvo v kat. občini Gradsko predmestje, za milijon din, rastlinjak, tople grede in ves inventar vrtinarstva pa za nadaljnjih 130.000 din. Parcela je določena za gradnjo univerzitetnega zavoda za prirodoznanje. V ta namen je bil v finančnem zakonu za l. 1939-40 določen poseben kredit. Okrajno sodišče je tudi dovolilo, da se prodajalecva mladoletna otroka 20letni Ivan in 18letna Vera izpustita izpod očetovske oblasti, kajti na zemljišči je bila zaznamovana prepoved obremenitve in odsvojitve v korist obeh mladoletnih otrok. V smislu posebnega dekreta iz leta 1935 je možno gledati otrok v starosti pod 20 leti dovoliti izpust izpod očetovske oblasti v tehničnih primerih. Po poravnavi vseh obveznosti prodajalca mora biti ostanek naložen v Mestni hranilnici ljubljanski kot nov skrbstveni sklad za mladoletna otroka.

Mestno poglavarstvo v Ljubljani je izdalo Jožetu Golobu iz Iške vasi št. 9 dovoljenje za gradbo stenovanjske hiše v kat. občini Trnovsko predmestje pod pogojem, da odstopi mestni občini ves za ceste potreben svet. Lastnik parcele Janez Štembal je zaradi tega odstupil občini 155 kv. m predmetne parcele.

Dediči zapuščine Antonije Strubleje Kaiser Heribert, Kaiser Robert, Šterban Gabrijela, Herzmanski Herman, Herzmanski Špelca, Prinčič Mitja, Prinčič Vojko in Skale Alexander so prodali odvjetniku dr. Bogdanu Žužku dve parceli v kat. občini Trnovsko predmestje za 80.100 din.

Posestnica Marija Zemanova je prodala učiteljski Mariji Staretovi in zaslednici Ivani Staretovi, Dermotova 3, parcelo v kat. občini Brinje v izmeri 619 kv. m za 55.710 din.

Posestnica Ana Marija Ladič, Tržaška cesta 79, je prodala posestnici in ženi slikarskega mojstra Angeja Mrakovi, Rožna dolina, cesta XXI-18a parcelo v kat. občini Vič v izmeri 557 kv. m za 17.000 din.

Posestnik in šofer Franc Sodnikar, Lukovica 36, je prodal svoji sestr. Mariji Sodnikar, kmečki delavki, posestvo v kat. občini Log za 20.000 din.

Stavbna zadruga z omejeno zvezo »Mali dom« je prodala zasebnici Rozaliji Pipanovi, Drenikova 6, parcelo v kat. občini Spodnja Šiška v izmeri 516 kv. m za 11.352 din.

BATINA PALAČA V ZEMLJSKI KNJIGI

V glavni zemljski knjigi Kapucinskega predmestja so kot prvi vložek vknjižene lastniške pravice zemljišča, kjer je nekdanji stal Maličev hotel in kjer zdaj stoji lepa Batina palača. Na podlagi kupne pogodbe iz l. 1876 je bil kot lastnik zemljišča na vogalu sedenje Šelenburgove in Aleksandrove ceste vknjiženi Malitsch. Leta 1908 je nepremičnina prišla v last tvrde Bratje Deghenghi, l. 1913 pa je bila vknjižena lastniška pravica za Milana Deghenghija v Ljubljani l. 1916 je hišo kupila Jadranska banka, podružnica v Ljubljani, l. 1922 pa Jadranska banka a. d. v Beogradu, ki si je l. 1925 spremenila ime v Jadransko-podunavsko banko, katere je l. 1934 prodala bivšo Maličevo hišo Bati, jugoslovanski tovarni gume in obutve d. d.

Vknjižbe hipotek iz drugih pravic na zemljišče so bile razmeroma maloštevilne. L. 1892 se je vknjižila na hišo dr. Erih Mühleisen za 25.000 kron. l. 1908 pa Kmetiska posojilnica za 180.000 din. Naslednje leto je bila vknjižena najemna pravica v prid trgovca Pavla Magdiča, ljudska posojilnica pa se je intabulirala za 60.000 kron. Leta 1915 se je zaznamovala prednost v prid terjatvi dr. Eriha Mühleisena pred ostalimi terjatvami, naslednje leto pa so bile vse terjatve izbrisane. L. 1933 se je izbrisala tudi najemna pravica trgovca Pavla Magdiča. Letos v septembru je bila končno vknjižena na podlagi zadolžnice od 3. septembra 1940 zastavna pravica za posojilno terjatve Državne hipotekarne banke glavne podružnice v Ljubljani v znesku 7.500.000 din. To je približno polovična vsota kapitala, s katerim je bila zgrajena Batina palača.

Trgatev bo kmalu končana

Novo mesto, 14. oktobra
Deževje je primoralo tudi dolenske vinogradnike, da so pohiteli s trgatvijo. Mnogo vinskih gorje je že praznih, drugod se trgatve še nadaljuje, a kmalu bo povsod vse pospravljeno. Sedaj, ko je večina vinogradov že praznih se prav pozna porazni učinek letošnjega skrajno slabega vremena. V splošnem zaostaja pridelek mnogo za onim drugih let, kar se zlasti pozna na bolj zlahtnih trtah. Količina zlahtnejša je trta, toliko bolj je bila prizadeta in toliko slabši je pridelek. Letos so še najbolj obrodile samorodnice, ki jih je po slovenskih vinogradih še precej, da celo preveč. Dolenjski vinogradnik se kar ne more spriznati s tem, da bi samorodnice nadomestil z zlahtnimi cepilnicami, ker zahtevajo one pač preveč pozornosti, dotim samorodnice dobro obrodijo, ne da bi jo moral preveč negovati. Za domačo uporabo pa mu tudi samorodnica zadostuje. Taki vinogradniki, ki imajo v vinogradih še dovolj samorodnic ali celo

Sestanek brivskih pomočnikov

Ljubljana, 15. oktobra.
Včeraj so se sestali v gostilni »Pri šestici« brivski pomočniki in pomočnice. Sestanka se je udeležilo lepo število organiziranega in neorganiziranega delavstva, vendar komaj tretjina vseh v Ljubljani zaposlenih pomočnikov in pomočnic, ki jih je okrog 240.

Po uvodnih besedah predsednika organizacije se je obravnavalo vprašanje odprave napitnine delavstva za postrežbo v brivsko-frizerskih lokalih. V krogih Zdrženja delodajalcev se je namreč pojavila misel, odpraviti napitnino, ter bi delavstvo dobivalo primerno zvišane plače. O tem so govorili tudi na sestanku delegati Zdrženja delodajalcev ter organizacije delavstva.

Skladenje je bilo, da se plača pomočnik (pomočnica) od izdčitve do 3 let pomočniške dobe po 4 din na uro, od 3 do 7 let po 4,50 din, od 7 let dalje pa po 5,50 din. Zdrženje pa je naknadno te predlagane meze znižalo tako, da bi za prvo stopnjo ostalo 4 din, za drugo 4,25 in za tretjo 4,75 din. Pomočniki in pomočnice pa so na večerajšnjem sestanku to znižanje odklonili ter sklenili poslati Zdrženju delodajalcev ovsestilo, da ne pristanejo na odpravo napitnine ter da naj jih delodajalci plačajo po tarifi o minimalnih mezdah, to je po 4 din na uro.

Napitnina bi dejansko prav za prav ne bila odpravljena. Gostom bi se zaračunalo 20 odstotkov od cene postrežbe. Ideja ni najboljša in je težko izvedljiva, zlasti za okolice so odstotki previsoki, ker je obrt ali izven mesta odvisen največ od manj premožnih slojev. Sploh pa: kar daš prostovoljno, laže daš, kakor pa če si primoran. Torej ostalo je pri mezdah 4 din na uro, kakor jo določa zakon o minimalnih mezdah, ki je v veljavi od 1. oktobra dalje.

Zleti bi bilo le, da se še neorganizirano delavstvo čimprej organizira ter da v polnem številu poseja sestanke. Organizacija pa prosi delodajalce, naj ne spravljajo službe v zvezo s članstvom pri organizaciji. Zdrženje delodajalcev naj prizna delavsko organizacijo. Noben mojster ne bi smel zaposliti delavca, ki ni organiziran. Kakor je to drugod. Namen organizacije ni hujkanje delavstva proti delodajalcem, temveč organizacija zastopa le interese delavstva v spornih vprašanjih z delodajalci, ki se bore v tem primeru za svoje meze.

PRI ZDRAVNIKU

— Svetujte mi, gospod doktor, kaj naj storim? Doma nikakor ne morem zaspati, v pisarni bi pa kar neprestano spal.
— Zaspite torej v pisarni.

Brezupni slučaj

Smeh, zabava in razvedrilo!

Predstave ob 16., 19. in 21. uri!

KINO UNION — Tel. 22-21

Takega SIJAJNEGA FILMA še NI BILO v LJUBLJANI!

To je splošna sodbja vseh, ki so film videli, se zabavali pri njem in uživali opojno muziko skladatelja Dunajevskega! V glavni vlogi LJUBA ORLOVA — znana iz muzikalne komedije »Pastir Kostja«. — KINO MATICA — tel. 22-41.

Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri

Volga Volga..

Geronimo

DNEVNE VESTI

— **Pravilnik o dnevnih poštinih uslužbenecih.** Poštni minister je izdal v sporazumu s finančnim ministrom pravilnik o dnevnih poštinih uslužbenecih za spremljanje pošte. Po novem pravilniku pripade poštini uslužbenec, kadar opravljajo pošto na železnicih, parnikih in suhozemnih potih naslednje dnevnice: 1. uslužbenec zaposlen v ambulantnih poštah a) uradnikom 60 din (dnevno), b) uradnim pripravnikom 50 din, c) zvanikom, služiteljem in dnevnicijem, ki spremljajo neposredno zapre vreče 35 din dnevno; 3. uslužbenec, ki spremlja pošto v inozemstvu in se muče izven meje države nad 3 ure, se povečajo dnevnice iz točke 1. in 2. tega člena za 30%. Čas za dnevno se računa pri ambulantnih poštah od nastopa službe pred začetkom potovanja do prenehanja službe po končanem potovanju. Ta čas odreja pristojna pošta direkta po stvarni potrebi službe in sicer na vsak ambulantno pošto posebej. Pravilnik je stopil v veljavo 1. oktobra, ko je izgubila veljavo uredba o dnevnih poštinih uslužbenecih, ki spremlja pošto na železnicih, parnikih in suhozemnih potih.

— **Nova ureditev naše zunanje trgovine.** Ravnatelj ravnateljstva za zunanjo trgovino dr. Bičanec je izjavil novinarjem, da gre organizacija uvoznikov in izvoznikov po strokah sistematično in s popolnim uspehom. V praksi se je pokazalo, da je pri naših gospodarstvenikih zelo razvit smisel za organizacijo, da se čimprej in čim uspešneje reorganizira vse naše gospodarstvo. V ravnateljstvu za zunanjo trgovino je bilo te dni posvetovanje izvoznikov lesa. Govorilo se je tudi o razdelitvi kontingentov. Izvozniki bukovega lesa so dobili malone vsvo količino prijavljenih kontingentov, izvozniki jelovega lesa pa komaj polovico, vendar so se pa spornostmi, da se dodeli izvoznikom, ki so dobili izpod 300 vagonov okoli 75%, a izvoznikom, ki so prijavili nad 300 vagonov 40% prijavljenih kontingentov. Tako se sporazumno rešujejo vsa vprašanja in organizacija naše zunanje trgovine uspešno napreduje.

— **Obmejni promet med Jugoslavijo in Rumunijo.** Zaradi raznih nesolasi je bil carinski promet na jugoslovensko-rumunski meji ustavljen. Rumunski oblasti so 7. t. m. zaprle mejo napram Jugoslaviji in našim dvostoltnim zemljišči ni dovoljeno prenašati iz Rumunije v Jugoslavijo žito in sadje. Po obsejnih konvencijah je bil iz obmejnega pasu dovoljen vnos in iznos carine prostega blaga do 300 din. Rumuni so pa dovoljevali izvoz v Jugoslavijo samo 20 jate in 100 let vrednosti carine prostega blaga. Naše oblasti so odgovorile z enakimi ukrepi. Te dni je pa prišlo od rumunskega finančnega ministra navodilo rumunski obmejni oblasti, da za neolocen čas ustavi carinski promet z Jugoslavijo. Tako je nastala nekakšna carinska vojna med našo državo in Rumunijo. Na obeh straneh so pa storili že potrebni koraki, da se nesoglasja odstranijo in objavi normalen obmejni promet.

KINO MOSTE

Danes ob 20. briljantna šlager opereta

Cvetje iz Nice

Erna Sack — A. Schönhaas

Usoda v planinah

Rolf Wanka, M. Schneider, V. Staal

V sredo in četrtek samo:

CVETJE IZ NICE (znižane cene)

— **Na Hrvatskem dovolj sukana, pri nas ga primanjkuje.** Nekajkrat smo že opozorili na težave naših trgovcev in obrtnikov, ker v Ljubljani že več tednov primanjkuje sukana, ki se je tudi precej podražil. Tudi v Zagrebu je sukana primanjkovala, a zagrebški krojači so si znali pomagati. S pomočjo krojaške obrtne zbornice so napravili akcijo ter si zagotovili pri neki tovarni dovolj sukana za vsa krojaška podjetja v banovini. Tudi pri nas bo potrebna podobna akcija; posamezniki bodo težko kaj dosegli.

— **Preskrba naše industrije s surovinami iz prekomorskih dežel.** Na pristojnih mestih se že dolgo pečajo s tem vprašanjem in zdaj kaže, da je delo nekoliko napredovalo ter da smemo upati na uspešno rešitev. Prizadevajo si predvsem, da bi si zagotovili uvoz surovin iz Južne Amerike. Ta uvoz bi morali seveda doseči le v sporazumu z vojskojuočimi se državami.

— **Gospodarski odnosi z Bolgarijo.** V Sofiji so bila nedavno končana gospodarska pogajanja med našo državo in Bolgarijo. Po tem sporazumu bo naša država izvažala v Bolgarijo kemične izdelke, med tem ko bomo uvažali, kakor smo že poročali, premo. Promet med obema državama se je zadnje čase zelo povečal, tako da je bil v zadnjih 8 mesecih štirikrat večji kakor lani v istem času.

— **Razpisana zdravniška služba.** Banska uprava razpisuje službo zdravniško združene zdravstvene občine Kranj s sedežem v Kranju. Prošnje naj se vložijo pri kr. banski upravi do 25. t. m.

— **Novi slovenski grobovi v Ameriki.** V Clevelandu so umrli: Franc Vidgoj, star 64 let, doma iz fare Primskovo pri Litiji; Frančiška Sterle, roj. Kotnik, doma iz vasi Gornje jezero, fara Stari trg pri Cerkljici, in Ignacij Plahutnik, star 60 let, doma iz Spodnje Loke na Gorenjskem. V Jolietu je umrla Katarina Judnič, roj. Štukelj, stara 60 let, doma iz Petrove vasi, fara Crnomelj, v Cliff Mine po Ivani Debeljak, stara 58 let, doma iz Stare Oselice; v Da-

visu je umrl Andrej Arhar, doma iz Cerknice, v Indianapolisu pa Anton Krapeš, star 72 let, doma iz Dolnje Otlice na Notranjskem.

— **Novi inženjerji.** V soboto 12. t. m. so bili na gradbenem oddelku tehniške fakultete univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani diplomirani za gradbene inženjerje gg. Rado Boltežar, Karel Dolenc, Leon Piterle in Franjo Župec, vsi iz Ljubljane. Mladim gradbenim inženjerjem iskreno čestitamo!

— **S prisilnega bivanja vrnjena.** V zagrebških gospodarskih krogih je vzbudila precejšnje zanimanje vest, da je bil znani trgovec Vilko Kardoš, ki so ga policijske oblasti obsodile zaradi spekulacije na prisilno bivanje v srezu Dolnji Lapac, pred sodiščem oproščene. Na podlagi te razsodebe so ga morale upravne oblasti izpustiti. Doslej je bila slična oprostitelna razsoda izrečena tudi za nekega peka, ki je bil prav tako obsojen na prisilno bivanje.

— **Smo enim se je izpolnila želja.** Narodne novine objavljajo nabredo hrvatskega bana, po kateri se dovoljuje absolviranim dijakom srednjih tehniških šol vpis na tehnično fakulteto v Zagrebu. Vpišejo se lahko v one odseke tehniške fakultete, katerih učni predmetov so se že učili v srednjih tehniških šolah. O prijavljenih izpiti na srednjih tehniških šolah bo v zvezi s tem izdana posebna navedba. Vpis na tehniško fakulteto se dovoljuje samo dijakom s področja banovine Hrvatske.

— **Prehranjevalni zavod za Slovenijo je dobil predsednika.** Današnji »Slovenec« poroča, da je imenoval ban bivšega ministra Snoja za predsednika novo ustanovljenega banovinskega prehranjevalnega zavoda v Ljubljani. Za podpredsednika zavoda je pa imenoval banovinskega svetnika in šefa kmetijskega odseka inž. Lambert Murija. Oba sta svoje poole že prevzela.

— **Tudi v Dalmaciji primanjkuje benecina.** V Splitu in drugih dalmatinskih mestih se čuti zadnje dni občutno pomanjkanje benecina. V Splitu je povsem pošla benecinska mešanica, in zato je nastala nevarnost, da bo avtobusni promet sploh ustavljen. Ker je pa v Splitu velja rezerva čistega benecina, ki se brez dovoljenja oblasti ne sme porabljati za pogon, je bilo ukrepanje vse potrebno, da bi se smel uporabiti za avtobusni promet tudi čisti benecin, dolder ne dobi Split benecinske mešanice.

— **Milnska industrija proti uvozu moke.** Glede na sklep, da se poveri Prizadu uvoz 50.000 vagonov moke, so imeli zastopniki milnske industrije v soboto v Beogradu posvetovanje, na katerem so sklenili posredovati na merodajnem mestu, da bi Prizad namesto moke uvozil enako količino pšenice, ki bi jo zmelili naši mlini. Lastniki mlinov sami najbolje vedo, zakaj so proti uvozu moke. Zasluge je zaslužek, posebno če je tako masten, kakor ga imajo zdaj naši mlini.

— **Nov dnevnik v Škoplju.** Včeraj je izšla v Škoplju prva številka novega dnevnika »Glas jugac«. Njegov ravnatelj je znani književnik Andjelko Krstić, lastnik pa bivši narodni poslanec Mihajlo Stojanović.

— **Ureditve trgovinskih odnosov s Finsko.** V Italiji se mudi finska trgovinska delegacija, ki odputuje v Grčijo, na povratku pa se ustavi v Beogradu, kjer se bodo vršila trgovinska pogajanja. Na pristojnem mestu v Beogradu proučujejo vprašanje živahnejše izmenjave blaga med Jugoslavijo in Finsko. Naš trgovinski promet s Finsko se je razvijal doslej na podlagi začasne pogodbe iz leta 1929. Predlaskim smo izvozili na Finsko za 6.4 milijona dinarjev blaga, uvozili smo ga pa iz Finske za 1.4 milijona.

— **Prisilna organizacija tekstilne industrije.** Poleg organizacije uvoznikov tekstilnih surovin se pripravljata tudi ustanovitve prisilne organizacije za tekstilno industrijo, ki bi obsegala tekstilno industrijo izven banovine Hrvatske. V obeh organizacijah se bo odločalo na posvetovanju, ki bo v četrtek v eogradu.

— **Domača proizvodnja bombaža.** Letošnji pridelek našega domačega bombaža bo dober. Toda doma pridemo tako malo bombaža, da lahko krijemo z njim komaj tri odstotke potrebe naše tekstilne industrije. Letos je bilo zasejanega z bombažem 5700 ha zemljišča.

— **Srečko Koporc: Glasbeni zbornik I. del: »Uvod v kompozicijo«.** V začetku prihodnjega leta izide pomembno glasbeno delo teoretsko-praktične vsebine, ki je prvo delo te stroke pri nas, »Uvod v kompozicijo«, ki ga je napisal skladatelj Srečko Koporc. Dosedanji pouk v tej stroki je bil pri nas navezan izključno na tuje, večinoma na nemške knjige. Zato bo izdaja Koporcevega »Uvoda« izredno dobrodošla vsem, ki se v glasbi izpopolnjujejo ali jo študirajo. Vsebinska knjiga je razdeljena na tri dele: V prvem delu obravnava avtor načela klasične harmonije, njen zgodovinski, fizikalni in muzikalni princip. Omenja tipe pouka, vrste teoretičnih in njih načela, zatem obdelava samo harmonijo, glasbeni stavek (vokalni, instrumentalni), koral in harmonizacijo z ozirom na folkloristiko. V drugem delu posveča avtor razširjeni tonaliteti mnogo vprašanj, seznanil nas s svetovnim glasbenim razvojem treh tipov: južno-rimskim, nordsko-germanskim in orientalnno-slovanskim, tu izve mo naziv za veritkalno slovočenje; harmonija ne pomeni v novi glasbi zvočne ubranosti ker ne harmonizira niti dva tona več, ampak tvorita le razmerje. Ves drugi del sto-

ji na široki osnovi svetovnega glasbenega razvoja. Tretji del prinaša izčrpan podan oris teoretično-praktične kompozicije. Začne o motivu, ritmu in meri, gre preko vseh detajlov do pesemske oblike. Delo kaže večjo roko avtorja, ki je ustvaril s to knjigo našim tovrstnim prilikam močan temelj. Tisk je prevzela tiskarna A. Blažej, Jesenice-Fuzine, notno rez pa notolitografski zavod v Zemunu. Cena knjige je v predračunu din 150 (in sicer do 30. oktobra 1940), po tem datumu pa 200 din, kar je v primeri z opremo, vsebino in naklado v naših razmerah izredno nizka cena. Prednaročniki so tudi nekateri iz Srbije, Hrvatske, Bosne in večji odziv je tudi iz Slovenije. Naročila še vedno sprejema zgoraj omenjena tiskarna. O knjigi bomo še spregovorili.

— **Razpis nagrade 10.000 din.** Glasbena Matica v Ljubljani razpisuje natečaj za vokalno-instrumentalno skladbo (oratorij ali kantata z izvirnim slovenskim besedilom), trajajočo najmanj eno uro. Natečaj se lahko udeležijo samo slovenski skladatelji, ki žive in delujejo v Jugoslaviji. Vsak udeleženec mora svoje delo označiti z geslom in v posebni kuverti, označeni z istim geslom, navesti svoj naslov. Na kuverti naj bo tudi naslov, kamor naj se vrne nenagrajeno delo; vendar ta naslov ne sme biti istoveten z onim v kuverti. Dela morajo biti poslana v partituri najkasneje do 1. junija 1941 ter morajo biti oddana kot priporočene pošiljke na naslov Glasbene Matice v Ljubljani, Vegova ulica 7, najkasneje s poštanim žigom 31. maja 1941. Razpisana nagrada je nedeljiva ter znaša 10.000 din. Izplačana bo nagrajenemu delu v roku 14 dni po objavi izdane natečaja. Odbor ima pravico odkupiti tudi nenagrajene skladbe. Glasbena Matica želi delo izvesti v jubilejnem letu 1941-42, zato si pridržuje pravico prve izvrše do 1. aprila 1943. Ostale avtorske pravice ostanejo avtorju neokrnjene. Razsodišče tvorijo gg.: Fran Lhotka, R. Božidar Široka in Josip Slavenski, jugoslovanski skladatelji. Glasbena Matica si pridržuje pravico, da imenuje lahko tudi drugega skladatelja v razsodišče, če bi kdo izmed navedenih ne sprejel častnega dela. Vsi ostali pogoji in postopek natečaja se razvidijo iz posebnega pravilnika, čigar odtis bo Glasbena Matica poslala vsakemu zainteresiranu na zahtevo. Zoper odločitev razsodišča ni priziva.

Dancing Nebofičnik

od 16. t. m. nov program:

5 MINUTES A MONTMARTRE

MYRIAM & RAYMOND

DU COLISEUM DE PARIS

VALE NOCTURNE

In razne druge prvovrstne artistske točke.

— **Nova številka »Umetnosti«**, mesečnika za umetniško kulturo v Ljubljani. Pravkar je izšla 2. številka »Umetnosti« za mesec oktober. Revija, ki jo že peto leto izdajajo slovenski slikarji in ki služi propagandi likovne umetnosti, je tudi v novem letniku enako zanimiva in izvrstno urejena kakor doslej. Druga številka prinaša zanimive aforizme o umetnosti, ki sta jih napisala dva svetovno znana umetnika: naš Meštrovič in slavni francoski slikar Pablo Picasso. Tako razmotrivanja iz peres umetnikov samih nedvomno mnogo pripomorejo k pravilnemu razumevanju problemov slikarstva in kiparstva in povedo pogostokrat več ko še tako izčrpane umetnostnozgodovinske študije in razprave. Dr. Šijanec nadaljuje svojo razpravo o slovenski likovni umetnosti, Jože Karlovšek je napisal članek o »Slovenski lipi«, simbolu vsega slovanstva, medtem ko je Eda Staudler predstavila pri nas neznane angleške slikarja Williama Blakea. Pesmi so prispevali Alojz Gradnik, Miran Jarc in Leopold Stanek, sama v umetniškem svetu znana imena. Posebna pozornost je posvečena skrbno izbranim ilustracijam: Meštrovič, Michel-angel, Picasso, Antona Koželja, Williama Blakea in mlade slikarice Marije Kupfer. Risbe o slovenskih neodvisnih slikarjih sta prispevala Nikolaj Pirnat in Marij Pregelj. Ob zaključku so običajna poročila iz umetniškega sveta, med katerimi bo zlasti zanimala biografija francoskega slikarja Picassa, ki je gotovo nastala v neposredni zvezi s polemičnim člankom, ki je objavljen na platnicah. Vse ilustrativno gradivo je lepo razporejeno in je revidirano kakor običajno odlično natiskana Narodna tiskarna na prvovrstnem papirju za umetniški tisk. »Umetnost«, ki je edina revija te vrste v naših krajih, priporočamo zlasti vsem ljubiteljem domače in tuje likovne umetnosti. Letno velja za 12 števk samo 130 din. Naroča se na naslov uprave: Ljubljana, Pod turnom 5.

— **Draginjske doklade hrvatskim zašebnim nameščencem.** Na mnoge spomence vseh nameščenskih organizacij v banovini Hrvatski, naj bi se naredba o draginjskih dokladah razširila na vse kategorije zašebnih nameščencev na vsem področju Hrvatske, so merodajne oblasti izdelale načrt za razširjenje omenjene uredbe, ki velja sedaj samo za Zagreb in okolico. Pričakujejo, da bo naredba uveljavljena že te dni.

— **Zrebanje loterije 28. oktobra Ljubljana.** Na neprekidno 30. decembra 1940. Cena srečki je 5 din. Posegajte po srečkah, ki jih dobite pri naših prodajalcih. 420—n

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo oblačno, od časa do časa bo rahlo deževalo. Včeraj je znašala najvišja temperatura v Sarajevu in Kumboru 21, v Splitu in Dubrovniku 20, v Beogradu 19, na Visu in na Rabu 18, v Zagrebu 13, v Ljubljani 12,2, v Mariboru 10,5. Davi je kazal baro-

meter v Ljubljani 765,1, temperatura je znašal 11,0.

— **Velika tatvina v vlaku.** V vlaku med Zagrebom in Slavonskim Brodom je bilo v nedeljo ponoči ukraden nekemu potniku iz žepa 35.000 din.

— **Strašna eksplozija v motornem hlinu.** Včeraj dopoldne je nastala v motornem hlinu Josipa Kellera v Martiniču blizu Petrovgrada strahovita eksplozija. Vse stene so se porušile. V hlinu so bili lastnik sam, strojnik Laszlo, mlinarjev pomočnik Nikola Jost in Josip Schmitz. Hoteli so pogazati motor. Ker pa ni šlo, so si hoteli pomagati s komprimiranim kisikom. Ko je kisik že tekel v motor, je nenkrat nastala eksplozija. Nikola Jost je obležal na mestu mrtve. Josip Laszlo je pa umrl v bolnici. Schmitz je ležal dolgo nezavesten, medtem ko je dobil lastnik samo lažje poškodbe.

Iz Ljubljane

— **Iz Komaj so jo postavili, pa že stoji** — namreč javna ura pred kavarno Evropa. Ta javna ura je v Ljubljani najbolj potrebna, saj je na križišču pred Evropo za križiščem pred pošto najzibavnejši promet. Davi je kazala nekaj minut čez 4. Oni dan smo se nekoliko dotaknili vprašanja javnih ur v Ljubljani in z mestnega poglavarstva smo prejeli pojasnilo, da dobivajo javne ure električni tok iz akumulatorske baterije. Mestna elektrarna oskrbuje vse javne električne ure po mestu, naj se torej zgame in poskrbi, da bodo javne ure tudi šle, ker jih za okras mesta ne bi smelo.

— **Iz Saboru Pavčičevega večera,** ki bo v petek ob 20. uri v veliki Filharmonični dvorani, nam bo prinesel iz Pavčičeve zakladnice naslednje skladbe: Cileban Cileban, Skrajčank, Mehurčki, Vesela pesem, Uspavanka I. Vrabci in strašilo v izvedbi gospe Pavle Lovštevce. Gospod Julij Bettetto bo zapel: Priplula je pomlad, Padale so cvetne sanje in Jaz nimam ljubice. Gospa Bernot-Golob Franja bo izvajala: Zanjica, Uspavanka II, Pesem in Tri slovenske narodne v koncertni priredbi slavljence. Izmed njegovih zborovskih del bo zapel Slovenski vokalni kvintet Kmečko bado, kida ti si jokal. Zenski zbor Glasbene Matice bo zapel ob spremljevanju klavirja Zabe, altovski partijo v tem ženskem zboru bo pela gospa Bernot-Golobova. Mešani zbor Glasbene Matice bo zapel: Jezdeca, Če rdeče rože zapade sneg in zbor Njega ni, ki ga je napisal Pavčič za tenor solo, moški četverpesec in mešani zbor. Tenor solo bo pel gospod Jare Andrej, moški četverpesec pa Slovenski vokalni kvintet. Vse soliste bo spremljal na klavirju docent Marjan Lipovšek, Matični zbor bo nastopil prvič pod vodstvom mladega, nadarjenega Hubada. Vstopnice za ta večer so v predprodaji v knjižarni Glasbene Matice, kjer se dobi tudi podrobni spored.

— **Iz Pravice pravoslavni vernikov na Zalah.** V četrtek 5. septembra smo prišli članek »Še nekaj o Zalah«, v katerem je med drugim rečeno, da je odredila mestna občina za pripadnike nekaterih veroizpovedi samo eno kapelico, tako imenovano kapelico Adama in Eve, in da v drugih kapelicah na Zalah ni prostora za pravoslavne mladiče ter da mestna občina pri vsaki priliki pravoslavne vernike zapostavlja. Srbska pravoslavna cerkev občina v Ljubljani nam je poslala glede na ta članek dopis, ki v njem pravi, da so za mladiče pravoslavne vere vedno bile in so tudi zdaj odprte vse kapelice na Zalah enako kakor za vernike rimsko-katoliške vere. Srbska pravoslavna cerkev občina v Ljubljani ne samo, da ni imela in nima nobenega razloga, pritoževati se nad mestno občino ljubljansko zaradi zapostavljanja njenih članov, temveč jim je bila nasprotno vedno izkazovana vsa bratska pozornost in veliki-dušna stvarna pomoč, tako da je pravoslavna cerkev občina dolžna mestni občini trajno hvaležnost.

— **Iz Brezupni slučaj** je naslov filma, ki se od danes dalje predvaja v Kinu Unionu. Jenny Jugo, ki je v filmu Pigmalyon po romanu Bernarda Shawa stopila v ospredje filmskih prvenec in kasneje kreirala najtežje vloge v filmih duhovite vsebine, si je pridobila s svojo igro tudi v konservativni Angliji, ki jo je z dovpti tako težko zabavati, neomejene simpatije. Naslov filma, v katerem sedaj nastopa, pa sam pove kakšno vlogo je moral prevzeti. Dekle, kateremu ni treba skrbeti za svojo existenco, prične iz golega samoljublja, da bi dokazala, kaj sama zmore, študirati medicino. S svojimi diagnozami kot nedovršena medicinka, razburja roditeljsko hišo in svojo okolico. Vendar pa obstaja tudi za dekleta, ki predstavljajo v svetu »brezupni slučaj«, rešitev in to je ljubezen. Film je odličan in je vreden ogleda. 2374

— **Iz Še dve žrtvi lova.** Posestnik Ivan Šebal iz Prezida, ki so ga našli v gozdu ustreljenega v hrbet, je danes ponoči podlegel težki poškodbi. — Ponoči so pripeljali v bolnico nekega Antona Pušavca, ki so ga našli neke pri Domžalah obstrujenega v trebuh. Pušavec je še vedno nezavesten in zaradi tega niso mogli ugotoviti, kdo ga je obstrlel in v kakšnih okoliščinah se je to zgodilo.

— **Iz V šolo ne more, Ker nima čevljev.** V uredništvu se je oglasila revna mati 12letnega sina. Povedala je, da otrok ne more živeti pri nji, zato ga redi njena sestra, ki je pa tudi sama revna. Deček je bos. Hodi v šolo v Spodnji šiški. Poleti je šel pogrešat čevlje, pozimi pa skoraj ni mogel hoditi bos v šolo. Revna mati veruje v dobre ljudi ter upa, da bo morda kdo izmed meščanov daroval vsaj ene ponočne čevlje njenemu sinu. Sicer je pa otrok skoraj gol, ne le bos. Dobrotnik se naj oglasi v uredništvu ali pri hišnici in Jesenikov ulici v šiški.

— **Iz Kongresni trg bo zaprt.** Cesta na Kongresnem trgu ob Slovenski matici bo zaradi razširitve in tlakovanja zaprta od 17. t. m. naprej. Delo bo trajalo približno tri tedne.

— **Iz Prirodoslovno društvo in Ljudska univerza v Ljubljani.** Društvo in Ljudska univerza v Ljubljani, ki ga bo imel v sredo dne 16. oktobra ob 20. v mali dvorani Filharmonije, univ. prof. dr. Milan Vidmar. Za člane obeh društev in za studente vstop prost — drugi plačajo za sedež 2 din in za stolišče 1 din.

— **Iz Angleško društvo v Ljubljani** naznaja vsem svojim članom in vsem, ki se želijo učiti angleščine, ali se v njej izpopolnjevati, da so se že pričeli razni tečaj. Seveda se pa sprejemajo novi tečajniki, začetniki kakor naprednejši, ker se bodo s 15. oktobrom otvorili zopet novi tečaji za vse stopnje učenja. Prav posebno opozarjamo interese, ki se angleščino razmeroma obvladajo, da vodi ga, F. S. Copelandova, lektorica na univerzi, po sebi tečaje za konverzacijo, literaturo in študij

Shakespeareja. Tudi za te tečaje se sprejemajo novi tečajniki prav tako kakor za posebne tečaje, ki jih je pričel novi učitelj angleščine g. A. Robinson, in sicer za konverzacijsko literaturo in trgovsko-poslovno dopisovanje ter za tečaj moderne dame, ki se bo pričel s 15. oktobrom. Vpisovanje je dnevno od 17. do 19. v društvenih prostorih, Tavčarjeva ulica 12.

— **Iz Smuška telovadba.** ki jo priredi Slovensko planinsko društvo, prične v sredo 16. t. m. ob 19. v telovadnici dekliske šole pri Sv. Jakobu. Prijave sprejema društvena pisarna in neposredno pred pričetkom telovadbe vodja tečaja smuški učitelj g. Černič.

Kako se sladi mošt

Ljubljana, 15. oktobra
Letošnje leto za vinogradnike ni bilo ugodno. Vinski pridelek je tako po kakovosti kakor tudi po količini zelo slab. Grozdje ni dovolj dozorelo in vino bo kislo. Da ne bo pomanjkanje sladkorja v moštu preobutno, ga bodo vinogradniki morali sladkati. V ta namen je država, sicer kasno, ker je trgatev že v polnem teku, vendar pa prisilsko vinogradnikom na pomoč s tem, da jim je dovolila trošarine prost sladkor za slajenje mošta.

Na vinogradnikih samih je, da bodo čimprej ukrenili vse potrebno in tako pravočasno prišli do nezatošarinjenega sladkorja, da bo mogoče pravočasno sladiti mošt. V vodi raztopljen sladkor je treba dodati vinskemu moštu še pred vrenjem, da se tako skupno s moštom prevre in spremeni v alkohol. Slajenje mošta po bujnem vrenju ni več primerno in vino ne izgubi sladu po sladkorju, kar kvari vinski okus. Zato je pravočasno slajenje za zboljšanje vinskega pridelka posebne važnosti.

V slabi vinski letini si bo moral vinogradnik pomagati z napravo petiot, ki mu bo služila za domačo porabo. Če v dobrih vinskih letinah je vinogradniku petiot dobro služil pri domači porabi, kakor tudi kot pljača poljskim delavcem pri košnji itd. Letos pa bo napravila petiota še toliko večje važnosti. Ker bo malokateri vinogradnik imel na razpolago vina za prodajo, ba kazalo napraviti več delanca ali petiota. Da bo petiot tem boljše domače vino, bo kazalo tropine manj iztisniti, da bo petiot boljši.

Pravilno in dober petiot se napravi, če se na tropine takoj ko se iztisnijo, nalije tople sladkorne vode. Zmes se dobro premeša in pusti, da v kadji zavre. Vreti mora toliko časa, da ne vzhajajo nikakšni mehurčki več. Sladkorno vodo je treba pripraviti že pred uporabo. Sladkor se namoči v vodo in pusti v njej nekaj ur in potem pride v do 20 % segreto vodo. Pri tropinah je paziti, da ne ostanejo niti trenutke suhe, ker se prične takoj tvoriti ocetna kislina. Take tropine niso več uporabne za delanca, uporabiti se daje le še za kis.

Če pa se vlije na tropine pred sladkorno vodo še nekaj litrov dobrega vina, bo petiot tolikanj boljši.

Iz Maribora

— **Kako je s cenami na mariborskem trgu.** Po poročilu št. 41 mestnega tržnega nadzorstva so na mariborskem trgu tele cene: Meso: telatina 12 do 18 din, svinjsko meso s kostmi 18 do 20 din, izluščeno 20 do 22, riba 20 do 22, zajec 20 do 22, salo 24, slanina 23 do 24, pljuča s srcem 8 do 10, jetra 10 do 14, rebra 16 do 18, glava z jezikom 8 do 10, ledvice po 2 do 3, noge po 2 do 3 din. Zelenjava: krompir merica 11 din, čebula 2 do 6, česen 6 do 10, zelje glava 50 par do 3 din, kislo zelje 5 din, repa 2 do 4 1 din, kislja repa 3 din, kumarice po 50 par do 2,50 din, zelena paprika 4 do 8 za 1 din, karfiolija po 2 do 8, ohrovt po 50 par do 2 din, hren 7 do 9, zelena po 50 par do 3 din, buče po 50 par do 4 din, paradižniki 3 do 6 din, šopek peteršilja 50 par do 1 din, glavnata solata po 50 par do 1,50 din, endivija po 50 par do 1,50 din, kup motovilca 1, kup radica 1, špinacea 1, vrtnega korenja 50 par do 1 din, kolerabe 2 do 6 1 din, kup fižola v stročju 1 din, kup graha v stročju 1 din, jušben grah 10 do 12, kup pese 1 din. Sadje: Jabolka 3 do 8 din, hruške 8 do 16, slive 8 do 12, breskve 8 do 14, grozdje 10 do 16, brusnice 10, celi orehi 7 do 9, luščeni orehi 28 do 32, kostanj 6 do 6, liter 2,50 do 4, pečen kostanj 6 do 8, šipek 3, kutine 2,50, zito: pšenica 2,75, rž 3,25, ječmen 2,50, koruza 3 do 3,50, oves 1,75 do 2, proso 3,50 do 4, ajda 2, proseno pšeno 5 do 6. Fižol prodaja po 2,50 do 4. Ribe: belice 9 do 10, morske ribe 14 do 28, morski raki 20 do 28 din. Mlečni izdelki: smetana 10 do 12,50, mleko 2 do 2,50, surovo maslo 32 do 36, čajno maslo 40 do 44, kuhano maslo 36 do 40, domači sir 10 do 12, jaja po 1,25 do 1,75, konzervirana jaja 1,25 din. Perutnina: kokoši 25 do 35 din, par piščancev 27 do 30, gosi 45 do 60, purani 45 do 65, race 17 do 22 din. Domače zajce prodaja po 10 do 35 din. Krma:

Pravi namen in pomen aprovizacije

Pomaga naj tistim, ki nimajo nobene možnosti, da bi se vsaj za prvo silo založili z živili

Ljubljana, 15. oktobra. V nekaterih večjih mestih v državi so že poleti resno razmišljali, kako bi preskrbeli prebivalstvo potrebne količine življenjskih potrebščin. Sklenili so, da bodo nakupili mnogo drv, ki jih bodo prodajali revnejšemu prebivalstvu po znosnih cenah; razmišljali so o ustanovitvi občinskih pekarn in nakupovali so žito, da bi ga mli na občinske stroške. Skratka, vprašanja aprovizacije so se lotili velikopotezno, a kar je še posebno pomembno — tudi o pravem času.

Tudi v Ljubljani je bil sprožen predlog, naj bi občina organizirala preskrbo prebivalstva z življenjskimi potrebščinami. Dandanes je potrebno, da se upravne oblasti, občina in banovina zagnajo za prehrano prebivalstva. Nekateri bi sicer radi prepričali javnost, da je skrb oblasti nepotrebna, češ treba je prepustiti vse svobodni prodaji pa bo vsega dovolj. Toda pri preskrbovanju prebivalstva z živežem je treba dandanes rešiti dve vprašanji: kako preskrbeti dovolj živeža in kako tudi omogočiti nakup revnejšim prebivalcem. Nekateri še vedno nečesto priznati, da so dandanes na delu veržniki in radi bi celc raznašali govorice, da bo bile na prisilno delo poslane le žrtve tragičnih nesporazumov. Tiste pa, ki od časa do časa opozore na delovanje veržnikov, blatijo, češ da hujšajo ljudi proti dovolj živeža in kako tudi omogočiti na poštenjaki, ne sme tajiti, da je dandanes med poštenjaki tudi nekaj brezvestnih ljudi. Brezvestnih spekulantov pa bi ne smeli nečesto ščititi, če imamo še kaj črna smolnice in če nečemo, da pride ob ves ugled naš solidni trgovski stan.

V časih, ko so spekulacije z življenjskimi potrebščinami mogoče kljub raznim ukrepom, v času, ko nihče ne ve, po čem bodo živila prihodnji teden ali niti ne, če se bodo podražila že jutri, je treba nezadržane potrebnosti vsekakor zaščititi, če je zaščita mogoča. In mogoča je nedvomno, če jim jo nudita občina in banovina. Zaščititi je treba obstoj ljudi — ne morata samo zaradi tega, ker se nam smilijo temveč ker to zahteva preudarno vodstvo javnih poslov. Kaj naj n. pr. ukrene mestna občina, ko se njeni uslužbenci ne morejo več preživljati z dosedanjimi prejemki sprito velike draginje, a sredstev za zvišanje plač

ni? Če bi občina lahko v takem primeru nudila vsaj svojim uslužbencem živila po starih cenah, živila, ki bi jih morala seveda nakupiti o praviem času, bi lahko v veliki meri pomagala prebrskati krizo vsaj delu prebivalstva. Občinskiim upravam pa seveda ne more biti vseeno, v kakšnih razmerah živi večina občanov. Tudi toda, ki jo povzroča draginja s svojim škodljivimi posledicami, je breje, ki mora prei ali slej začeti obremenjevati občino. Davkoplačevalci neposrednih davkov ne zamude nobene prilike, da bi ne opozorili nase, češ na nas vseh sloni ter imamo pravico zahtevati, da ščitijo predvsem naše interese. Toda tudi potrošniki je davkoplačevalec in plačuje za največjimi žrtvami ogromne posredne davke, vse, kar producent lahko preloži nanj. Zato bi smeli tudi potrošniki kričati: Zaščitite nas, saj smo vendar davkoplačevalci in stebri države!

Vsekakor pa smejo potrošniki vsaj zahtevati, da se občina resno posveti vprašanju preskrbe prebivalstva z živežem ter da zaščiti ljudi še pred nadaljnjimi podražitvami. Tako bi bilo treba onemogočiti vsako podražitev kruha in moke, masti in olja, preskrbeti bi bilo treba dovolj krompirja za zimo, drv itd. Kdo si upa trditi, da bi to ne bilo potrebno. Če se bo kdo oglašil, bo sumljiv; ne moremo verjeti, da bi kdo s čistimi nameni skušal nasprotovati organizaciji preskrbe prebivalstva z živežem. Ne moremo tudi verjeti, da smemo brigo za preskrbovanje z živi prepustiti neodgovornim zasebnikom. Zaupali bi jim lahko le tedaj, če bi se obvezali, da bodo imeli dovolj napredaj po določenih cenah in v določenem času živil. To je pa že vprašanje organizirane aprovizacije. Verjetno je, da ne bo sicer primanjlovala najvažnejših življenjskih potrebščin — vsaj po sedanjih računih je vsega dovolj do druge letine — toda nihče ne ve, kako dolgo bodo še v veljavi sedanje cene.

Za ljudi, ki imajo zasebna aprovizacijska skladišča, res ni treba aprovizacije, toda velika večina prebivalstva se ni mogla napolniti svojih shramb, saj mnogi ne zaslužijo niti toliko, da bi lahko redno kupovali živila sproti. Nešteti so zadolženi za več mesecev. Pri njih ne boste našli moka, sladkorja, riža, kave, olja, masti in kar je še podobnih dobrot, ki gredo dandanes

tako dobro v denar. Te ljudi pa je treba vsekakor zaščititi in sicer pravočasno, da ne bo prepozno.

Ne moremo se povedati, kakšne naloge ima novi urad mestne občine, tako zvaní prekrbovalni urad. Javnost je bila poučena, da je temu uradu de nekere mere prepovedana naloga preskrbovanja mestnega prebivalstva z življenjskimi potrebščinami in nadzorstvo nad cenami. Znano je tudi, da občina ne namerava odpirati svojih prodajal. Podrobnosti o organizaciji preskrbovanja živil pa še niso znane. Preskrbovalni urad je v teh časih nujno potreben. Potrošniki pričakujejo, da ni bil ustanovljen le njim v prazno tolažbo — češar se najbrž vse tisti, ki se najbolj boje, da bi se ustalele cene — potrošniki pričakujejo denar. Toda preskrbovalni urad je bil ustanovljen zelo pozno. Če bi deloval že polti s polno paro, bi nedvomno zdaj lahko že mnogo dosegel. Toda urad bi potreboval tudi kredite. Da bi se le tudi v tem primeru vse ne ustavilo pri samem vprašanju kreditov!

Te besede smo napisali v interesu tistih — žal, premnogih, — trpinov, ki s strahom gledajo v bližajočo se zimo, ker ne vedo, kako jo bodo prebrodili. Skrb in delo za nje je obenem delo za skupnost. Kdor to delo omalovažuje ali ovira, je škodljivec skupnosti.

Cim se pa dotaknemo vprašanja aprovizacije, zadenejo ob drugo preče vprašanje, ki mu bo morala naša uprava čim prej posvetiti vsjo pozornost. Mislimo na obstoj našega trgovskega stanu. Mnogi naši trgovci komaj še premagujejo vedno težje ovire in po pravici se mnoge iz njihovih vrst kičejo po ukrepih, ki bi jim bili cilj zaščititi bitne interese trgovstva. Kdor misli, da preživljajo naši trgovci zlate čase, se temeljito moti. Tudi trgovski stan čuti vso težo ne-normalnih časov in naša trgovina že bje v veliki meri boj za golo eksistenco. A pomisliti moramo, koliko je med nami malih in srednjih ljudi, ki so neposredno ali posredno odvisni od trgovine. Zato bi bila usodna napaka, če bi reševali vprašanje aprovizacije in drugih takih ključnih zasliih ukrepov brez primerne upoštevanja interesov trgovskega stanu. Spravi ti v sklad interese obeh strani, to je naloga tistih, ki imajo usodo države v rokah

večkrat udaril Selaka po glavi, ta pa je po-
tegnil nož in tudi ranil Starca. Pritekel pa
je še Starčev brat Janez, ki je Selaka z
gnojnimi vilami zabodel v levo pleče. Kdo
je prav za prav začel, je težko reči, vse-
kakor pa bi bilo dobro, da bi se vsi trije
vročkrvneži malo ohladili v zaporih.

— Našilnež. Vaski pastir Franc Miklič
iz Mihovce, se je te dni na lepem znašel na
dvorišču posestnice Marije Baksetove in
hotel udariti njeno hčer Angelo. Ko je mati
to videla, je takoj prihitela, da bi obvaro-
vala hčer pred nasilnežem, a jo je Miklič
sunil v prsi tako močno, da se je nezavest-
na zgrudila ter so jo morali prenesti v po-
stelo, kjer pa se še danes ne more niti
premakniti. Toži o hudih bolečinah v prsih
in želodcu. Zadeva pride še pred sodišče.
Miklič svoje dejanje priznava, pravi pa, da
jo je samo naiažno odrinil.

Iz Trbovelj

— Nezgoda rudarja. Srečo v nesreči je
imel v nedeljo rudar Kajtna Ivan. Proti
večeru se je med delavci razširila vest, da
so iz rova Terezija pripeljali težko poško-
dovanega rudarja, ki da mu je plast pre-
mogla pretrgala oba nogi. Nezgoda pa ni
bila tako huda. Kajtna je bil tisto popol-
dne v rovu baš zaposlen z odkopavanjem
premoga in nalaganjem na vozičke. Ne-
pričakovano se je iznad desne strani od-
krulil sloj premoga, Kajtna se je v hipu
obrnil, vendar prepozno, kajti že so veliki
kosi premoga leteli po njem ter mu z vsi
silo izbili desno nogo iz kolka. Tovariš je
ponesrečen hitro potegnil v stran, sicer
bi ga bil premog gotovo pobil do smrti.
Ponesrečenca, ki je trpel strašne bolečine,
je rudniški zdravnik nudi prvo pomoč, na-
kar so ga odpeljali v bolnico bratovske
skladnice. Kajtna bo kmalu okrevail in v
doglednem času zopet nadaljeval delo.

— Rudarji proti draginji. Proti draginji
so v četrtek nastopile naše rudarske žene,
vdove in vpokojenci. Posebno odposlanstvo
se je zglasilo na trboveljski občini in iz-
ročilo županu zahteve delovnega ljudstva,
da se z nujnimi ukrepi ublaže težke raz-
mere v našem industrijskem revirju. V
poudarek resoluciji se je pred občinskim
domom zbralo precej rudniških gospodinj
in delavcev, ki so se pa po izročitvi spo-
menice zopet mirno razšli.

Iz Novega mesta

— Po ulicah teče znoj. Mnogo je že ne-
kaj časa ko smo merodajne čitalce opo-
zorili na Geršičevo ulico, ki je proti
svojemuko koncu vedno v grobi. I pod ce-
mentne obsestve ostraie za katero so po-
stavili svinjaki, last posestnika in go-
stilišničarja g. Košaka, se stalno izteka na
cesto v široki luži gnojnice, ki povzroča
po vsei soseski hud smrad. Čas bi bil da
se na cesti nabavi red in ne nava na ta
ali oni način odstrani. Če ne bomo pazili
in skrbeli za red in snago sredi mesta, kaj
naj potem zahtevamo od periferije? Znano
je, da je vsaka občina pobornica tujkega
prometa! Toda v takih razmerah si mesto
ne more prbroriti slovesa, če se mestne
ulice namakajo v gnoju.

— Anonimna pisma. Zadnje dni so pri-
čele dobivati po pošti nekateri ljudje v
mestu anonimna pisma zelo žaljive vse-
bine, polna nesramnih natolcevani in sum-
ničnej Pisma, naslovjena na ugledne ose-
be, so pisana v zverženimi tiskanimi čr-
kami, znak, da ima pisec časa več kot
preveč. Pisma, ki jih dobivajo na svoj na-

slov poročeni in zaročeni moški, odnosno
dekleta, imajo predvsem namen, da bi v
družinah prejemnikov povzročila prepere
in nesozlasijsa morda na tudi še kaj več.
Spričožbe manevrov anonimnih pisca bi
bilo želeli, da bi se ta pisemska hijsna iz-
sredila in da bi se z ním napravil obra-
čun, kakor za pač človek te vrste zasluži.

— Nevarna grožnja. Pred okrajnim so-
diščem v Črnomlju se je moral zagovarjati
zaradi izrečene nevarne grožnje vosestnik
Zalec S. iz Sinjega vrha. Ko je sošnik po
končani razpravi hotel prebrati sodbo, je
Zalec pričel groziti sodniku, da sodbo ki
se je glasila na 10 dni zopora — ne sme
izreči. V trenutku je Zalec imel desno roko
v žepu, iz katerega je privlekel repitko
s štirimi naboji. Mučnemu po-ožaju so na-
pravili konec prisotni, ki so razburjenje
moža razočarili. Sodba je bila vzleč naslu-
izrečena, mož pa spravljen na varno, kjer
čaka nove sodbe ki pa ne bo tako mila
kakor je bila prva.

— Tiralica. Danes je bila izdana tiralica
za 40letnim konjederskim pomočnik m Zo-
retom Alojzom, roj. 22. jan. 1901 v Za-
bukovju št. 18, občina Trebelno. Moč je
vzvil v hišo ljubljanskega trgovca Ba-
žirja Vladimirja v Gor. Kamencah pri No-
vem mestu, kjer je odnesel raznega blaga
v vrednosti več tisoč dinarjev.

Iz Metlike

— Doplačila razlike deležev. S sklepom
občnega zbora Prve dolenske posojilnice,
s katerim so bila zadrudna pravila poprav-
ljena in so dobila veljavo z dnem, ko so
bila nova zadrudna pravila registrirana, je
posebno važno določilo o doplačilu razlike
med starimi in novimi glavnimi deleži in
med starimi in novimi opraviilnimi deleži v
smislu § 8. novih zadrudnih pravil. Glede
na to se pozivajo vsi zadrudniki, da do dne
31. decembra 1940 doplačajo razliko med
starimi in novimi glavnimi deleži in med
starimi in novimi opraviilnimi deleži, in
sicer med starimi in novimi glavnimi de-
leži po 91 din, med starimi in novimi opravi-
ilnimi deleži pa po 19,50 din. Kdor bi do
imenovanega dne ne doplačal te razlike, se
smatra, da sami prostovoljno izstopa iz za-
druge v smislu novih zadrudnih pravil, to
je, da članstvo preneha z odpovedjo. Ako
pa ima zadrudnik nasproti zadrugi še kako
obveznost, se mu razlika med deleži pripiše
v njegovem računu k znesku, ki ga še dol-
guje zadrugi. Oni zadrudniki pa, ki imajo
po več deležev, imajo možnost, da vse svoje
deleže združijo v en delež do višine zneska,
ki ga je treba doplačati, odnosno doplačajo
samo toliko, kolikor bi znašala razlika po
združitvi deležev. Opozorjamo na prednje,
izredno važno določilo vse cenjene naroč-
nike in čitatelje, ki so tudi zadrudniki Prve
dolenjske posojilnice v Metliki.

— O najdbi v Drašičih. O slučajno od-
kritem starinskem grobu in okostnjaku, o
katerem smo poročali, pripominjamo, da
je bilo poskrbljeno, da so se ostanki ohrani-
li. To je predvsem zasloga tamošnjega
šolskega upravitelja g. Špana, ki je tudi
poskrbel, da se najdeni novci ni izgubili.
S pomočjo povečevalnega stekla so z novca
razbrali na prednji strani besedilo »Dux
Konstantinus«, na čelni strani pa nosi še
dobro vidno moško poprsje s trojnim ven-
cem na glavi. Zadnja stran predstavlja dva
angela, noseča neki predmet. Po vsem tem
bi sodili, da je to bizantinski novc iz dobe
tretjega stoletja po Kristusovem rojstvu.
Če bi po najdenem novcu sodili, bi potem
grob izviral iz takratne dobe, kar pa bi bilo
seveda treba šele točno ugotoviti.

Težke skrbi upokoencev in zavarovancev

Kaj bo z njihovimi pokojninami, če bo draginja še naraščala?

Ljubljana, 15. oktobra. V nedeljo 6. t. m. se je vršila v Ljubljani zelo dobro obiskana glavna skupščina Zveze društev zasebnih nameščenecv. Na nji se je poleg običajnih poročil in volitev največ razpravljalo o draginji, o zvišanju in uvedbi nameščenjskih minimalnih plač ter o zboljšanju nameščenjskega pokojninskega zavarovanja. Med številnimi nameščenici je povzročilo največjo pozornost in skrb vprašanje, kaj bo s pokojninami nameščenecv in delavcev, če bo draginja ostala na sedanjih višini ali če bo še naraščala.

Položaj nameščenecv, ki imajo za seboj že skoraj polno število službenih in zavarovanih let in ki bodo v doglednem času vpokojeni, je zelo resen in težak. Draginja narašča iz dneva v dan. Plače delojemalcev pa slede v spoštilivi razdalji draginjskemu valu. Če se bo sedanja vojna zavlekla, če bo draginja še naraščala in če bodo tudi plače delojemalcev draginji primerno rasle, potem bo povprečno plačan delojemalec morda čez dve leti zaslužil od 10.000 do 20.000 din mesečno.

Vse kaže, da bo draginja še naraščala in da se bodo morale draginji primerno prilagoditi tudi nameščenke in delavske plače. Pri tem pa nastaja vprašanje, kako bo mogel živeti upokojenec z 800 ali 1200 din pokojnine na mesec, če bo aktivni nameščenec težko živel z 10.000 do 20.000 din plače v istem času. To je najvažnejši in najtežji problem vseh državljan in zasebnih nameščenecv in delavcev v sedanjem času.

Kako bi se to aktualno vprašanje pravično in učinkovito rešilo, naj razmišljajo vsi, ki vodijo usodo naroda in države, predvsem pa predstavniki gospodarskih organizacij in nameščenjskih ter delavskih socialnih ustanov.

Nismo še preboleli strašnih posledic prejšnje svetovne vojne. Se danes srečujemo po cestah vpokojene nameščenke in delavce, ki jim je pokojnino uničila svetovna vojna. Dolga desetletja so plačevali prispevke v zlati valuti pokojninskim zavodom, bratovskim skladnicam in raznim zavarovalnicam. Sedaj pa že polni dve desetletji prejemajo pokojnino, s katero se ne da še tako skromno živeti.

Danes vidimo izčrpane starce in žene, ki se kakor črne senice pomikajo po cestah

ter v veliki revščini drug za drugim le-
zejo v zemljo. Niso še pomrli vsi ti stro-
maki, že pa se pojavljajo novi, ki jih čaka
ista usoda na stare dni. Upajamo, da se
bodo vsaj tik pred 12. uro zganili mero-
dajni s tem, da bodo z vsimi sredstvi za-
trili naraščanje cen najvažnejših življen-
jskih potrebščin in sedanjim razmeram pri-
merno prilagodili plače in določili primerne
prispevke za nameščenjsko in delavsko po-
kojninsko zavarovanje.

Težnja vseh nameščenecv in delavcev je,
da se cene življenjskih potrebščin prilagode
cenam z dne 1. septembra 1939 ali pa da
se zvišajo plače in uvedejo novi višji raz-
redi v pokojninskem zavarovanju. Dri-
ginjske doklade naj služijo kot osnovna
podlaga za dosego višjih razredov v po-
kojninskem zavarovanju. Če pa tudi tega
ne bi bilo mogoče v celoti učinkovito iz-
vesti, naj se poleg sedanjega uvede še do-
datno pokojninsko zavarovanje.

Nameščenjske strokovne organizacije so
budo na straži za življenjske pravice svojih
članov in bodo storile vse, da se ohrani-
njo njihove pokojnine na taki višini, da
bodo nudile starim in zaslužnim nameščen-
cem primerno in dostojno preskrbo na
stare dni. S.

Iz Krškega

— Komemoracija krškega Sokola. V
sredo je imel krški Sokol v svojem domu
komemoracijo za blagopokojnim Viteškim
kraljem Aleksandrom I. Svečanosti je pri-
sostvovala vse članstvo in številni gostje.
Otvoril jo je društveni orkester z žalno
koračnico, nakar je sledila recitacija. Pro-
svetarka s. Škerletova nam je orisala lik
blagopokojnega kralja v vsej njegovi veli-
čini. Sledila je zaključna scena: 9. oktobra,
po sestavi br. Pahorja, ki sta jo izvajala
s. Radaničevića in br. Česnik. Posebno pa
je bil lep okrašen oder, kjer so strážili
simbolični grob blagopokojnega kralja ofi-
cirji, vojak, člani in naraščaj skupno, sil-
ka, ki dovolj nazorno pokaže, da se Sokoli
zavedamo svojih dolžnosti do kralja in do-
movine. Z državno himno se je svečanost
končala. Še prej pa je članstvo na predlog
starostv br. Šterka darovalo skromne pri-
spevke, ki pa so le dali čedno vsoto, za

najrevnejšega člana krškega Sokola ter
tudi tako storili lep pletetni čin, saj je zno-
mo, kako je pokojni kralj podpiral reveže.

— Poštemanja vredno. V počastitev spo-
mina na blagopokojno gospo Terezijo Fer-
jančič, seprogo nadgrodarja v pok. je da-
roval šef postaje Videm-Krško g. Maksimilijan Ramor sokolskemu društvu Krško
100 din. Najtoplejša hvala!

— Kol, nož in vile so spet zapele. Ko se
je te dni mudil v Brezovem posestnik iz
Studenca Anton Selak, se je zapel v pre-
pir z Jožefom Starcem iz Brezovega, češ
da je Selak prejšnjo noč pod Starčevim
oknom tako razgrajal, da slednji ni mogel
spati. Med njima se je vnel prepir, ki se je
končal tako, da je Starc pograbil kol in

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Prekliti, izjave beseda din 1. — davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglae ne priznamo.

RAZNO

Beseda 50 par. Davek posebej. Najmanjši znesek 3.— din

TRGOVINE, INDUSTRIJE
hotela, trafike, restavracije,
kavarne, mlekarne, parfume-
rije, bonboniere, drogerije, pe-
karne, mesnice — prodajamo
in posredujemo nakup vestno
in hitro: Poslovnica Pavlekovič
— Zagreb, Ilca 144. 2367

Poslužite se
malih oglasov
v
»Slov. Narodu«
ki so
na cenejši št.

ZA VSAKO PRILIKO
najboljša in najcenejša oblačila
si oabavite pri
P R E S K E R
Sv. Petra cesta 14

POUK

Beseda 50 par. Davek posebej. Najmanjši znesek 3.— din

Strojpisni pouk
(desetprstni sistem)
Večerni tečaj, oddelki od 1/7.
do 8. in od 1/8. do 9. ure zve-
čer za začetnike in izveščence.
Tečaj od 1 do 4 mesece. Pouk
tudi po diktatu. Novi tečaji se
prične 15. oktobra. — Šolnina
najnižja. Največja strojpisnica
s 50 pisalnimi stroji raznih si-
stемов. — Vpisovanje dnevno.
Christofor učni zavod. Demo-
branska c. 15, tel. 43-82 2332

POSJET

Beseda 50 par. Davek posebej. Najmanjši znesek 8.— din

NA JESENICAH
prodam lepo stavbno parcelo
1050 m², primerno za vsako
zgradbo. Na prometni točki. —
Svetina, Retica 124, Bled. 2366

Raznašalca (kolesarja)

za okraj št. Vid-Vižmarje

sprejemmo takoj. V pošte pridejo doma iz
navedenih krajev. Zglasite se v upravi »Slov.
Naroda«, Ljubljana, Knafljeva ulica 5

NARODNA TISKARNA LJUBLJANA KNAFLJEVA 5

IZVRŠUJE VSE VRSTE TISKOVIN
PREPROSTE IN NAJFINEJŠE

Makulturni papir

proda

uprava »Slovenskega Naroda«
Ljubljana, Knafljeva ulica šte. 5

Preizkušnja

V naši hiši je stanovala rodbina: mož,
žena in sinček, dvanašletni fantič. Mož
je bil zaposlen v neki tovarni, žena je go-
spodinjala, sinko je pa hodil v šolo.

Vse je bilo v redu. Ob praznikih so ho-
dili za mesto, sinko vedno naprej. Zvečer
so navadno zadostili kulturnim potrebam,
zahajali so v kino ali k zabozdravniku.
Tudi kopat so se hodili redno. Tih, slozna
rodbina brez večjih zahtev. Nekega dne
je pa mož prihitel z dela domov in na
stopnicah je dohitel mlado, čedno dekle,
napudrano s šopkom na prsih. Zarledal
se je v njo, ker mu je bila zelo všeč.

Dekle se je kometno nasmejnilo in od-
hitelo naprej. Pozneje sta se večkrat sre-
čavala, vedno na istih stopnicah in vedno
sta izmenljala nekaj besed. Dekle je sta-
jele čez dober mesec sta se ustavi-
la in pokramljala. Izkazalo se je, da se je
dekle prišlelo v hišo z materjo, da je sta-
ko 19 let in da ima že določeno življenjsko
pot: v šoli se uči krojiti in šivati. In za-
dovoljno je s svojo usodo, čeprav nič kaj
posebno...

Tako je minilo še mesec dni, potem je
pa začel mož zahajati k nji. Rad je hodil

eno nadstropje višje, kramljal je z dekle-
tom in njeno materjo o tem in onem.
Kmalu je bil tam kakor doma in do ušes
je zaljubljen v dekleta. In kot energičen
mož je sklenil temeljito spremeniti način
svojega dotedanjega življenja.

Soregovoril je o tem z ženo — solza,
tarnanje, obupen jok. Rezultat: raj mož
je prešel eno nadstropje višje. Toda
ostal je do golove meje pošten: vsi otro-
mo, stanovanje in drugo je pustil svoji
družinici. S seboj je vzel samo kovčeg s po-
rilom in obleko.

Ženi je objubil plačevati malone tre-
tjino svojega zaslužka. Toda to ni zmanj-
šalo nienega trpljenja. Večkrat se je one-
svestila, prelivala je bridke solze in sinko
je vresčal. Zalostna slika razrvane druž-
ine. Toda lotitev je bila padla, vsi mostovi
so bili porušeni, naš mož je bil srečen.

Toda nekova sreča ni trajala dolgo. Pri-
šla je mobilizacija in naš zaljubljenec je
bil kot pomočnik poveljnika čete v re-
zervi pešicam na službo v rečno armado
pre poslan na Karelsovo ozno proti F'n-
nem. Nežno se je poslovil od svoje nove
Rite in odpotoval.

Z boljša H je pošiljal kratka pisma,
onistuloč v njih strogo vojaško življenje.
Krute boje in še bolj kruto zimo. Nič ne

pomaga, dolžnost je nad os-bno srečo. Po-
tletj so pa jela prihajati pisemka redkoje
in nazadnje jih sploh ni bilo več. Rita ni
razumela kaj naj to pomeni. Prišel je
marec, konec vojne, o njem pa ne duha
ne sluha.

Pomlad je bil'a že na pragu, ko je sle-
dnj prišlo novo pismo. Rita ga je t. e. čitala
in omedlela. Mati ji je briznila mrzle vo-
de v obraz in kmaj jo je spravila na
nože. Še se potem je zvedela od nie do-
slovno vsobino usodnega pisma. Glasilo se
je:

»Mila Rita! Bil sem težko ranjen.
Nogo sem izgubil. Zda sem invalid,
pohabljenec. Odpiši mi jasno, ali me
hočeš sprejeti k sebi in skrbeti za-
me, ali pa naj dam prednost državni
preskrbi.«

Ves dan se je Rita posvetovala z ma-
terjo in rouchevala položaj. Nazadnje sta
skupaj sestavili odgovor, poln scutuja in
pomilovanja. Obenem je bilo pa v pismu
rečeno, da ni tako lahko prevzeti skrb
zani. Ona kot Rita je premlada za to, da
bi mu žrtvovala življenje, niena mati pa
zopet prestara za strežniško službo... In
konec koncev ima država do njeza svoje
dolžnosti.

Toda čez nekaj dni je dobila tudi prva
žena našega junaka Ana Stepanova z vo-
laško pošto pismo podobno vsebine. Tako
in tako mila Ana, je stalo v njem — zdaj
sem p-habljenec in ne vem kako bo z me-
no. Odpiši mi, če mi moreš odpustiti in
me zopet vzeti k sebi, itd.

Zalostno pismo: učinkovalo je kakor
bomba, toda vzbudilo je tudi z radostjo
romesana čustva. Se istega dne je bivša
žena odsvorila, ne da bi razmišljala in
ne da bi se s kom posvetovala:

»Dragi prijatelji, bridko ločem nad
Tvojo nesrečo, obenem pa vidim, da
je vendar le soljeno, da se zopet sni-
deva in živiva skupaj. Zakaj šele
vprašuješ? Odpiši mi takoj, kam naj
pridem pote. Delala bom zate in ko
bo našin Petiška dorastel, bo vse
v najlepšem redu.«

Minilo je zopet nekaj dni in naenkrat
— kaj je to: Pred vrati naše hiše se je
ustavil taksi in iz njega je izstopil naš
Nikolaj Ivanovič. Bil je cel, nogo na svo-
jem mestu. Na prsih se mu je lesketalo
novno odlikovanje. Zunaj je stalo več na-
jemnikov in vsi so kar zajiljali od prese-
nečenja. Prihitelj je upraviteli doma in
vprašal:

— Kako naj to razumemo Nikolaj Iva-
novič. Sai ste vendar pisali...

— Dragi moj — mož ga je prijel za
komolec in odvedel v stran — ravnal sem
morda nekoliko kruto. Toda trdo življenje
je pripravilo do razmišljanja kaj bo,
če padem, ali če izgubim roko ali nogo.
In tako sem se odločil za malo preizkušnjo
in svoje odločitve ne obžalujem. Zda vsaj
vem s kom mi kaže živeti. Zakon ni gola
zabava...

No. — je dejal upraviteli. — malo s'e
sicer pretiravali, toda posrečilo se vam je.
Iskreno čestitam k odklopanju.

In naš mož gre po s'onnica k svoji pr-
vi ženi — k Ani. Kaj se je tam zgodilo
ne vemo, vemo samo, da je skočil Petja
čez nekaj časa iz stanovanja kakor strela
in odhitel v eno nadstropje višje, od koder
je prinesel očki njevog kovčeg s perilom
in obleko. Se istega dne proti večeru je
naš mož posetil Rita in ji pojasnil, da je
postal povsem drugačen človek in da na
povratek k preteklosti ne more niti mi-
sliti. Malo je godrnjal, toda ločila sta se
prej priateljsko nego sovražno. Sicer se
je bila pa ta čas, ko je bil Nikolaj Iva-
novič pri vojakih lepa Rita seznanila z dru-
gim, ki ji je bil na moč všeč.

Kako so odkrili zračni pritisk

V Clermont Ferrandu je bil rojen sloveči francoski učenjak Pascal, ki je dokazal pravilnost domneve o brezračnem prostoru

Na svoj sedež mesto Clermont Ferrand, je obudila v mislih ljudi, ki poznajo zgodovino prirodnih ved, spomin na čase, ko je bil izumljen tlakomer, in ko so učenjaki spoznali, da zrak ne napolnjuje vsega prostora med nebom in zemljo, temveč da sega samo do gotove višine in da pritiska s svojo težo na zemljo s pritiskom, s katerim se potisne v brezračnem prostoru živo srebro približno 76 cm visoko. To so stvari, ki jih zdaj ve vsak učenec ljudske šole, ki bodo pa čez nekaj let praznovali šele 300-letnico svojega odkritja. Ob tej priložnosti se bodo oči učenjakov tudi obračale na Clermont Ferrand, kajti tam je bil rojen filozof in naravoslovec Pascal. Šele on je s svojimi poskusi potrdil pravilnost Torricelijevih domnev, da se drži živo srebro v brezračni cevki v višini samo pod pritiskom zunanjega zraka. Zato je bila na gori Puy-de-Dome nad Clermont Ferrandom tako rekoč »le odkrita atmosfera«.

Nauk o hororu vacui pade

Zdaj ko smo že vajeni, da nas znanost vsak čas preseneti z novim nepričakovanim odkritjem ali izumom, si težko mislimo, da je zbudil znani Torricelijev poskus iz leta 1643, ko je nastala v cevki nad živim srebrom brezračna praznina ali vakuum v vsem znanstvenem svetu ogromno senzacijo. Dotlej so ljudje po učenju dozdnevno nezmotljivega Aristotela verovali, da se narava boji brezračnega prostora, da kaže takozvani horor vacui in da torej brezračni prostor na svetu sploh ni mogoč. Po Torricelijevem zatrditvi pa je bilo pa kaj lahko doseči, kar je dokazal tudi s poskusi.

Marsikdo je zvedel za Torricelijev poskus in takoj ga je ponovil. In ljudje so vsi presenečeni opazili praznino, ki bi je po dotlej veljavni nauku sploh ne smelo biti. Vest o Torricelijevi praznini in o tem, da se da z njegovo cevko meriti tudi zračni pritisk, je prišla iz Italije čez nekaj časa v Pariz in sicer najprej do patra Mersenna, pri katerem so se zbirali učenici mojže. Od tod so jo sporočili tudi Pascalu, ki se je mudil takrat v Rouenu. To je bilo že leta 1646. Pascal je Torricelijev odkritje pričel. Ponovil je njegov poskus ne samo z živim srebrom, temveč tudi z drugimi tekočinami, tako z vodo, pomešano z rdečim vinom. Pri tem je uporabljal cevko, segajočo do drugega nadstropja. In brezračni prostor je dobil šele nad stebrom vode, visokim 10 m.

S Torricelijevim mnenjem, da se drži

stolpec živega srebra ali vode v brezračni cevki pod pritiskom zunanjega zraka, se je Pascal strinjal. Ni pa mislil, da je tu potreben še kak dokaz. Mislil je, da gre tu res za zračni pritisk in da mora biti ta pritisk na visokih gorah nižji kakor v nižinah. Na gorah je namreč proti nebu manj zraka in zato njegov pritisk živega srebra v Torricelijevi cevki ne more potisniti tako visoko kakor v nižini. Potem se je Pascal spomnil na stožčasto goro Puy-de-Dome pri svojem rojstnem mestu Clermont Ferrandu in pisal je svojemu zetu Perlieru, naj napravi zanj Torricelijev poskus z brezračnim prostorom na tej gori.

Prvo merjenje zračnega pritiska

Pier je napravil poskus šele 19. septembra 1648 in rezultat je sporočil Pascalu z zgodovinskim pismom, ki se je ohranilo in ki se glasi v glavnem takole:

Tega dne v soboto... Spomnil sem se nekaterih uglečnih mož, ki so me prosili, naj jim sporočim, ko se odpravim na pot... Sestali smo se ob osmih jutraj na vrtu minoritov, ki je najnižje ležeči kraj v mestu in tam smo začeli poskus takole: Nalili smo v posodo 16 funtov živega srebra, vzel dve enako debeli stekleni cevki, dolgi po 4 čevlje in za vsako sem napravil navaden poskus z vakuumom v isti posodi. Označil sem višino na steklu, potem sem pa prepustil eno cevko patru Chastinu, pobožnemu in v tej zadevi podkovanemu menihu, da bi ves dan opazoval, dale ne nastane nekakšna izprememba. Z druge cevko in delom istega živega srebra sem odšel z vsemi omejenimi gospodi na vrh Puy-de-Doma. Dvigajočega se nad minoritskim vrtom kakih 500 sežnjev visoko. Tu sem napravil isti poskus kakor pri minoritih. Višina živega srebra v cevki je bila tu 23 palcev in 2 črtici. (Palec — 2,7 cm, črtica pa 256 mm). Dočim je bila doli pri minoritih v isti cevki 26 palcev in 3,5 črtice. Tako je bila tu razlika 3 palcev in poltruh črtice. To je nas spravilo v navdušenje in občudovanje. Bili smo tako presenečeni, da smo sklenili v svoje pomirjenje poskus ponoviti. Napravil sem poskus točno še petkrat na raznih krajih vrh gore, enkrat pod streho v kapeli, drugič zunaj, tretjič v zavetišču, četrtič na vetru, potem ob lepem vremenu in končno ob dežju in megli in živo srebro je stalo vedno v isti višini 23 palcev 2 črtici.

Naslednjega dne mi je častiti pater de

la Mare, ki je prisostvoval poskusu na minoritskem vrtu in ki sem mu pravil kako je bilo na Puy-de-Domu, predlagal, naj ponovim isti poskus ob vznožju in na vrhu najvišjega zvonika katedrale Notre Dames. Hoteč ugoditi radovednosti tako zaslužnega moža, sem napravil še istega dne običajni poskus z vakuumom v neki hiši, stoječi na najvišjem kraju v mestu, šest ali sedem sežnjev nad minoritskim vrtom in v isti ravni kakor je vnožje zvonika. Ugotovili smo tu živo srebro v višini okrog 26 palcev tri črtice pol črtice manj kakor pri minoritih.

Potem sem napravil poskus na 20 sežnjev visokem zvoniku. Živo srebro je stalo tu v približni višini 26 palcev 1 črtica, 2 črtici manj nego ob vznožju zvonika in 2 in pol črtici manj nego na minoritskem vrtu.

Atmosfera odkrita

Gotovo bo marsikoga zanimalo kako so se takrat ugledni in učeni gospodje pečali z opazovanjem tlakomera v raznih krajih in kako so se hoteli tudi prepričati, dale ne bo zračni pritisk pod streho nižji kakor zunaj na prostem. Čutili so, da so priče važnega odkritja in pri sruju jim je bilo približno tako kakor nam. Ko smo lovili prve električne valove z radijskim aparatom. Spomnimo se tudi, da je istočasno, ko so hoteli učenjaki v Clermont Ferrandu s cevkami in živim srebrom v njih na goro Puy-de-Dome, divjala tridesetletna vojna v svoji zadnji fazi.

Največje veselje z rezultati poskusov je imel seveda Pascal, ki je potem še sam predvedel poskus na zvoniku cerkve sv. Jakoba v Parizu. Šele potem je bilo točno dokazano, da se voda v črpalkah in živo srebro v Torricelijevi cevki dvigata v višino ne iz strahu narave pred brezračnim prostorom, temveč pod pritiskom zunanjega zraka. Iz velikosti tega pritiska so izračunali, da sega zrak nad zemljo samo do gotove višine in jo obdaja kakor obdaja beljak v jajcu rumenjak. Obenem so učenjaki doznali, da se drži zrak s svojo težo na zemlji tako kakor ocean in da kroži z njo okrog sonca.

Tako je bila odkrita atmosfera ali ozračje. To odkritje je pripomoglo k priznanju Kopernikovega sistema. Čitar nasprotniki so ugovarjali, da bi morala zemlja na svoji poti okrog sonca prebiti zrak in da bi zato nastal silen veter, ki bi odlohal z zemlje vse kar je na nji, tako da bi se niti ptice ne mogle vračati v svoja gnezda. Vsega tega se lahko spomnimo, če slišimo ime mesta Clermont Ferrand.

vezal otok s celino. Sistem velikih prekopov na gornjem toku Volge je vzel temu veletoku mnogo vode. Na drugi strani so pa nastale škodljive posledice sekanja gozdov. Dotok vode v Kaspisko morje se je močno skril. Že leta 1936 je izdala sovjetska vlada zakon o prepovedi sekanja lesa ob rekah. V Rusiji razmišljajo tudi o načrtu zgraditve mnogih prekopov ob spodnjem toku Volge, tako da bi v njo napejlali vodo iz drugih rek. Računajo namreč, da bi se tako dvignila ob izlivu Volge vodna gladina za eno petino. Navzile temu je pa še odprto vprašanje, dali bo mogoče s temi ukrepi obvarovati Kaspisko morje pred katastrofo, ker je ugotovljeno, da izhlapi iz njega več vode, nego jo more dobljati iz vseh pritokov.

Newyorška dvigala

Nebotičnika v pravem pomenu besede si ne moremo misliti brez dvigala. Nihče bi se najbrže ne potovala za stanovanje v 30. ali 50. nadstropju, če bi moral vsaj enkrat v mesecu prehoditi toliko stopnic. V New Yorku je okrog 2.500 poslopij, ki imajo nad 10 nadstropij. Nebotičniki, visoki 200 do 300 m niso nobena redkost. Najvišje poslopje sveta, Empire State Building, je s svojimi 102 nadstropji 381 metrov visoko.

Empire State Building

Dvigalo je zato v New Yorku življenjska nužnost. Vsak dan prepeljejo newyorška dvigala približno 15.000.000 ljudi, a New York ima 7.500.000 prebivalcev. Newyorške nadzemne in podzemne železnice in tramvaji pa prepeljejo dnevno samo 7 milijonov ljudi. Največji in najpopolnejši brzojavni sistem imajo v kompleksu Rockefeller-Center, ki je sam zase veliko mesto v tem ogromnem mestu. V poslopiju s 65 nadstropji in šestimi sobami je dvigalo na naprava, obsegajoča 165 vozikov, ki prepeljejo dnevno do 200.000 ljudi. Letno prevozijo newyorška dvigala 1.600.000 km.

Moderni Robinsoni

42 ljudi se napoti te dni s Floride na pust otok v Bahamskem otočju. Nočejo se več vrniti v civiliziran svet, temveč živeti do smrti na otoku daleč proč od sveta. Moderni Robinsoni so večinoma iz San Francisca.

Že pred leti se je napotilo več mladenčev iz San Francisca na otok Santa Maria, kjer so ustanovili vrt Eden. Za prve mesece so se založili z živili. Na otoku so hoteli živeti brez denarja, brez strojev in tudi brez žensk. Na otok jih je pripeljala jahta Floreana. Čez leto dni je pa eden izmed njih nenadoma zahrepenel po civiliziranem svetu in s čolnom se je odpeljal na drugi otok, kjer se je zaljubil v mlado lepoticico in se k njej vrnil. Njegovemu vzgledu so kmalu sledili vsi njegovi tovariši in končno je ostal na otoku in sam zakrknjen samic. Najbrž pa tudi on ne bo mogel dolgo premagovati hrepenenja po civiliziranem svetu.

Čudne jedi

Ne samo na Kitajskem je veliko eksotičnih poslastic, temveč tudi v južni Ameriki pripravljajo jedi in piščalce, od katerih bi se marsikateremu Evropec zježili lasje. V Južni Ameriki pijejo vino, kakršnega ne poznajo nikjer drugje na svetu. Imenuje se mohileras in pripravljeno je iz zmekčanih mravelj. V ta namen rabijo tako imenovane vinske mravljice, ki jih prodajajo na trgu po cele vreče. Te mravljice namreč zbira med in ker ga nimajo kam spravljati, navrtajo druge mravljice in jih napolnijo z medom. In iz teh medenih mravelj pripravljajo vino. Mravljice kratko-

malo zmekčajo in precede sok skozi tkanino.

V obmeinih krajih Argentine prodajajo peki kruh iz jajčec nekega vodnega hrošča, ki se imenuje corixia. Oaromni roji teh hroščev letajo nad rekami in ležejo jajčeca na travo. Enkrat na teden pobere ljudje njihova jajčeca, jih pomešajo z medom in peko iz njih kruh, nazvan haulte. Indijanci plemena Ottomac pa jedo koičice iz rečnežne blata. v deževni dobi, ko ne morejo po naraslih rekah loviti rib. Neko drugo indijansko plemo je meskite. V ta namen jih posuši in stlači, da nastanejo nekakšni prepečenec. Tako pripravljeni moskiti teknejo tako kakor kaviar. V drugih krajih Južne Amerike jedo ljudje kot posebne poslastice različne gosenice, kuščarje, žabe in jezeve.

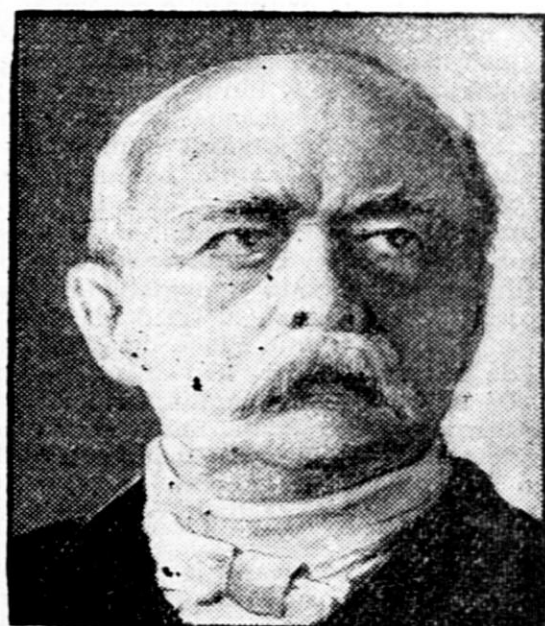
Dežela 192 vulkanov

Tri elementarne katastrofe so tri šibe Japonske — potresi, vulkani in tajfuni. Na Japonskem je vsako leto več potresov, kakor v vseh drugih državah sveta. Na japonskih tleh je 192 vulkanov in od teh jih še vedno deluje 54. Pred vsakim izbruhom vulkana imajo na Japonskem potres, če ga pa že ni pred izbruhom nastane po njem. Pristojni zavod cesarske univerze v Tokiju je registriral v zadnjih 32 letih 30 tisoč potresov. To pomeni, da je bilo na Japonskem vsako leto okrog 1000 potresov ali vsak dan trije. Seveda je pretežna večina potresov na Japonskem lažjega značaja, saj bi sicer že davno ne bilo na japonski zemlji nobene hiše več. Večina potresov ne povzroči škode in tudi človeških žrtev ne zahteva.

Neposredni vzrok nemirne zemlje na Japonskem so deloma že omenjeni ognjeniki, deloma pa ogromna globina morja vzdolžno od japonskega otočja. Tu je namreč morje na nekaterih krajih globoko do 8000 m. In izpremembe, nastajajoče v teh globinah vplivajo seveda na otoče japonskega cesarstva. V Jokohami imajo najzlastnejši muzej na svetu namreč muzej potresov. V njem zbrani okrasni, reliefi in fotografije in druge stvari spominjajo posetnika na potrese na Japonskem v zadnjih desetletjih. Najstrašnejša katastrofa je zadelala Japonsko leta 1923 ko je zahteval potres pol milijona človeških žrtev v Tokiju, Jokohami in drugih cvetočih japonskih mestih, od katerih so ostale samo razvaline. Zato tudi grade Japonci po pretežni večini samo pritlične hišice iz lesa. Japonske hišice stoji največ 50 let, potem jih pa podro in zgrade nove.

Bismarck in afrikanščina

Holandski listi so pogreli staro Bismarckovo anekdoto, ki ji prav zdaj ne moremo odreči pikantnega ozadja. Pri starem kancelarju se je zgledala nekega dne delegacija iz Transvaala. Bismarck je mislil, da bo lahko govoril z njo brez tolmača, ker mu angleščina ni delala nobenih težav. Vodja delegacije ga je pa nagovoril v holandsščini, pomešani z angleščino. Tako so govorili takrat Buri. Bismarck je pa navzile temu lahko sledil njegovim besedam. Zdelo se je kakor da se govori v pomorjanskem dialektu, ki ga je Bismarck tolikokrat slišal na svojem posestvu v Varzinu in ki ga je obvladal prav tako dobro kakor kmetje, ki so delali pri njem.

Še med govorom vodje delegacije je Bismarck sklenil odgovoriti v tem dialektu. Razumeli so se prav dobro in tudi pozneje so nemoteno kramljali v tem dialektu. Angleščino je moral Bismarck rabiti samo ko je šlo za točno opredelitev nekega pojma. Buri so bili navdušeni, da govori nemški kancelar tako gladko njihovo afrikanško materinščino. Govoril je sicer nekoliko trdo, vendar pa povsem razumljivo.

VZORNA PRODAJALKA

— Dajte mi, prosim, en gumb k ovratniku.
— Izvolite! Ali naj ga vam takoj izgurim, ali pa ga hočete izgubiti sami šele doma?

Podzemna elektrarna za polarnim krogom

Zgrajena je na Laponskem, kjer so morali v ta namen izsekati rove v živo skalo

Laponska družina

Malo katera dežela je tako bogata na vodnih silah kakor Laponska, najsevernejša pokrajina Švedske. Dobrih 50 km severno od polarnega kroga leži Porjus, sredi težko dostopnih gora sredi reke Luleälve. Ni še dolgo tega, ko je bilo to mesto neznanost, zdaj je pa najvažnejše na švedskem severu. Samo nekaj kilometrov od Porjusa izliva vodopad Harsprangeth svojo vodo v Luleälvo. Vodopad je dolg 4,5 km, širok pa 200 m, tako da spada med največje švedske in tudi evropske vodopade sploh.

Luleälv nosi pozimi s seboj led in za-

radi te nevarnosti v prvi vrsti so jo regulirali. Sredi divjine skrajnega severa je nastal 1240 m dolg in 13 m visok jez, s katerim so ukrotili tok reke. Strojev pa tu niso mogli postaviti, ker pritiska prehod mraz. Po dolgem napornem delu so letos končno izkopali v skalah več hodnikov in rovov, kamor so spravili iz obale stroje. Tisoče ljudi delajo že več let v tem neznanem podnebnju.

50 m pod zemljo je nastala velika trdnjava tehnike. Pri zunanji temperaturi 22 stopinj pod ničlo je v podzemni hidroelektrarni stalna temperatura 11 stopinj, ta-

ko da so lahko montirali v nji stroje. Trije agregati dajejo enosmerni tok za obmejno železnico Lulea—Narvik, najsevernejšo železnico sveta, trije pa dajejo tok za rudnike in pristanišča. Njihova napetost znaša 150.000 voltov. Zdaj daje ta elektrarna energijo 100.000 HP. Ko bo povsem dograjena se bo pa povečala njena kapaciteta na 180.000 k. s. Dotični kanal za vodo je dolg pol kilometra, odtočni v skali pa meri v prerezu 50 kvadr. m in je dolg 2,5 km. Ogromne čistilne naprave skrbje za to, da voda ne nosi s seboj kamenja in ledu. Več dvigal vodi v to podzemno trdnjavo moderne tehnike.

Okrog 500 km je dolga železniška proga Lulea—Narvik in električni tok dobiva iz Porjusa. Približno 40 vlakov vozi vsak dan po nji. Tu prevažajo rudo in sicer približno 6.000.000 ton letno iz Kiruna, 2 milijona ton pa iz Malega Bergeta. Tu se najlepše vidi, da je človeška volja močnejša od narave.

Katastrofa Kaspiskega morja

Akademija znanosti v Moskvi je ustanovila nedavno odbor za preučevanje kompleksa Kaspiskega morja. Za tem imenom se skriva naravna tragedija, ki že več let zadaja težke skrbi pomorščakom in ribičem v Astrahanu. Astrahanska obala se namreč vedno bolj oddaljuje od periferije mesta. Če hoče priti človek zdaj s suhe zemlje na ladjo mora prehoditi že 220 m. Kaspisko morje se krči in vse kaže, da se polagoma izpreminja v hlapo. Na ploščastem severu je dosegalo največje globino 20 m, dočim je bilo v južnem delu globoko do 1000 m. Njegova globina je pa vedno znatno kolebala, ker je bila odvisna od padavin. V zadnjih treh letih vodna gladina Kaspiskega morja neprestano pada in resno ogroža vso plobo.

Astrahan že davno ni več pristanišče v pravem pomenu besede in v Baku se boje kako bo s prometom med važnim naftnim otokom Artemom ter celino. Jeli so že razmišljati o zgraditvi vmesnega jez, ki bi

Edmund O' Hara:

Tajna profesoria Morbidusa

Roman

Dve minuti pozneje se je ustavil detektiv pri najbližjem taksiu.

— Odpelji me po vrsti v vse beznice v okolici 63. avenije, kar jih poznaš. Plačam dvojno tarifo.

— Ta vrsta krčem je znana samo zaupnikom, — je odgovoril šofer oklevajoče.

— Deset dolarjev napitnine za zaupnika, petdeset dolarjev pa če si to sam, — je zaklical detektiv veselo.

Kazalo je, da je šofer najboljši zaupnik, ker je takoj pognal avto, ne da bi vprašal koga za svet. Čez četr ure se je ustavil pred mrličnimi vrati.

Šofer je sporočil vratarju tajne znake, potrebne za dostop v ta kotiček prepovedanega nočnega življenja, potem je pa zadovoljno spravil obljubljeni nagrad.

— Ali je sir Kennitbury tu? — je vprašal Townsend vratarja, potem ko si je bil z bogato napitnico pridobil tudi njegovo zaupanje.

— Žal ga ni, gospod, — je odgovoril vratar. Ko je pa skrivaj pogledal na svojo dlan in se prepričal

o višini napitnine, je pripomnil mnogo prijazneje: Sir Kennitbury je bil pri nas zadnjič pred dobrim tednom. Morda ga boste pa našli pri ... Sklonil se je in zašepetal detektivu imena konkurenčnih beznic.

— Hvala. — Townsend je kratko pozdravil in odšel. Šofer ga je odpeljal naprej. Čez nekaj minut se je ponovil isti prizor na drugih vratih, toda z enakim neuspehom.

Šele pri petem poskusu je bil vratarjev odgovor drugačen.

— Da, gospod. Že dve uri sedi grof pri nas. Townsend si je oddahnil. Namignil je šoferju, da ga ne potrebuje več, potem je pa vstopil v obokano beznico.

Kennitburyjeva zunanost ni bila posebno prikupna. Sedel je sam v kotu in buljil v prazno čašo. Njegove poteze so bile ostre, izraz obraza ravnodušen, lasje skuštrani, srajca njegovega smokinga polita z vinom.

— Dobro jutro, grof, — mu je zaklical Townsend veselo in sedel na stol nasproti njega.

— Dobro jutro, Townsend, — je odgovoril Kennitbury. Kar se je njegovo telo vzravalo in obraz mu je postal živahen.

— Ali imaš kaj denarja? Ali mi moreš posoditi do jutri deset dolarjev?

Detektiv se je nasmehnil.

— Ne, nobenega centa ti ne morem posoditi. Grof se ni več zmenil za Townsenda. Njegove veke so se zaprle in glava mu je utrujeno klenila na naslanjalo stola.

— Ne posojam ničesar, — je ponovil detektiv s poudarkom, — pač pa bom plačal vse, kar bova danes popila.

Grof je zopet odprl oči.

— Saj to je isto, — je zamrmral leno. — Čemu naj bi pa sicer rabil tvoj denar?

Počasi se je razmajal in poklical natakcarja.

— Whisky. Le urno, fant!

Čim je izpraznil čašo, je bil naenkrat ves izpremenjen. Alkoholi je deloval nanj čudežno. Postal je zgovoren, smejal se je, bil je duhovit in praznil je čašo za čašo.

Townsend se je zopet prepričal, da je grof imeniten dečko, samo če ima dovolj pijače. Gledal je, kako pije čašo za čašo čistega whiskyja in kako brezmejno zadovoljen je.

III.

Luči so bile že ugasnjene. V motni jutranji zarji se je ustavila pred Townsendovo hišo kočija. Detektiv je skočil iz nje in precej surovo potegnil za seboj povsem pijanega grofa. Privlekel je svoje breme do hišnih vrat in pozvonil.

Minilo je več minut, preden so se odprla težka, okovana vrata. Alfonso, hišni faktotum, se je pojavil pred svojim gospodarjem in se žalostno obrnil na grofa, ležečega kraj detektiva.

— Zdi se, da je ta mož bolan, — je dejal otožno.

— Alfonso, primi ga. Hajdimo! — je zaklical Townsend smeje.

Sluga ga je ubogal.

— Kaj pa je temu usmiljenja vrednemu človeku?

— je vprašal Alfonso, potem ko sta bila s težavo privlekla grofa v detektivovo spalnico.

— Zastrupljenje z alkoholom, — se je glasil kratke odgovore.

Alfonsove oči so se razširile, kakor od groze. Townsend je hitro odložil suknjič in telovnik ter se pripravil, da bi sekel še grofa. Alfonso ga je začuden motril.

— Čuj, Alfonso, — mu je pojasnjeval detektiv, — predstavljam ti grofa Kennitburyja. On sicer trenutno ne napravi najboljšega vtisa, toda tudi to se bo sčasoma popravilo.

— Smrdi... najbrž bo to putika, — je potožil sluga in si zakril usta s parfimiranim robcem. Nikoli nisem dal mnogo na grofe, — je nadaljeval po kratkem presledku, — toda pogled, ki se mi nudi zdaj, je izbrisal še zadnje ostanke spoštovanja, ki sem ga imel do ljudi modre krvi. S tem človekom bi ne hotel imeti nobenega opravka, sir John.

Townsend je bil ta čas končal svoj posel. Grof je ležal nag na otomani. Detektiv ga je pokril z rjuho in melanholično je ogledoval njegovo zmekčano obleko, ki jo je bil položil čez stol.

— Alfonso, — je dejal mirno, toda r.šice okrog ust so mu nekoliko drgetale, — hočeš nočes, toda s tem človekom boš vendarle imel opravka.

— Kar zelo obžalujem, sir John, — je odgovoril sluga resno. — Zapisano je namreč: Ne hodi za hudobnimi ljudmi in ne želi biti pri njih, kajti njihovo srce hrepeni po škodi in njihova usta svetujejo nesrečo.

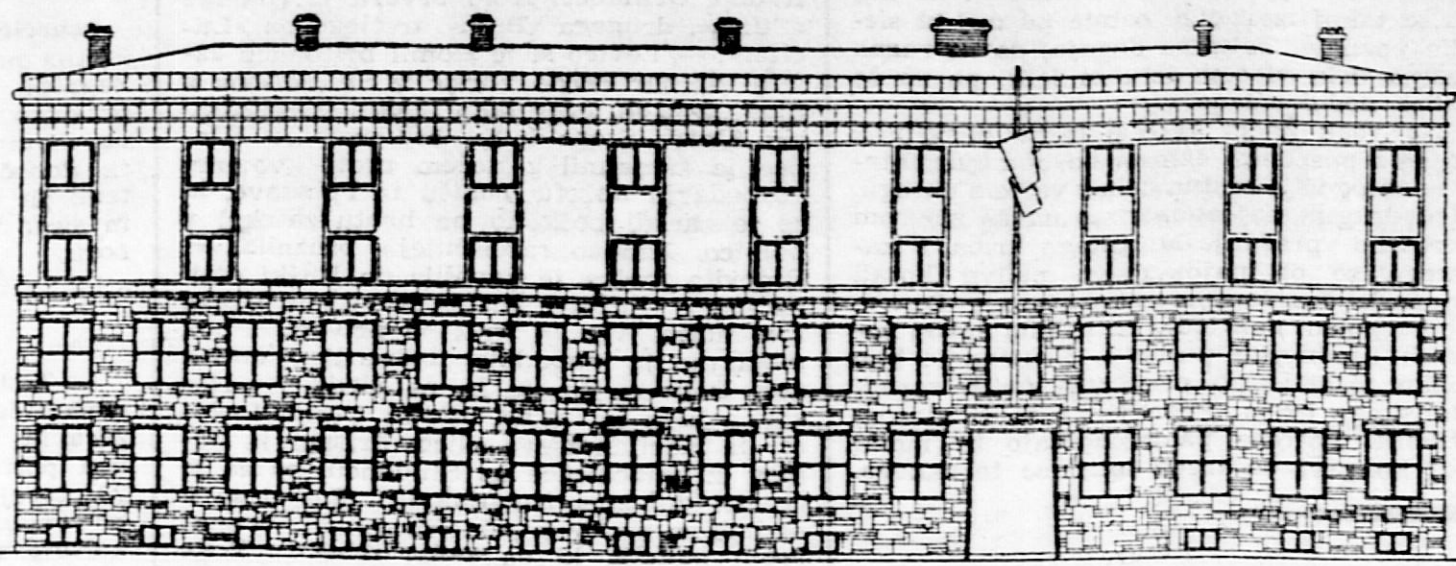
Kakšen bo novi invalidski dom

Imenoval se bo „Aleksandrov dom“ in zgrajen bo na vogalu Jegličeve ceste in Bohoričeve ulice

Ljubljana, 15. oktobra
Slovenski invalidi so imeli nekaj let po vojni številne domače, a zdaj so brez pravega doma celo v sami slovenski prestolnici, kjer delujejo številne njihove ustanove. Svoj dom v Ljubljani so imeli invalidi v stari šentpetrski vojašnici, kar ima zdaj svoje pisarniške prostore. Združeno vojnih invalidov in državna protezna delavnica ali ortopedski zavod. To že zdavnaj ni več invalidski dom. Ne le, da prostori v zastarelem poslopiju ne ustrezajo namenu, ki mu služijo, jih zahteva tudi mestna občina kot lastnica vojašnice zase. Tako je mestna občina Ljublj. že meseca maja odpovedala prostore proteznih delavnic. Tudi v širši javnosti so že prodrli glasovi, v kako težavni in mračni prostorih je stisnjen ortopedski zavod. Ta ustanova je pogosto le še komaj života, kar so pa občini predvsem invalidi na lastni koži; nekateri nesrečni so morali po cela leta čakati na protezo ali ortopedsko čevljo. Z uveljavitvijo nove invalidske uredbe so se razmere izboljšale, a protezne delavnice so našle v hudo krizo, ko jim je mestna občina odpovedala prostore. Zaradi samega ortopedskega zavoda je bilo treba ukreniti nekaj odločilnega takoj.

Toda že prejšnja leta so se pri invalidski organizaciji dobro zavedali, kako silno potreben je v Ljubljani invalidski dom, poslopije, ki bi lahko vzelo pod streho vse invalidske ustanove. Zato je tudi že pred leti izšla iz vrst invalidske organizacije zamisel, naj invalidi dobe v Ljubljani pravi dom. Od zamisli do uresničitve pa ni bila tako kratka pot. Vendar je zadeva postala še posebno aktualna, ko se bili proteznim delavnicam odpovedani prostori. Zdej je naša invalidska organizacija lažje pričela upravljevalci Narodnega invalidskega sklada, da Ljubljana mora dobiti invalidski dom. V Beogradu so pristali na pobudo invalidske organizacije in tehničnemu oddelku banke uprave v Ljubljani so poverili izdelavo načrta. Najprej pa so seveda morali najti in kupiti primerno parcelo. V mestu samem je zdaj že malo parcel in od leta do leta so dražje. Imeli so pa srečo: kupili so zemljišče od mestne občine na vogalu Jegličeve ceste in Bohoričeve ulice, okrog 2270 m² za 826.000 din. Prostor je primeren za invalidski dom, ker ni daleč od mestnega središča, zlasti kolodvor je blizu, mimo vozi tramvaj, in kar je tudi posebno važno, ni tudi daleč do bolnice, kjer invalidi pogosto iščejo zdravlja.

Na tehničnem oddelku banke uprave so poverili izdelavo načrta inž. arh. M. Sorli-

ju. Poslopije, ki bo imenovano »Aleksandrov dom«, bo precej veliko, saj bo zasedala ploskev znašala nad 900 m²; ob Jegličevi cesti bo dolgo 48 m in trinadstropno, ob Bohoričevi ulici pa bo dvonadstropno in okrog 30 m dolgo. Pročelje ob Jegličevi cesti budi celo videz palače. Projektirano je, da bo glavno pročelje oblozno do drugega nadstropja s podpeškim kamnom, kar bo poslopiju nedvomno vtisnilo značaj monumentalnosti.

Trakt ob Jegličevi cesti bo v celoti podkleten, nepodkleten pa ostane krajši trakt ob Bohoričevi ulici. V kleti bo kopalnice za invalide, dalje dve kurilnici centralnih kurjav, in sicer posebej za ortopedski zavod, protezne delavnice, ki so državni zavod, in posebej za prostore invalidskih organizacij. V kleti bodo tudi pralnice in sušilnice za stanovanje, drvarnice in druge pritlikave. Velik prostor je namenjen za skladišče proteznih delavnic.

V pritličju bo večino prostorov zavzel ortopedski zavod s svojimi delavnicami in drugimi prostori; tu bodo oddelki: bandažni, čevljarški in mehanični, dnevno skladišče in ambulanta. V pritličju bo imel stanovanje hišnik in Invalidska gospodarska družba pisarniške prostore.

V prvem nadstropju bodo prostori invalidskega sodišča. Naloge invalidskih sodišč prevzemajo zdaj okrožna sodišča. Za invalide bo velika ugodnost, da bodo imeli sodišče v svojem domu, kjer bodo tudi pisarne invalidskih organizacij. Ta koncentracija bo nedvomno pospešila delo in invalidom bo prihranjeno mnogo potov. S tem bo pomagano zlasti invalidom s podelitvijo, ki bodo iskali pomoči v Ljubljani pri svojih ustanovah. V prvem nadstropju bodo tudi pisarniški prostori invalidskih organizacij, oblastnega in sreskega odbora. Razen 5 pisarn bo tu tudi lepa sejna dvorana in knjižnica. V knjižnici bodo uredili tudi mali invalidski muzej z lepo zasebno zbirko, ki jo nameravajo odkupi-

ti. Vsi ti prostori bodo v traktu ob Jegličevi cesti, medtem ko bo ob Bohoričevi ulici še velika delavnica ortopedskega zavoda za lesne izdelke, in sicer v dvorani, ki bo merila približno 12x13 m. Pisarne invalidskih organizacij in sodišča bodo imele skupno stopnišče, posebno pa ortopedski zavod. Od drugih prostorov bodo ločena s svojim stopniščem tudi stanovanja. Invalidi, ki težko hodijo po stopnicah, se bodo lahko posluževali dvigala, v tem poslopiju res potrebnega.

V drugem nadstropju bo pet sob za prenočišča invalidov, ki se bodo mudili po opravkih v Ljubljani. Invalidi z dežele bodo našli v domu vedno do 20 postelj in jim ne bo treba iskati prenočišč po mestu. Razen tega bodo v tem nadstropju še tri dvosobna stanovanja, ki bodo imela vsa kopalnice. Tu bo tudi stanovanje upravitelja doma.

V tretjem nadstropju bodo sama stanovanja, vsa dvosobna, in sicer jih bo 6. Tudi vsa ta stanovanja bodo imela kopalnice, lepe prednje sobe ter prostorne vse stanovanjske prostore.

Ko bodo končane formalnosti, bodo razpisana stavbna dela. Ban je izvršilec sklepov Narodnega invalidskega sklada; to se pravi da bo banka uprava razpisala stavbna dela in jih nadzirala. Kredit je že odobren, in sicer 4,5 milijona din. Ta denar je uprava Narodnega invalidskega sklada že izročila za ljubljanski invalidski dom. Državni hipotekarni banki. Najprej bodo razpisana te surova stavbna dela. Če poide vse po sreči, bodo stavbna dela oddana že letos in če bo še ugodno vreme, bodo začeli delati pred zimo. Morda bi bilo poslopije lahko še do božiča pod streho, če bi delati začeli prihodnje tedne. Če bi bil dom v surovem že letos sezidan, bi se tudi izpolnila želja invalidov, da bi ga ob prihodnjem Vidovem dnevu izročili svojemu namenu.

Na sliki je pročelje v Jegličevi ulici

Prvi aranžerski tečaj otvorjen

Ljubljana, 15. oktobra

Društvo izloženih aranžerjev je pričelo snovi svoj prvi aranžerski tečaj v večjem obsegu, katerega bo vodil diplomirani aranžer Ivan Deršek. Okoli 30 gospodov in mladih gospodov se je prijavilo na tečaj, ki bo trajal štiri tedne. Predsednik društva Janko Čulak je pozdravil zastopnika Zbornice za TOI dr. Plesa, ki je častni član društva, zastopnika Zdrženja trgovcev g. Verbiča in g. Ketteja, zastopnika pomočniškega zbora g. Megušarja in zastopnika tiska. Predsednik je očrtal namen aranžerskega tečaja, ki bo v bliskovitem taktu, kjer je vodja tečaja oremil malo dvorano ob stenah z okusnimi izložbenimi košami raznih velikosti in oblik. Tu se bodo tečajniki naučili ob praktičnem delu osnovnih pojmov aranžerstva, ki je večina zase, katerega zahteva znanja in dobrega okusa. V primeri z drugimi mesti ima Ljubljana kar lepo število okusno prirejenih in vabljivih izložb, ki so v okras me-

stu in mu dajejo velikomestno lice. Vse glavne ulice zažive zlasti zvečer prav zaradi razsvetljenih in lepo urejenih izložb. Vodja tečaja g. Deršek, čigar znanje in spretnost lahko občudujemo v velikih izložbah vrstke I. C. Mayer, je podčrtal pomen lepo urejene in opremljene izložbe in zahteve, ki jih ima sodobno trgovstvo do aranžerjev. Dr. Pless je čestitil društvu, ker je priredilo potreben tečaj, v katerem se bodo pripravljeni lahko okoristili z nasveti in poukom priznanega vodje g. Iva Derška ter nato v praktičnem delu svoje znanje uporabljali v korist trgovstva in napredujoče in nazlo se razvijajoče Ljubljane. V imenu Druženja trgovcev je tečajnike pozdravil častni član g. Kette, opozarjajoč jih na korist, ki jih lahko ima o po absolviranju tečaja. V zvezi s tečajnimi besedami je pozdravil tečajnike tudi zastopnik Zveze pomočniških zborov g. Megušar.

Po učnem načrtu vodje tečaja s bodo tečajniki lahko pri dobili vse osnovne pojme aranžerske umetnosti in bodo ob koncu tečaja na javni razstavi pokazali, česa so se naučili in kako mora biti urejena izložba, da je učinkovita.

Pretresljiva družinska tragedija v šiški

Upokojeni železniški delavec Ivan Hlede ustrelil svojo svakinjo Ivanko, sebe pa težko ranil

Ljubljana, 15. oktobra

V tako zvanih »ruskih barakah« v Šiški, tem žalostnem preostanku vojne dobe, se je davi odigrala družinska tragedija, ki ima svoj izvor v pohlepu po zemlji, pravo ozadje pa je izgubljena tožba zaradi zemljišča.

Barake, ki ne dajejo časti kulturni Ljubljani, čeprav so bile v zadnjih letih adaptirane in so tudi na zunaj snažno preoblikovane, so last zadrage, katere članica je bila tudi 60letna sejmarka Ivanka Hledetova, rojena v Medvodah in pristojna v Ljubljano. Stanovala je v baraki, Drenikova ulica 6, v sosedni polovici te barake pa njen svak 60letni upokojeni železniški delavec Ivan Hlede, rojen v Perni in pristojen v Ljubljano. Hlede se z Ivanom ni dobro razumel, zlasti ne po smrti svojega brata, njenega moža.

Mož Ivanke Hledetove si je pred leti končal življenje. Od takrat sta si bila Hledetova in njen svak stalno v laheh. Hlede je namreč izredno čudaka narava. Mož je samotarec, vase zaprt, redkobeseden in skop, a vrhu tega si je vtepel v glavo, da ga morajo na vsak način sprejeti v zadrugo, kar je bilo po pravih povsem izključeno. Poleg tega se je stalno prepiral s Hledetovo zaradi sveta odnosno parcele, na kateri stoji baraka in se z njo tudi tožaril. Tožbo je po izgubljeni vseh treh instancah in to mu je šlo zelo na živce. Grizlo ga je noč in dan. Tudi ni hotel plačevati Hledetovi najemnine za stanovanje, ki je bila itak malenkostna, saj je znašala komaj 100 din na mesec. Mrki mož sploh ni nikomur dovolil vstopa v njegovo stanovanje, v katerega se je trdno zaklepal in v katerem je vdal tudi velik nered. Stanovanja ni hotel dati prebiti menda že odkar stoji baraka.

Stalni prepri so naposled izbili sodu dno. Davi okrog 7.30 je prišel Hlede v stanovanje svoje svakinje, ki se je baš pripravljala na delo. Ukvarjala se je namreč s pletenjem, pletla je jopice in drugo robo, kar ji je donosalo razmeroma lep zaslužek, saj je na sejmah iztržila lepe denarce. Takoj ko je stopil v barako, se je začel s Hledetovo prepirati, potem pa še

ruvati. Postal je nasilen in zagrabil jo je tako močno, da ji je odtrgal rokav na levi roki. Videc, da postaja nevaren, je začela bežati. Hlede pa zanj. Tekla je po ozki Drenikovi stezi med barakami in hotela zaviti okrog vogala v Šiško ulico, ko je

NENADOMA ODJEKIL STREL

ki sta mu sledila še dva druga. Vsi trije so zadeli nesrečno Hledetovo v hrbet. Imela je pa še toliko moči, da je stekla mimo dolge barake ob Šiški ulici k sosedu Alojziju Rožetovi, kjer se je vsa okrvavljena sesedla na zaboj za premog in vzkliknila:

UMRLA BOM, POKLICITE DUHOVNika!

Takoj nato je nesrečnica izdihnila. Ena krogla je izstopila spredaj tik nad sromem, prebila glavno srčno žilo in povzročila takojšnjo smrt, drugi dve pa sta običajno pod lopatico. Zunanaj se je med tem odigralo drugo dejanje krvave tragedije. Počil je še en strel in nevarno ranjen v desno senco se je tudi Hlede zgrudil pred barako. Krnj njega je ležal izpraznjeni samokres. Krilki na pomoč in strelji so seveda vzbudili pozornost sosedov, ki so prihiteli od vseh strani. Seveda pa ni nihče mogel posredovati, saj se je vse odigralo v bliskovito naglo. Hlede je bil še živ in zato so naglo pozvali reševalce, ki so ga prepeljali v bolnico. Komaj pol ure pozneje je bil že na operacijski mizi. Njegovo stanje je sicer zelo kritično, ni pa izključeno, da bo rano prebolel.

Na kraj tragedije je prispela tudi policijska komisija, zdravnik dr. Lapajne, dežurni uradnik g. Florijan in fotograf g. Novak. Policija je med tem zadržala dohode k obema barakama, da prepreči navala »rovnodnev«. Tragedija je seveda precej razburila ljudi, ki stoji v gručah po cestah in se pomenkujejo o vzrokih. Vsi pomljujejo nesrečno Hledetovo, o kateri pravijo, da je bila mirna in dobra žena, oboje pa nasilnega Hledeta. Truplo Ivanke Hlede je bilo po ogledu na odredbo policijske komisije prepeljano v mrtvašnico.

Ljubljanski občani!

Ko sem Vas lansko in predlansko leto pred prazniki umrlih povabil, da se tudi na grobovih svojih rajnikov spomnite mestnih revežev, je vsa Ljubljana pokazala svoje zlato srce, tako da na ljubljanskih pokopališčih o Vseh svetih in na vernih duš dan skoraj ni bilo groba brez preprostega venca mestne občine, ki je najlepše dokazoval, da ste svoje rajne resnično počastili z dobrimi deli.

Kako velika so bila Vaša dobra dela, naj omenim, da smo lani revežem v stari cukrarni, otrokom prehodka doma in dnevnega zavetišča, ki sta prav tako v stari cukrarni, podelili skupno 102.716 kosil in večerj ter dali preko 17.000 prenočnin. Vse to smo zmogli s pomočjo rednih socialnih sredstev in s pomočjo dobrosrčne Ljubljane, ki se je v počaščenje umrlih spomnila mestnih revežev.

Pidovski lanske in predlanske vsesvetske akcije in zavoda za najbednejše v stari cukrarni so se prav dobro pokazali, da v Ljubljani skoraj ne vidimo več beračev po ulicah, a mladina je obvarovana pred slabimi vplivi beračenja, saj smo s prehodnim otroškim domom v stari cukrarni beračenje za nemarnih otrok odpravili do redkih izjem.

Dobrosrčno ljubljani. Prebivalstvo je lani in predlanskim z mestnimi venci na grobeh zares storilo zelo veliko dobrega za reveže in tudi v korist prebivalstva samega, ker so mnoge reveže pripeljali k poštenemu delu, otroke pa v vzgojišče, da postanejo koristni člani človeške družbe.

Toda letošnja zima nam obeta še več revežev in podpore potrebnih, ki jim moramo in hočemo vsaj nekoliko olajšati tegobe zime. Zato vas, dobri ljubljani, spet vabimo in prosimo, da tudi letos žrtvujete vsaj del za pokopališča namenjenega razkošja našim revežem.

Vrhovni socialni svet mesta Ljubljane je že vse pripravil za letošnji vsesvetski akcijo in revni okoličani že pletu preproste vence, ki naj na vseh grobovih pričajo o zlatem srcu Ljubljane in o vaših čustvih, kako častite svoje rajne na najplemenitejši način z dobrimi deli za bližnjega. Na vseh grobovih naj plamenčki belozelenih sveč oznanjajo, da vaša srca gore v ljubezni do bližnjega, preprosti mestni venci pa naj izpričujejo, da ste spomin svojih dragih rajnikov počastili z dobrim delom za mestne reveže!

Za te dni vas članice in člani Vrhovnega socialnega sveta ter vseh v njem pri delu za bližnjega združenih organizacij naprošajo, da se spomnite na grobovih svojih rajnih tudi mestnih revežev. V dokaz odkupnin dobite nakaznice za vence in sveče.

Reveži bodo molili za pokoj naših rajnih

Sestanek brivskih pomočnikov

Ljubljana, 15. oktobra.

Včeraj so se sestali v gostilni »Pri šestih« brivski pomočniki in pomočnice. Sestanka se je udeležilo lepo število organiziranega in neorganiziranega delavstva, vendar komaj tretjina vseh v Ljubljani zaposlenih pomočnikov in pomočnic, ki jih je okrog 240.

Po uvodnih besedah predsednika organizacije se je obravnavalo vprašanje odprave napitnine delavstvu za postrežbo v brivsko-frizerskih lokalih. V krogih Zdrženja delodajalcev se je namreč pojavila misel, odpraviti napitnino, ter bi delavstvo dobivalo primerno zvišane plače. O tem so govorili tudi na sestanku delegati Zdrženja delodajalcev ter organizacije delavstva.

Sključeno je bilo, da se plača pomočnik (pomočnica) od izužitve do 3 let pomočniške dobe po 4 din na uro, od 3 do 7 let po 4,50 din, od 7 let dalje pa po 5,50 din. Zdrženje pa je naknadno te predlagane meze znižalo tako, da bi za prvo stopnjo ostalo 4 din, za drugo 4,25 in za tretjo 4,75 din. Pomočniki in pomočnice pa so na večeršnjem sestanku to znižanje odklonili ter sklenili poslati Zdrženju delodajalcev obvestilo, da ne pristanejo na odpravo napitnine ter da naj jih delodajalci plačajo po tarifi o minimalnih mezdah, to je po 4 din na uro.

Napitnina bi dejansko prav za prav ne bila odpravljena. Gostom bi se zaračunalo 20 odstotkov od cene postrežbe. Ideja ni najboljša in je težko izvedljiva, zlasti za okolico so odstotki previsoki, ker je obrtnik izven mesta odvisen največ od manj premožnih slojev. Sploh pa: kar daš prostovoljno, laže daš, kakor pa če si prisiljen. Torej ostalo je pri mezdah 4 din na uro, kakor jo določa zakon o minimalnih mezdah, ki je v veljavi od 1. oktobra dalje.

Želeli bi bilo, da se še neorganizirano delavstvo čimprej organizira ter da v polnem številu poseja sestanke. Organizacija pa prosi delodajalce, naj ne spravišajo službe v zvezi s članstvom pri organizaciji. Zdrženje delodajalcev naj prizna delavsko organizacijo. Nomen mojster ne bi smel zaposliti delavca, ki ni organiziran, kakor je to drugod. Namen organizacije ni hujšanje delavstva proti delodajalcem, temveč organizacija zastopa le interese delavstva v spornih vprašanjih z delodajalci, ki se bore v tem primeru za svoje mezde.

PRI ZDRAVNIKU

— Svetujte mi, gospod doktor, kaj naj storim? Doma nikakor ne morem zaspati, v pisarni bi pa kar neprestano spal.

— Zaspite torej v pisarni.

Posestne spremembe v Ljubljani in okolici

Ljubljanska univerza je kupila posestvo vrtnarja Šimenca, kjer bo zgrajen univerzitetni zavod za prirodozlojve

Ljubljana, 15. oktobra

Posestnik in vrtinar Ivan Šimenc, Lepi pot 24, je prodal univerzi kralja Aleksandra v Ljubljani, katero zastopa rektor dr. Matija Slavič, svoje posestvo v kat. občini Gradsko predmestje, za milijon din, rastlinjak, tople grede in ves inventar vrtinarstva pa za nadaljnjih 130.000 din. Parcela je določena za gradnjo univerzitetnega zavoda za prirodozlojve. V ta namen je bil v finančnem zakonu za l. 1939-40 določen poseben kredit. Okrajno sodišče je tudi dovolilo, da se prodajajočega mladoletna otroka 20letni Ivan in 18letna Vera izpustita izpod očetovske oblasti, kajti na zemljišče je bila zaznamovana prepoved obremenitve in odsvojitve v korist obeh mladoletnih otrok. V smislu posebnega dekreta iz leta 1935 je možno glede otrok v starosti pod 20 leti dovoliti izpust izpod očetovske oblasti v tehničnih primerih. Po poravnavi vseh obveznosti prodajalca mora biti ostanek naložen v Mestni hranilnici ljubljanski kot nov skrbstveni sklad za mladoletna otroka.

Mestno govarstvo v Ljubljani je izdalo Jožetu Golobu iz Iske vasi št. 9 dovoljenje za gradbo stanovanjske hiše v kat. občini Trnovski predmestje pod pogojem, da odstopi mestni občini ves za ceste potreben svet. Lastnik parcele Janez Štembal je zaradi tega odstopil občini 155 kv. m predmetne parcele.

Dedišč zapuščine Antonije Štrubljeve Kaiser Heribert, Kaiser Robert, Šterban Gabrijele, Herzmannsky Herman, Herzmannsky Spelca, Princič Mitja, Princič Vojko in Skale Aleksander so prodali odvetniku dr. Bogdanu Zužku dve parceli v kat. občini Trnovski predmestje za 80.100 din.

Posestnica Marija Zucmanova je prodala učiteljici Mariji Staretovi in zasebnici Ivanu Staretovi, Dermotova 3, parcelo v kat. občini Brinje v izmeri 619 kv. m za 55.710 din.

Posestnica Ana Marija Ladič, Tržaška cesta 79, je prodala posestnici in ženi sliskarskega mojstra Angeja Mrakovi, Rožna dolina, cesta XXI-18a, parcelo v kat. občini Vič v izmeri 557 kv. m za 17.000 din.

Posestnik in sofer Franc Sodnikar, Lukovica 36, je prodal svoji sestri Mariji Sodnikar, kmečki delavki, posestvo v kat. občini Log za 10.200 din.

Stavbna zadruga z omejeno zavezo »Mali dom« je prodala zasebnici Rozaliji Pipanovi, Drenikova 6, parcelo v kat. občini Spodnja Šiška v izmeri 516 kv. m za 11.352 din.

Zena mizarskega mojstra Marija Uršičeva je prodala zasebnici Mariji Vodopivčevi iz Duplice pri Kamniku in višjemu nadzorniku proge Albinu Makariju parcelo in izsekkan gozd v kat. občini Kašelj v izmeri 9548 kv. m za 27.000 din, tako da je Vodopivčeva lastnica štirih petin Makar pa lastnik ene petine kupljene zemljišča.

BATINA PALAČA V

ZEMLJSKI KNJIGI

V glavni zemljiški knjigi Kapucinskega predmestja so kot prvi vložek vknjižene lastniške pravice zemljišča, kjer je nekdanja Malibev hotel in kjer zdaj stoji lepa Batina palača. Na podlagi kupne pogodbe iz l. 1876 je bil kot lastnik zemljišča na vogalu sedanje Selenburgove in Aleksandrove ceste vknjižen Mallitich. Leta 1908 je nepremičnina prišla v last tvrde Bratje Deghenghi, l. 1913 pa je bila vknjižena lastniška pravica za Milana Deghenghija v Ljubljani. L. 1916 je bilo kupila Jadranska banka, podružnica v Ljubljani, l. 1922 pa Jadranska banka a. d. v Beogradu, ki si je l. 1925 spremenila ime v Jadransko-podunavsko banko, katere je l. 1934 prodala bivšo Malibev hišo Bati, jugoslovanski tovarni gume in obutve d. d.

Vknjižbe hipotek in drugih pravic na zemljišče so bile razmeroma maloštevilne. L. 1892 se je vknjižila na hišo dr. Eriha Mühleisen za 25.000 kron. l. 1908 pa Kmetiska posejilnica za 180.000 din. Naslednje leto je bila vknjižena najemna pravica v prid trgovca Pavla Magdiča, ljudska posejilnica pa se je intabulirala za 60.000 kron. Leta 1915 se je zaznamovala prednost v prid terjatve dr. Eriha Mühleisena pred ostalimi terjatvami, naslednje leto pa so bile vse terjatve izbrisane. L. 1933 se je izbrisala tudi najemna pravica trgovca Pavla Magdiča. Letos v septembru je bila končno vknjižena na podlagi zadolžnice od 3. septembra 1940 zastavna pravica za posojilno terjatvo Državne hipotekarne banke glavne podružnice v Ljubljani v znesku 7.500.000 din. To je približno polovična vsota kapitala, s katerim je bila zgrajena Batina palača.

Trgatev bo kmalu končana

Novo mesto, 14. oktobra
Deževje je primoralo tudi dolenske vinogradnike, da so pohiteli s trgatvijo. Mnogo vinških gorj je še praznih, drugod se trgatve še nadaljuje, a kmalu bo povsod vse pospravljeno. Sedaj ko je večina vinogradov še praznih, se prav pozna porazni učinek letošnjega skrajno slabega vremena. V splošnem zastaja pridelok mnogo za onim drugih let, kar se zlasti pozna na bolj slahitnih trtah. Kolikor zlahnejše je trta, toliko bolj je letošnja pridelava in toliko slabši je pridelok. Letos so še najbolj obrodila samorodnica, ki jih je po slovenskih vinogradih še precej, da celo preveč. Dolenski vinogradniki se kar ne more sprijazniti s tem, da bi samorodnice nadomestili z zlahitnimi cepilnicami, ker zahtevajo one preveč pozornosti, dotim samorodnica dobro obroditi, ne da bi jo moral preveč negovati. Za domačo uporabo pa mu tudi samorodnica zadostuje. Taki vinogradniki, ki imajo v vinogradu še dovolj samorodnice, se celo

Nove občinske in banovinske ceste

na področju sreskega cestnega odbora v Mariboru

Maribor, 15. oktobra. Danes dopoldan je bila v posvetovalnici na Koroski cesti 26 občinska seja sreskega cestnega odbora v Mariboru, na kateri so razpravljali o obratovanju za proračunsko leto 1939-1940. Iz podanih poročil je razvidno delovanje navedenega odbora v tem časovnem razdobju.

Dograjene so bile nekatere banovinske in občinske ceste v skupni dolžini 11 km, med drugim so gradili sledeče ceste: pohorska avtomobilska cesta Reka-Sv. Arah, Slov. Bistrica-Oplotnica, Sv. Lenart v Slov. gorah-Sv. Benedikt, Ruše-Pala, Bresternica-Sv. Križ, Zlice-Sv. Ana. Celokupni izdatki izkazujejo vsoto 4.790.806 dinarjev, ki je bila le delno krita z lastnimi dohodki v znesku 3.031.504 din. Tako je nastal primanjkljaj 74.578 din, ki so ga krili

iz obratne glavnice za kritje primanjkljajev. Prejemki na cestnih dokladah so bili nezadostni, tako je nezgodno nastal primanjkljaj. Isti pojav bo tudi v novem proračunskem letu, tako da ne bodo mogli tudi letošnjega delovnega programa izvesti v celoti. Sreski cestni odbor je kupil nov tovorni avto, pravi valjar, osebni avto za nadzorstvo in drobilec.

Ce ocedimo delo sreskega cestnega odbora za leto 1939-1940, potem lahko trdimo, da je dolžina 11 km na vsak način premajhna. Sploh se zdi ves tempo pobude in dela prepočasen, saj je zlasti stanje naših cest ob meji tako nezadovoljivo, da je treba misliti na hitrejša, ekspedientnejša reševanja nalog v zvezi s pomankljivim stanjem našega obsejnega cestnega omrežja. Na-

pačna je metoda vsakoletnega krpanja raznih cest. Najpotrebnejše ceste zveze naj bi se takoj izgradile, ostale pa naj bi sledile pozneje. Tako se dogaja, da se razna cestna dela vlečejo leta in leta, pa so še danes nedokončana.

Na vsak način bi bilo treba poskrbeti, da se s posebnim oziranjem na obsejne interese omogočijo cestna dela v večjem obsegu. Med drugim naj opozorimo na še zmerom nereseno vprašanje Meljskega hriba, s katerega se ob najmanjšem naliivu kotli kamenje čez šestpetersko cesto v Dravo. Le po golem naključju se ni bilo doslej nobenih usodnejših posledic. Svoječas je bilo toliko pisarjev po nekaterih listih zaradi Meljskega hriba. Pozneje pa so ti glasovi utihnili. Potreba pa preraščajo ta molk, slej ko prej bo treba lotiti se te zadeve.

Ogromne kotanje po nekaterih mariborskih cestah naravnost kriče po nujnem popravilu. Najhujši nedostaki so na cestah, ki vodijo v predmestja, na kar smo že nešteto krat opozorili, vendar vse zaman. Tako n. pr. sedaj, ko je deževno vreme, oskropijo avtomobili hiše na Ruški cesti kar po dva do tri metre visoko in se umazano blato prilepi na zid, tako da je mogoče te madeže že od daleč opaziti. Gorje pešcu, ki se ne more pravočasno umakniti v kakšno vežo, ker mora potem odnesti obleko v čistilnico. Te ceste ne upravlja mestni stavbni urad, ampak okrajni cestni odbor, ki na se ne zmeni za pritožbe prizadetih občanov. Razumljivo je, da morajo stanovanjci v teh hišah plačevati prav tako visoke davke in dohode, kakor na tam, kjer imajo že tlakovane, ali pa vsaj primerno posute ceste. Na Ruški cesti traja to obupno stanje že več let. Svoji čas so tam vozili tudi mestni avtobusi na študentski progi, ki so v znanju meri pomagali razoriti ceste, da je sedaj v tako obupnem stanju. Vsakdo razume, da ni mogoče čez noč izvršiti regulacije in modernizacije cest, nikakor pa ni razumljivo, da se ne npravi niti to kar je mogoče izvršiti z malenkostnimi stroški. Par vozov gramozov in cestni valjar, pa bi bila cesta vsaj za silo popravljena. Toda tudi tega ni mogoče doseči. Gospodje, ki odločate sami o tej vprašanji, ali se Vem ne zdi, da so vaše funkcije zvečane tudi z dolžnostmi? Vsekakor bi se lahko zavedali, da ima vsaka potrpeljivost svoje meje (Del. Pol.).

Naval... Kakor znano sta bili po smrti mestnega zdravnika dr. Wankmüllera razpisani na mestnem magistratu zdravniški mesti. Doslej je vložilo prošnjo za razpisane mesti okoli 15 zanimancev. V Mariboru se opaža živahno zanimanje za to, kdo bo dobil imenovanje mestni. Glede imenovanja bo odločal mariborski mestni svet.

Popravek. V četrtek 3. t. m. smo priobčili notico pod naslovom »Kdo je izgnan bil listnico na Pohorju?« V nji omenjeni dijak Žarko Belaj nam pošilja popravke, v katerem pravi, da ni res, da bi bil vzel neki deklet, ki jo sploh ne pozna denarnico s 100 din in da bi bil potem skušal ta denar menjati v nekem javnem lokalu. Res je sicer, da je skušal menjati denar in sicer ne 100 din temveč več, kakor dela to vedno kadar rabi njegov oče denar za izplačilo delavcev. Objavljeno notico smatra za zlobno natočevanje dotičnega dekleta in namen anonimnega dopisnika škodovati njegovemu dobremu imenu.

Opusnjeni delavci. Kamolom Ehrlich pri Sv. Lovrencu na Pohorju je ustavil obrat in odpustil okoli 50 delavcev, ki so vsi brez kruha na cesti.

Besarabski bolniški transport. Sklozi Maribor je šel večeraj v Nemčijo poseben bolniški transport besarabskih Nemcev. Peljalo se je z vlakom okoli 700 bolnikov.

Mariborski rokoborci so se preizkusili v sokolskem domu z najboljšimi rokoborci Poljskega SK iz Zagreba. Mariborske rokoborce so predstavljali atletski Pekovski SK v perolah, lahki, polteži in teški kategoriji so zmagali Mariborčani in sicer Jezernik proti Stručlu, Kozic proti Grahovu, Fišer proti Marijanu in Pirher proti Mirici. Ponovno s'a se izkazala naša odlična mariborska rokoborca Pirher in Fišer. Prvi je pobil svojega nasprotnika v tretji minuti, drugi pa celo v prvi minuti. Tako so si zmagaviti rokoborci Pekovskega SK priborili rezultat 4:2 sebi v prid. Pri rokoborbi je sodil znani poštvovalni delavec na torišču jugoslov. rokoborbe G. V. Richter iz Zagreba.

Avtor je povabljen. V soboto 19. t. m. je, kakor znano, premiera Senecicevega »Nenavadnega človeka« v J. Kovčevih režiji. Gledališka uprava je ob tej priliki povabila avtorja, da prisostvuje sobotni premieri.

Iz jetniške službe. Za ravnatelja jetniške okrožnega sodišča v Mariboru je imenovan po prejšnjem ravnatelju g. A. Hohnjevcu, ki je bil na lastno prošnjo upokojen, g. A. Minih. Iz Sibeniške je bil premeščen k mariborski jetnišnici kontrolor g. Franc Gregorevič, ki je svoj čas že služboval v Mariboru.

Ljudska univerza v Mariboru. V petek 18. t. m. predava g. inž. dr. Franjo Avčič o temi: »Na smučeh preko Šar planine do Korala«.

Vinska poveljstva. Tatinski zlikovci odnašajo v zadnjem času po našem področju vse, kar jim pride pod roko. Tatvinam sadija in poljskih pridevkov, zlasti krompirja, so sledile sedaj skomine po tuji pijaci. S pomočjo ponarejenih k'jučev b'li se spazili zlikovci, ki so jim morale biti razmere dobro znane, v k'et posnataka F. Pšundra v Limbužu. Storilci so odprli p'lo sode, v katerem je bila sladka pičica. Ravno ko so storilci primaknili posodo pod pipo, pa so se iz bližine čuli bližajoči se koraki. Zlikovci so jo brž popihali iz kleti, pustili pa so pri begu posodo pod odprto pipo. Ko je domači gospodar stopil naslednje jutro v klet, se je znašel v pravcati vinski povodni. Vsa ojačja, ki je bila v sode, se je razlila po kleti. Škoda je precejšnja, saj je izšlo okoli 250 litrov dragocene pičice. Orožniki so pričeli takoj poizvedovati za zlikovci, ki so jim ž'lik za petami.

Drveni brezplačna predstava za vojake. Kakor v prejšnji sezoni, tako bo gledalšč'ce tudi v novi sezoni ugotovila brezplačne predstave za vojake mariborske garnizije. Drvi bo prva brezplačna predstava v novi sezoni za naše vojake. Upripori se zna na in zabavna G. Golarieva veseliga iz kmečkega življenja »Vdova Rošinka«.

Mariborsko gledališče

Torek, 15. oktobra ob 20.: Vojaška predstava.

Sreda, 16. oktobra: zaprti.

Četrtek, 17. oktobra ob 20.: »Cyrano de Bergerac« Red A.

Senecicev »Nenavadnega človeka«, katerega krstna predstava je bila v minulih sezonah v Zagrebu je bil kmalu nato uprizonjen v praškem Narodnem divadlu z izrednim uspehom pri publiki in kritiki. Rekord pa ta Senecicev »tragični dogodek doseže« s tem, da bodo v enem tednu tri premiere, in sicer v Beogradu, Sarajevu in v Mariboru.

Iz Poljčan

Tudi mi bi radi obiskovali mariborsko gledališče. Lani smo z zadovoljstvom pozdravili, da je bil v vojni red uveden ob potniškega vlaka iz Maribora ob pol 23., torej pol ure pred polnočjo, s čimer je bil omogočen obisk gledališča in drugih kulturnih prireditelj tudi ljubiteljem kulture izven mesta, z dežele, ne da bi jim bilo treba v mestu prenočevati, kar je seveda drago in po večini nemogoče. Vsi, ki so se tega veselili in se na obisk rednih gledaliških predstav še privadili, so bili z letošnjim letom tembolj razočarani, ker je bil omenjeni, takoj pripravi potniški vlak ukinjen. S tem vlakom so prihajali v gledališče ljudje iz Poljčan ter iz drugih krajev Dravinske doline ter dalje interesi od progi Poljčane-Pragersko-Maribor. Koliko zanimanja za gledališče kažejo zunanji gostje, se je videlo svoj čas, ko so imeli Slovenjebistričani svoj stalni abonma v mariborskem gledališču. Tudi letos se je takoj ob pričetku sezone, kakor hitro so bile napovedane prve otvoritvene predstave, sprožilo za obisk mariborskega gledališča od zunaj veliko zanimanje. Zato smo tudi pri nas v Poljčanah, kjer imamo tudi svoj kader gledaliških obiskovalcev, pozdravili časopisno vest, da se je tujskoprometna zveza »Putnik« zavzela za ponovno vpeljevanje tega vlaka, čeprav bi bilo to zasedaj enkrat v tednu. Pripomnili bi k temu le to, naj bi uvedba tako imenovanega gledališkega povratnega vlaka segala ne samo do Pragerskega, ampak, če se že enkrat uvede, vsaj do Poljčan, kar bi stroškov nikakor ne povečalo. To velja tudi v primeru, če bi se tovrstnemu vlaku, ki odhaja iz Maribora pred polnočjo, priplojila dva potniška vozova.

Kako se sladi mošt

Ljubljana, 12. oktobra. Letošnje leto za vinogradnike ni bilo ugodno. Vinski pridelek je tako po kakovosti kakor tudi po količini zelo slab. Grozdje ni dovolj dozorelo in vino bo kislo. Da ne bo pomanjkanje sladkorja v moštu predobutno, ga bodo vinogradniki morali sladkati. V ta namen je država, sicer kasno, ker je trgarež že v polnem teku, vendar pa prisločila vinogradnikom na pomoč s tem, da jim je dovolila trošarine prost sladkor za slajenje mošta.

Na vinogradnikih samih je, da bodo čimprej ukrenili vse potrebno in tako pravočasno prišli do nezatošarjenega sladkorja, da bo mogoče pravočasno sladiti mošt. V vodi raztopljen sladkor je treba dodati vinskemu moštu še pred vrenjem, da se tako skupno z moštom prevre in spremeni v alkohol. Slajenje mošta po bujnem vrenju ni več primerno in vino ne izgubi sladu po sladkorju, kar kvari vinski okus. Zato je pravočasno slajenje za zboljšanje vinskega pridelka posebne važnosti.

V slabi vinski letini si bo moral vinogradnik pomagati z napravami petioti, ki mu bo služili za domačo porabo. Že v dobrih vinskih letinah je vinogradniku petiot dobro služil pri domači porabi, kakor tudi kot pičica poljskim delavcem pri kosnji itd. Letos pa bo napravila petiota še toliko večje važnosti. Ker bo malokateri vinogradnik imel na razpolago vina za prodajo, ba kazalo napraviti več delanca ali petiota. Da bo petiot tem boljše domače vino, bo kazalo tropine manj iztisniti, da bo petiot boljši.

Pravilno in dober petiot se napravi, če se na tropine takoj ko se iztisnijo, nalije tople sladkorne vode. Zmes se dobro premeša in pusti, da v kadi zavre. Vreti mora toliko časa, da ne vzhajajo nikakršni mehurčki več. Sladkorno vodo je treba pripraviti že pred uporabo. Sladkor se namoči v vodo in pusti v njej nekaj ur in potem pride v do 20 % segreto vodo. Pri tropinah je paziti, da ne ostanejo niti trenutke suhe, ker se prične takoj tvoriti ocetna kislina. Take tropine niso več uporabne za delanca, uporabiti se dajo le še za kis.

Če pa se vilje na tropine pred sladkorno vodo še nekaj litrov dobrega vina, bo petiot tolikanj boljši.

Iz Celja

Gostovanje ljubljanske opere, ki otvori novo sezono celjskega gledališča z Jančkovim slovitno opero »Jenufo«, se prične drevi ob 19. Predstava je za abonma.

Društvo banovinskih cestnih nadzornikov za dravsko banovino je imelo v nedeljo v Celju redni letni občni zbor. Poročila funkcionarjev so bila odobrena. Udeleženci so tudi razpravljali o težavnem gnotnem položaju cestnih nadzornikov in o vprašanju povišanja plač. Za predsednika društva je bil izvoljen g. Miroslav Vajenec iz Velikih Lašč.

Dve nesreči. V nedeljo je padel 32-letni hlapec Franc Lipušek iz Gaberja pri Celju po stopnicah ter si močno poškodoval prsni koš in ključnico. — Ko se je 27-letni, v Celju namešteni trgovski pomočnik Janko Vrnunč iz Petrovčev v soboto zvečer s koleškom iz Celja v Petrovčev, je padel in se občno poškodoval po glavi. Oba ponesrečena so oddali v celjsko bolnico.

Plačilo občinskih davčnin. Mestno poglavarstvo v Celju opozarja hišne posesnike in lastnike vozil, da s 1. t. m. zapadli v plačilo 50dostotni najeminski vinar in 20dostotna kanalska naklada za letošnje zadnje četrletje, vodarina in števina za letošnje tretje četrletje in tretji obrok davčnine na vozila za leto 1940/41. Stranke naj plačajo zapadle obroke zanesljivo do 10. novembra pri mestni blagajni. Po preteku tega roka bo mestno poglavarstvo računalo zakonite 60dostotne zamudne obresti. Plačila, ki bodo po preteku šestih tednov od dneva dospelosti zaostala, bodo izterjana z izvršbo.

Umrl je v nedeljo v Medlogu pri Celju 61letni posestnik Izidor Lešnik.

Prodaja bencina prevoznikom šušmarjem

naj se prepove — Tako zahtevajo obmejni avto-prevozniki in avtoizvoščiki

Maribor, 14. oktobra. Na zborovanju Združenja prevoznikov obtoč v Mariboru, o katerem smo v današnjem številu kratko poročali in ki so ga udeležili avtoizvoščiki in avto-prevozniki s področja mest Maribora, Celja in Ptuj, ter srezov Maribor levi in desni breg, Ptuj, Ljutomer, Murska Sobota, Dolnja Lendava, Dravograd, Slovenjgradec, Slovenske Konjice, Šmarje pri Jelsah, Celje in Gornji grad, so bili sprejeti naslednji sklepi, ki naj obvarujejo njihovo obrt pred hudimi posledicami omejitve obrata z motornimi vozili:

Naredbo št. 4 o omejitvi prometa z motornimi vozili z dne 2. oktobra 1940, II. št. 35.763, bi bilo treba spremeniti v naslednjem: Čl. 1. točka 3. in 5. glede krajevne omejitve za avto-prevoznike in avtoizvoščike z obrtno pravico naj se črta. Člen 11. naredbe navaja, da se ta naredba ne nanaša na motorna vozila, ki imajo pogon na domaće gorivo, metenski plin, ogelje itd. Da bi si pa mogli avto-prevozniki preurediti svoja motorna vozila na pogon z domačimi sredstvi (gorivom), pa je težko izvedljivo, ker ne razpolagajo z zadostnimi denarnimi sredstvi za preureditev. Država sama bi morala podpreti prevoznike z motornimi vozili pri preureditvi vozil na domače gorivo. Tudi s prekrško potrebnih motorjev in še bolj s prekrško zadostnega števila letalnih cilindrov (flaš) za metan, ki jih sedaj primanjkuje, dolje z uvedbo potrebnega števila zalogi odnosno postaj, kjer bi se lahko prosti cilindri zamenjali za polne z metanom, da bi tako ne bil oviran promet avto-prevoznikov. Dodajena količina bencina, ki je bila s 1. oktobrom

1940 znižana, naj se zopet zviša na prejšnjo količino, kakor so jo prejeli do konca meseca septembra t. l. Popolnoma naj se ukine prodaja odnosno dobava bencina prevoznikom z motornimi vozili, ki vozijo brez obrtnega dovolila (šušmarji). Pri prodaji bencina naj se prvenstveno upoštevajo upravičeni prevozniki z motornimi vozili, to je tisti, ki imajo dovolilo za obrt avto-prevoznika odnosno avto-takse.

Prodaja bencina naj se strogo nadzoruje, da bodo s strani prodajalcev izključene vsakršne zlorabe in onemogočena vsaka prodaja brez bencinskih kart in po višji verziški ceni.

Navzoči prevozniki z motornimi vozili so zlasti še navajali, da bodo morali, če se upravičeni zahtevam ne bi ugodilo, posebno če se ne ukine čl. 1., odst. 3. in 5., že navedene naredbe, obrt ustaviti iz enostavnega razloga, ker ne bodo več v stanju, odplačevati obroke za motorna vozila, ki so jih večinoma kupili na obročno odplačevanje. Drugi jih bodo zopet primorani prodati ali vsaj posamezne dele, zaradi česar bodo postala številna motorna vozila neuporabna in tudi državna obramba ne bo mogla računati na intaktna vozila. Dalje bo sledila brezposelnost prevoznikov z motornimi vozili, soferjev, sovozačev in delavcev, kateri tudi mehanikov ter družinskih članov prej navedenih, ki bodo istotako hudo prizadeti. Dolžnost državne uprave bi tudi bila, da prisrbi zadostne količine surove gume, da se doma predelajo v bandeže za motorna vozila, katerih sedaj primanjkuje in se še tu pa tam prodajajo po naravnost neverjetnih cenah, ki presega gospodarsko moč prevoznikov.

Krasni uspehi mariborskih strelcev

Prof. Pero Cestnik je prekosil državnega prvaka

Maribor, 14. oktobra. Mestna strelska družina v Mariboru je pripravila v nedeljo strelsko tekmo in omladinsko strelsko tekmo za prehodni pokal kapetana Glisica. Kljub slabemu vremenu in naliivu se je zbiralo dopoldne in popoldne na strelišču v Radvanju izredno lepo število tekmovalcev, ki jih vremenske prilike niso odvrgle od udeležbe in so bili kljub temu doseženi izredno lepi rezultati.

Na zmagovalno tarčo z razdaljo 200 m so streljali iz klečnega, klečnega in stojčnega stava. Serija 10 strelcev brez ponavljanja. Od dosegljivih 600 točk so dosegli: prof. P. Cestnik 445 točk in je s tem rezultatom prekosil državnega prvaka letošnjih državnih strelskih tekmi v Kragujevcu Dragana Tošna, ki je dosegel tedaj 444 točk; Ribič Janko 349 točk, Mihorko Milovan 324 točk, Rajh 252 točk. Kračun 207, Turč 187 točk. Bepi in narednik vodnik Živković sta morala tekmo prekiniti radi nastopivšega mraka. Oba tekmovalca bosta svojo tekmo nadaljevala danes in bomo njune rezultate objavili kasneje.

Na mladinski tarči za prehodni pokal kapetana Glisica se je plasiral kot prvi visokolete Mihorko Milovan s 164 točkami od 390 dosegljivih, Ribič Janko 161, Turč Vlado 159, Kračun Zvenko 107 in Beg, ki se ni streljal iz klečnega stava, 86 točk. Prehodni pokal kapetana Glisica si je zopet osvojil Mihorko Milovan.

Najboljši strellec dneva v klečnem stavu je bil Beg z 72, za njim Mihorko s 64, Turč z 59 in Kračun s 46 točkami.

Iz klečnega stava je dosegel najboljši rezultat Ribič s 64 točkami, kot drugi se je plasiral Mihorko s 63 točkami. Junak dneva iz stojčnega stava ki je dosegel izredno lepo število točk, to je 63 od 100 možnih, je bil Turč Vlado. Kot drugi je odnesel Ribič 48 točk, Mihorko pa 37.

V tej tekmi je pokazal znani mariborski strelski Pero Cestnik izredne sposobnosti v strelskem sportu z izrednimi rezultati v ležečem stavu od dosegljivih 200, 159, v stojčem stavu od dosegljivih 200 — 147 in v klečnem stavu od dosegljivih 200 — 139 točk.

Doseženi rezultati nedeljskih tekem so tem večja pomena, ker so se tekme vršile v dežju, naliivu in megli dopoldne ter popoldne in ker je kljub tem neugodnim vremenskim prilikam posekal prof. Cestnik državnega prvaka za eno tekmo. Rezultati bi bili pri ugodnem vremenu nedvomno še boljši, pomembnejši za strelski pokret, v katerem se udeležujejo naši navdušeni strelci s tolikšno vneto in požrtvovalnostjo. Ekipa omladincev iz Maribora se bo udeležila sokolskih strelskih tekem v Beogradu za kraljev zlati pokal. Če bodo naši mladi strelci tako poštvovalni in vztrajni kakor so bili na nedeljskih tekmah, tedaj uspeh gotovo ne bo izostal in bodo na vsak način dostojno kakor vedno doslej zastopali naše strelce s severne meje.

Mariborske in okoliške novice

Kako je s cenami na mariborskem trgu. Po poročilu št. 41 mestnega tržnega nadzorstva so na mariborskem trgu tele cene: Meso: tetelina 12 do 18 din, svinjsko meso s kostmi 18 do 20 din, izluščeno 20 do 22, riba 20 do 22, zajec 20 do 22, salo 24, slanina 23 do 24, pljuča s srcem 8 do 10, jetra 10 do 14, rebra 16 do 18, glava z jezikom 8 do 10, ledvice po 2 do 3, noge po 2 do 3 din. Zelenjava: krompir merica 11 din, čebula 2 do 6, česen 6 do 10, zelje glava 50 par do 3 din, kislo zelje 5 din, repa 2 do 4 1 din, kislja repa 3 din, kumarice po 50 par do 3 din, zelena paprika 4 do 8 za 1 din, karfiol po 2 do 8, ohrovt po 50 par do 2 din, hren 7 do 9, zelena po 50 par do 3 din, buče po 50 par do 4 din, paradižniki 3 do 6 din, šopek peteršilja 50 par do 1 din, glavna solata po 50 par do 1.50 din, endivja po 50 par do 1.50 din, kup motovilca 1, kup radiča 1, spinacea 1, vrtnega korenja 50 par do 1 din, kolerabe 2 do 6 1 din, kup fižola v stročju 1 din, kup graha v stročju 1 din, luščeni grah 10 do 12, kup pese 1 din. Sadje: Jabolka 3 do 8 din, hruške 8 do 16, slive 8 do 12, breskve 8 do 14, grozdje 10 do 16, brusnice 10, celi orehi 7 do 9, luščeni orehi 28 do 32, kostanj 5 do 6, liter 2.50 do 4, pečen kostanj 6 do 8, šipek 3, kutine 4 din. Zito: pšenica 2.75, rž 3.25, ječmen 2.50, koroza 3 do 3.50, oves 1.75 do 2, proso 3.50 do 4, ajda 2, proso pšeno 5 do 6. Fižol prodaja po 2.50 do 4. Ribe: belice 9 do 10, morske ribe 14 do 28, morski raki 20 do 28 din. Mlečni izdelki: smetana 10 do 12.50, mleko 2 do 2.50, surovo maslo 32 do 36, čajno maslo 40 do 44, kuhano maslo 36 do 40, domaći sir 10 do 12, jajca po 1.25 do 1.75, konzervirana jajca 1.25 din. Ferutina: kokoši 25 do 35 din, par piščancev 27 do 70, gosi 45 do 60, purani 45 do 63,

race 17 do 22 din. Domače zajce prodajajo po 10 do 35 din. Krma: 100 kg otave so prodajali po 65 din.

Trije napadeči eno dekle. Franc Plujša, Feliks Valoh in Pavla Finster iz Vel. Boča so bili na večer 4. t. m. tako »židane« volje, da so kar pred hišo napadli Režiko Ranerjevo, posestnikovo hči, tudi na Vel. Boču.

Opozorilo upokojenim železničarjem. Postaja Maribor obvešča vse upokojence, provizioniste, miloščinarje in rentnike drž. železnice, ki prejemajo draginske doklade, da jim letos ne bodo dostavljene prijave v svrhu izpolnitve na dom, temveč naj jih nemudoma, najkasneje pa do 25. t. m. dvignejo od 8. do 12. ure v prometni šoli postaje Maribor.

Odprta noč in dan so groba vrata... V splošni bolnici je umrl 21letni stavek Viktor Skledar, v Gosposvetjski ulici 21 na Pobrežju 28letni bivši zavirac drž. železnice Josip Herman, v Stritarjevi ulici 16 upokojeni uradnik drž. železnice Alojzij Kramberger, star 46 let, in mizarški mojster Matija Finster, star 76 let. — Zalujočim svojem naše globoko sožalje!

Nočno lekarniško službo imata tekoči teden Albanežjeva lekarna pri sv. Antonu v Frankopanovi ulici 18, tel. 27-01, in Kőnigova lekarna pri Mariji pomagaj na Aleksandrovi cesti 1, tel. 21-79.

Obupana deklica. V dr. Verstovškovi ulici na Pobrežju je izpla neka A. K. večjo količino ocetne kisline Maribor, kjer so jo prepeljali v bolnico, kjer so ji zdravniki takoj pomagali. Kai je v ozadiju tega dejanja, ni točno znano, ker hrani A. K. za sebe vsa tista očividna življenjska razočaranja, ki so ji zagrenila veselje do življenja.